פניני ל"ג בעומר

פנינים, שאלות תשובות ואגדות חז"ל

בענייני ספירת העומר ול"ג בעומר

והתנאים הקדושים רבי עקיבא ותלמידיו

רבי שמעון בר יוחאי ורבי אלעזר בנו זיע"א

מהדורה שלישית

אייר ה'תשפ"ב

חולון תובב"א

אברהם עובדיה

dell.avi7@gmail.com

www.yeda.org.il
yeda@aderet.org.il | 1170 שד' מאיר בעל הנס 5 • אחוזת-הבית, הרב הנדב מנחם מוצקין 77611 • 077-7100127 • 077-7100127 • 077-7100127
אדרת

פניני הרשב"י זיע"א

קורות חייו

התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי זיע"א הוא תנא בן הדור הרביעי. נולד כחמישים שנה לאחר חורבן בית שני, לאביו יוחאי שהיה עשיר נכבד ומגדולי הדור, מקורב למלכות והיה משבט יהודה, אמו שרה מזרע נשיאי ישראל, הלל הזקן ועוד, יום לידתו אינו ידוע יש אומרים שנולד ביום ל"ג בעומר ויש אומרים שיום הולדתו היה בחג השבועות. נפטר ב-י"ח אייר ג'תתקכ"א.

רשב"י נולד לאחר שנים שלהוריו לא היו ילדים ויקרא שמו בישראל שמעון, כי שמע ה' לקול תפילת אמו ולקול בכיותיה.

בהיותו בן 5 שנים מסרוהו הוריו לבית התלמוד אצל רבן גמליאל בירושלים והיה כמעין המתגבר, כמו כן למד אצל רבי יהושע בן חנניה.

חותנו של רשב"י היה התנא הקדוש רבי פנחס בן יאיר (וי"א שהיה חתנו).

רבותיו היו התנאים הקדושים: רבי יהושע, רבי יהודה בן בבא היה מגדולי תלמידיו של רבי עקיבא, מיד לאחר נישואיו נסע לבני ברק לרבו ושהה בישיבת רבי עקיבא 13 שנה ברציפות, קיבל את רוב תורתו מרבי עקיבא, גם כשנתפס רבו לבית האסורים היה מגיע רשב"י לשמוע תורה, רבי עקיבא היה קורא לו "בני", בהזדמנות אמר לו רבו "דייך שאני ובוראך מכירין כוחך", הסמיכו להיות מורה הוראה בישראל.

פעם, לאחר מות רבי עקיבא, עלו דבריו בדיון הלכתי בבית המדרש ורבי שמעון אמר בדרך גנאי: שמא משמת חזר בו. על משפט זה הצטער רבי שמעון כל כך, עד שהעידו עליו שהושחרו שיניו מרוב תעניות שהתענה על כך [נזיר נב, ב].

ידוע כי רבי שמעון בדורו היה מקור החכמה כעין משה רבינו בדורו, ועל ידו זכו כל חכמי דורו להשיג החכמה, וכתוב יראה כל זכורך את פני האדון ה', מיהו

פני האדון ועל מי זה רומז, זה רשב"י שהשכינה שורה עמו תמיד, והצדיקים נקראים פני השכינה, לפי שהיא מקשטת ומתקנת פניה לגבי הקב"ה על ידם [זוהר בא לח, א].

בספר ויקהל משה [נד, א] כתב כי לרוב אין הלכה כרשב"י לפי שאין העולם ראוי לכך בזמן הזה, אולם לעתיד לבוא יהיה הלכה כרשב"י.

רבי שמעון בר יוחאי פתח ישיבה בצידון וגם שהיה בישיבתו היה נוסע לרבו לבני ברק.

חבריו של רשב"י היו: רבי יוסי, רבי יהודה, רבי מאיר בעל הנס, רבי אלעזר בן צדוק, רבי יוחנן בן ברוקה, רבי מתיא בן חרש, רבי חנניא בן חכינאי, רבי אליעזר בן יעקב, רבי שמעון בן גמליאל, איסי בן יהודה.

במשנה ובגמרא כשמוזכר רבי שמעון סתם הוא רשב"י.

ספרי התנא האלוקי הם: ספרי, מדרש הלכה על ספר במדבר דברים, מכילתא "מדרש הלכה" על ספר שמות וכמובן "הזוהר הקדוש" הנקרא גם מדרש יהי אור, לזוהר הקדוש הוסיף רשב"י "רעיא מהימנא" (רועה נאמן) ע"ש משה רבינו, וספרא דצניעותא 5 פרקים כנגד חמשה חומשי תורה, תיקוני זוהר ובהם סודות התורה וגם אדרא רבא קדישא, בנוסף מאות ואלפי דברי תורתו נכתבו בהלכה ובאגדה שבתלמוד בבלי (וירושלמי).

תיקוני הזוהר נאמרו מפי רשב"י בע"פ ללא פירוש, גם נמסרו לתלמידו ולבנו ולא נכתבו – שלא תשכח תורת הסוד מישראל החליט רשב"י להעלות על הכתב את רזי התורה ולכך מינה את רבי אבא שהיה סופר מהיר מגדולי תלמידיו, במקור נכתב הזוהר על כל התנ"ך והיה משקלו "כמשא גמל", כיום לצערנו לא נותר אלא רק הזוהר על חמשה חומשי תורה.

בנוסף לישיבה בצידון הקים רשב"י ישיבה בישוב תקוע בגליל ובמירון ובהם נמנו הרבה תלמידים וביניהם נמנו רבי יהודה הנשיא, רבי אלעזר בן רשב"י, רבי דוסתאי בן יהודה, רבי זכאי, רבי שמעון בן אלעזר, רבי שמעון בן יהודה, רבי שמעון בן רבי יוסי בן לקוניא, רבי שמעון בן מנסיא, גם ראשוני האמוראים היו מתלמידיו ובהם האמורא הגדול רב (שנחשב גם לתנא).

<u>אמרותיו</u>

"תניא, רבי שמעון בן יוחאי אומר: שלוש מתנות טובות נתן הקב"ה לישראל, וכולן לא נתנן אלא על ידי יסורים. אלו הן: תורה, וארץ ישראל והעולם הבא" [ברכות ה, א].

בדומה לכך אמר: "'עמד וימודד ארץ' [חבקוק ג, ו] - מדד הקב"ה כל האומות, ולא מצא אומה שהיתה ראויה לקבל את התורה אלא דור המדבר. מדד הקב"ה כל ההרים, ולא מצא הר שתינתן בו התורה אלא סיני. מדד הקב"ה את כל העיירות, ולא מצא עיר שיבנה בה בית המקדש אלא ירושלים. מדד הקב"ה כל הארצות, ולא מצא ארץ שראויה לינתן לישראל אלא ארץ ישראל" [ויקרא רבה יג, ב].

"רבי שמעון בן מנסיא אומר משום רבי שמעון בן יוחאי: הנוי והכח והעושר והכבוד והחכמה והזקנה והשיבה והבנים – נאה לצדיקים ונאה לעולם, שנאמר [משלי טז, לא]: 'עטרת תפארת שיבה, בדרך צדקה תמצא'" [אבות ו, ח].

"רבי שמעון אומר: המהלך בדרך ושונה, ומפסיק ממשנתו ואומר מה נאה אילן זה ומה נאה ניר זה, מעלה עליו הכתוב כאילו מתחייב בנפשו" [אבות ג, ז].

הקפדה יתרה זו בענין לימוד התורה מתבטאת גם בכך, שבניגוד לדעת ר' ישמעאל שסבור שיש לנהוג יחד עם לימוד התורה גם מנהג דרך ארץ – היינו שיש לעסוק גם בעבודת כפיים, רבי שמעון אומר: "אפשר אדם חורש בשעת חרישה וזורע בשעת זריעה וקוצר בשעת קצירה ודש בשעת דישה וזורה בשעת הרוח, תורה מה תהא עליה? אלא: בזמן שישראל עושין רצונו של מקום - מלאכתן נעשית על ידי אחרים, שנאמר [ישעיהו סא, ה]: 'ועמדו זרים ורעו צאנכם וגו', ובזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום - מלאכתן נעשית על ידי עצמן, שנאמר [דברים יא, יד]: 'ואספת דגנך'. ולא עוד, אלא שמלאכת אחרים נעשית על ידן, שנאמר [דברים כח, מח]: 'ועבדת את אויבך וגו'" [ברכות לה, ב] .

yeda@aryeh.org.il | 077-7777 • מוקד • מזרחי • המטה • אחוזת הרב מתוך הגאונות • yeda@aryeh.org.il | 077-7777 • מוקד • מזרחי • המטה • אחוזת הרב מתוך הגאונות

"ר' שמעון בן יוחאי אומר: טוב שבגוים הרוג, טוב שבנחשים רצץ את מוחו" [מכילתא דרבי ישמעאל בשלח, א].

<u>עובדות והנהגות</u>

פעם בעת שיחה עם חכמים אחרים על מעשי הרומאים, תקף רבי שמעון את מלכות רומי ואמר: 'כל מה שתיקנו לא תקנו אלא לצורך עצמן: תיקנו שווקין - להושיב בהן פרוצות, מרחצאות - לעדן בהן עצמן, גשרים - ליטול מהן מכס'. הלך יהודה בן גרים, שישב עמהם, וסיפר את הדברים עד שנשמעו למלכות. כאשר ביקשה המלכות להרוג את רבי שמעון בר יוחאי מפני שדיבר בגנותה, הלכו הוא ובנו רבי אלעזר והסתתרו בבית המדרש, והיתה אשתו מביאה להם מזון. כאשר לא יכלו עוד להסתתר שם הלכו והתחבאו במערה , ונעשה להם נס ונברא להם עץ חרוב ומעיין מים. כדי לשמר את בגדיהם ישבו עד צווארם בחול ועסקו בתורה, ורק לתפילה לבשו בגדיהם. שתים עשרה שנה ישבו במערה עד שמת הקיסר. כשמת הקיסר בא אליהו הנביא לפתח המערה וסיפר להם שבטלה הגזירה. יצאו רבי שמעון ובנו מן המערה, אך מרוב קדושתם ופרישותם לא יכלו לסבול את העולם שבחוץ, על כן נכנסו לשנה נוספת [שבת לג, ב].

על הקשר התורני המיוחד שבין רשב"י לבין חותנו (או חתנו) רבי פנחס בן יאיר, ניתן ללמוד מהסיפור הבא: כאשר יצא רבי שמעון מהמערה שהתחבא בה מפני השלטון הרומאי, שמע רבי פנחס בן יאיר, ויצא לקראתו. ראה רבי פנחס שגופו מלא סדקים מפאת החול שישב בו שלוש עשרה שנה, ובכה ואמר: אוי לי שראיתיך בכך. אמר לו רשב"י: אשריך שראיתני בכך, שאילמלי לא ראיתני בכך, לא מצאת בי כך. ומבארת הגמרא, מהו כך שמצא בו? שמתחילה [קודם המערה] כשהיה רשב"י מקשה קושיא, היה רבי פנחס בן יאיר מתרץ לו תריסר תירוצים, ולאחר שיצא מהמערה כשהיה רבי פנחס בן יאיר מקשה קושיא, היה רשב"י מתרץ לו עשרים וארבעה תירוצים [שבת לג, ב].

"תנו רבנן: שלש גזירות גזרה מלכות הרשעה בימי רבי שמעון בן יוחאי: שלא תתקיים מצות מילה, שלא לקיים את השבת, ושלא לקיים את הנדה. והיה שם זקן אחד ושמו רבי ראובן האיצטרובלי, והוא נכנס ויוצא לפני המלך בלא רשות. יום אחד נכנס לפני המלך ומצא אותו שהיה יושב לבדו. אמר לו רבי ראובן: אדוני המלך, לאדם שיש לו אויבים רבים מהו רוצה, שיהיו חלשים או גבורים? אלו יהודים אינם חלשים אלא בשביל המילה; כיון שיש בן לאחד מהם מביאו וחותך בשרו לשמונה ימים ותושש כוחו, שוב אין בו כח יותר. אם אתה תבטל מילה מהם שלא יהיו נמולין - מיד הם מתגברים, וכשאתה משגר אוכלוסין עליהם מיד הם מורדים בך. אמר לו: יפה אמרת, תיבטל. שוב פעם אחת אמר לו למלך: מי שיש לו אויבים מהו, שיהיו עניים או עשירים? אמר לו: עניים. אמר לו רבי ראובן איצטרובלי: אלו יהודים אינם עניים אלא בשביל שהם מקיימים את המצוה ומשמרים את השבת; עושה אחד מהם מלאכה כל ימות השבת וכשמגיע ערב שבת הוא מוציא בשביל כבוד שבת, ויש מהם שאין בידו מה יוציא. ואם אתה מבטל שבת - יהיו עשירים כמוך, וכשאתה משלח אוכלוסין עליהם - מיד הם מורדים בך. אמר לו: יפה אמרת, תיבטל. שוב פעם אחת אמר לו ראובן בן איצטרובלי: אדוני המלך, מי שיש לו אויבים, מהו רוצה, שיהיו מרובים או מועטים? אמר לו: מועטים. אמר לו: אדוני המלך, אלו היהודים אינם מועטים אלא בשביל שהם משמרים את הנדה; אחת מהם יושבת שבעה ימים, ארבעה עשר וארבעים ושמונה. ואם אתה מבטל נדה מהם והם משמשים מטותיהם בין ביום ובלילה כשהן נדות - הם פרים ורבים כמותינו. אמר לו: יפה אמרת, תיבטל גזירה זו. אמר לו: כתוב איגרת להם ושלח לארץ ישראל. מיד ציווה המלך לכתוב איגרת, ויצא רבי ראובן בן איצטרובלי ונכנסו גדולי מלכות אצל המלך ומצאו דברים כתובים. אמרו: אצבע של יהודים נכנסה לכאן. אמרו לו: חזור בך. אמר להם: אין המלך חוזר בדברים. אמרו לו: כתוב באגרת - כל מי שיוליכם יהרג. ציוה המלך ועשה כן. שמע רבי ראובן ושלח לארץ ישראל שכך היה המעשה, ועכשיו, אם יש בכם איש מלומד בניסים יבא ויטול האיגרת. נתנו עיניהם ברבי שמעון בן יוחאי. אמר להם: אין אני הולך לעצמי. נתן עיניו ברבי אליעזר ברבי יוסי... תלה רבי שמעון עיניו לתורן של ספינה, וראה שדה, אשמדאי, שהיתה יושבת עליו. אמר רבי שמעון: מה טיבך? אמר לו: לעשות

לכם נס. באותה שעה אמר רבי שמעון בן יוחאי: ריבונו של עולם, להגר שפחתך זימנת חמשה מלאכים ולי שדה? אמר לו רבי שמעון: ואיזה נס תעשה? אמר לו: עכשיו אני הולך ונכנס בבתו של מלך. והיא צווחת ואומרת הביאו לי רבי שמעון בן יוחאי, הביאו לי רבי שמעון בן יוחאי. ואתה בא ולוחש באזנה ואני יוצא ממנה. אמר לו: ומה סימן יש כשאתה יוצא ממנה? אמר לו: באותה שעה היא שוברת כל כלי זכוכית שיש בבית המלך. אמר לו: לך ועשה כאשר דיברת. הלך ונכנס בבתו של מלך, והיתה צווחת ואומרת הביאו לי רבי שמעון בן יוחאי. שלחו לארץ ישראל אחריו, אמרו להם: הרי הוא לפניכם בספינה. באו, מצאוהו בספינה והוליכוהו לפני המלך. אמר לו המלך: אתה הוא רבי שמעון בן יוחאי? אמר לו: הן. אמר לו: אתה יודע לרפאות את בתי? אמר לו: הן. אמר לו: ומה תעשה לה? אמר לו רבי שמעון בן יוחאי: אני לוחש לה באזנה והיא מתרפאת. אמר לו המלך: ומה סימן יש לך? אמר לו: באותה שעה היא שוברת כל כלי זכוכית שהן בבית המלך. ולחש לה רבי שמעון בן יוחאי על אזנה ונתרפאת, ויצאה ושברה כל כלי זכוכית של מלך. אמר לו המלך לרבי שמעון בן יוחאי: מה אתה מבקש שאתן לך? אמר לו רבי שמעון בן יוחאי: איני מבקש אלא האגרות שכתבת לבטל הגזירה. [שאלו: והרי] כתוב בהן: כל מי שיוליכם יהרג? אמר לו: אם כן, זה הוא הדורון של מלך? שכל מי שיעשה לו כן [= שיעשה לו טובה] פורע בהריגה? אמר לו: אין אני פורע בהריגה. אמר לו: אני מקבל עלי. מיד ציוה המלך וקרע האגרות הראשונות וכתבו לו אחרות, והלכו לארץ ישראל ובטלו הגזירות" [מדרש זוטא איכה א, מג].

פעם החליט רשב"י לטהר את טבריה מטומאת המתים. נטל תורמוסים, והיה קוצצן ומשליכן, ובכל מקום שהיה בו מת, היה המת צף ועולה באורח נס. ראה אותו כותי אחד ואמר: אין אני הולך ומשחק באותו סב יהודי? נטל מת, טמן אותו במקום שכבר טיהר רבי שמעון, בא לפניו ושאל אותו: לא טיהרת כבר אתר פלוני? צפה רבי שמעון ברוח הקודש שהכותי הוא זה שהניח שם את גופת המת, ואמר: גוזר אני על העליונים שירדו ועל התחתונים שיעלו. וכן היה, המת קם לתחיה והכותי נקבר באותו מקום [ירושלמי שביעית ט, א; שבת לד, א; קהלת רבה י, ח].

"מעשה בתלמיד אחד של ר' שמעון בן יוחאי שיצא חוצה לארץ, ובא עשיר. והיו התלמידים רואין אותו ומקנאין בו, והיו מבקשים הן לצאת לחוצה לארץ, וידע ר' שמעון, והוציאן לבקעה אחת של פגי מדון , ונתפלל ואמר: בקעה בקעה, מלאי דינרי זהב! התחילה מושכת דינרי זהב לפניהן. אמר להם: אם זהב אתם מבקשים, הרי זהב, טלו לכם. אלא, היו יודעין: כל מי שהוא נוטל עכשיו, חלקו של עולם הבא הוא נוטל, שאין מתן שכר התורה אלא לעולם הבא" [שמות רבה נב, ג].

מעשה באשה אחת בצידן ששהתה עשר שנים עם בעלה ולא ילדה. באו אצל ר' שמעון בן יוחאי, ואמרו לו שרוצים הם להתגרש זה מזה. אמר להם: חייכם, כשם שנזדווגתם זה לזה במאכל ובמשתה, כך אין אתם פורשים אלא מתוך מאכל ומשתה. הלכו בדרכיו ועשו לעצמם יום טוב, ועשו סעודה גדולה, ושיכרה האשה את בעלה יותר מדי. כיון שנתיישבה דעתו עליו, אמר לה: בתי, ראי כל חפץ טוב שיש לי בבית וטלי אותו ולכי לבית אביך. מה עשתה? כשנרדם רמזה לעבדיה ולשפחותיה, ואמרה להם: שאוהו במיטה וקחו אותו והוליכוהו לבית אבא. בחצות, כאשר פגה השפעת היין, ננער האיש משנתו, ואמר לה: בתי היכן אני נתון? אמרה לו: בבית אבי. אמר לה: מה לי לבית אביך? אמרה לו: לא כך אמרת לי בערב, כל חפץ טוב שיש בביתי טלי אותו ולכי לבית אביך? אין חפץ טוב לי בעולם יותר ממך. הלכו להם אצל רבי שמעון בן יוחאי, ועמד והתפלל עליהם ונפקדו. ללמדך, מה הקדוש ברוך הוא פוקד עקרות, אף צדיקים פוקדים עקרות" [שיר השירים רבה 'נגילה ונשמחה' אות ב].

פעם טייל רבי שמעון בר יוחאי בשנת שמיטה וראה אדם מלקט ספיחי שביעית. אמר לו: ולא שביעית הוא? ענה לו האיש: ולא אתה הוא שמתיר? הלא כך שנינו: 'כל הספיחין מותרין חוץ מספיחי כרוב, לפי שאין כיוצא בהן בירקות שדה'. ענה לו רבי שמעון: ואין חברי חולקין עלי? וקרא עליו את הפסוק [קהלת י, ח]: 'ופורץ גדר ישכנו נחש', וכן היה לו [קהלת רבה י, ח].

זכותו של רבי שמעון הגנה על דורו. בימיו לא נראתה הקשת [כתובות עז, ב], וכן אמר: "יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין מיום שנבראתי עד עתה, ואלמלי אליעזר בני עמי - מיום שנברא העולם ועד עכשיו, ואלמלי יותם בן

עוזיהו עמנו - מיום שנברא העולם עד סופו" [סוכה מה, ב]. וכן: "ראיתי בני עליה והן מועטין. אם אלף הן - אני ובני מהן, אם מאה הם - אני ובני מהן, אם שניים הן - אני ובני הן" [שם]. בנוסף, פעם אחת גזרה המלכות לבטל כמה מצוות חשובות. החליטו החכמים לשלוח מישהו מביניהם להשתדל לביטול הגזירות, והחליטו כי רבי שמעון בר יוחאי ילך, מפני שהוא מלומד בניסים [מעילה יז, ב].

אף העיד על עצמו: 'מימי לא עלתה קללת חברי למטתי' – כלומר, שמעולם לא הסתיים היום והוא עודנו כועס על עוול שעשה לו מישהו [כלה רבתי פרק ג].

כשהגיעה שעתו של רשב"י להסתלק מן העולם, התכנסו לביתו תלמידיו. אמר להם רשב"י, עתה שעת רצון היא, יכול אני לגלות לכם סודות ורזים שלא גיליתי לכם עד היום, והיה מגלה סתרי קודש עד שהגיע לפסוק 'כי שם ציוה ה' את הברכה חיים עד העולם', אך משהגיע למילה חיים הסתלק מן העולם. באותה שעה הוצף החדר באור גדול שלא יכלו התלמידים להסתכל בו, וכך מספר רבי אבא: כל אותו היום הייתי נופל על הארץ וגועה בבכי, ולאחר שפסקה האש ראיתי את קודש הקדשים עטוף בטלית ושוכב על צידו הימנית ופניו שוחקות. קם ר' אלעזר בנו של רשב"י, נטל ידי אביו ונשק להן, ואני ליחכתי העפר שתחת רגליו. קם ר' חייא ואמר: עד עתה המאור הקדוש השגיח עלינו, כעת השעה לעסוק בכבודו. העלוהו למיטה והתעסקו בו ר' אבא ובנו ר' אלעזר. לאחר שהוצאה מיטתו, עלתה המיטה באוויר ואש ליהטה לפניו, ושמעו קול שאמר: "עולו ואתו ואתכנשו להילולא דרבי שמעון" - לכו והתאספו להילולא של רשב"י. וגדולה היתה השמחה בעולמות העליונים. כשהוכנסה המיטה למערה, שמעו קול בתוך המערה: זה האיש מרעיש הארץ, מרגיז ממלכות, כמה מקטרגים ברקיע נשקטים ביום הזה בשבילך. זהו רבי שמעון בן יוחאי שאדונו משתבח בו בכל יום. אשרי חלקו למעלה ולמטה [אדרא זוטא האזינו, רצו, ב].

כשנטמן רבי שמעון במערה: "אשתטח רבי חייא בארעא, ונשק לעפרא, ובכה ואמר: עפרא עפרא כמה את קשי קדל כמה את בחציפו! דכל מחמדי עינא יתבלון בך, כל עמודי נהורין דעלמא תיכול ותידוק. כמה את חציפא, בוצינא קדישא דהוה נהיר עלמא שליטא רברבא ממנא דזכותיה מקיים עלמא אתבלי

בך. רבי שמעון, נהירו דבוצינא, נהירו דעלמין, אנת בלי בעפרא ואנת קיים ונהג עלמא? אשתומם רגעא חדא ואמר: עפרא עפרא, לא תתגאי, דלא יתמסרון בך עמודין דעלמא דהא רבי שמעון לא אתבלי בך" [זוהר, הקדמה ד, א], פירושו שר' חייא מנהל מונולוג מול האדמה על חוצפתה בכך שהיא גונזת את גופות הצדיקים, ובכללם ר' שמעון. ובסוף הוא מסיק שהאדמה לא תבלה את גופו של רבי שמעון.

אור לציון
yeda@aorlyeda.org | אתר הבית: www.aorlyeda.org • הפקה • עריכה • טיפול • עיצוב

<u>עולי הרגל ומקורות</u>

מקום מנוחתו במירון , וכך משמע ממדרש קהלת רבה [יא, א]

"במירון קבורים ר' שמעון בן יוחאי עם בנו, ועליהם שני ציונים. ובית המדרש שלו עדיין הוא קיים". [ר' יעקב בן נתנאל הכהן]

"במוראן מצאנו בית מדרשו של ר' שמעון בן יוחי, והוא מרובע, ונקבר בתוכו ור' אלעזר בנו עמו. ועליו ב' אילנות, והוא מקום יפה מאד". [מסע דפלסטינא]

"ושם ר' שמעון בן יוחאי, ועליו ציון נאה, וסמוך לו ר' אלעזר בנו. אומרים כי שם היה מדרשו של ר' שמעון בן יוחאי. ושם ר' יוסי בן קיסמא בין הכרמים. עוד שם צדיק אחד, אומרים כי שמו ר' יהודה , ושם נחמן חטופה ור' יוחנן הסנדלר. ושם בית הכנסת לר' שמעון בן יוחאי, בנין מפואר מאד. ושם אבן גדולה, חלולה מראשה עד למטה קרוב לארץ, אומרים כי היה מזבח, והדם היה שותת ויורד דרך אותו מקום חלול". [תוצאות ארץ ישראל]

"במירון, שם מערה לר' שמעון בן יוחאי... וקבר ר' (שמעון) [יוסי] בן קסמא ור' יוחנן הסנדלר ור' טרפון". [כת"י אילן ג']

"ומירון בחן שירה מזמרת, הלל ושמאי, וסנדלאר ושמעון בנו יוחאי, ונינו ובן זומא מבקרת". [קברי אבות]

"לדרום גוש חלב ביושר, כחצי שעה... הוא מרון הנזכר בפרק השוכר את הפועלים [בבא מציעא פד, ב], גבי קבורת ר' אליעזר בר' שמעון בן יוחאי... והם

היום שניהם [ר' אלעזר ור' שמעון אביו] במרון, במקום מיוחס לבית המדרש של רבי שמעון בן יוחאי, למעלה ממערת הלל ושמאי". [כפתור ופרח]

"משם [משזור] הולכים למירון, מקומו של רשב"י, ורואים פה את בית מדרשו, בית כנסת וקברו של האיש הגדול הזה. שני עצי תמר יפים סובבים את הציון שהוא מאבן גזית. בית המדרש הוא בימין ובית הכנסת בשמאל הציון הזה. בין קברי חכמינו ז"ל הנמצאים במקום הזה ראוי למנות את קברי ר' אליעזר, ר' יוסי ר' יוחנן [הסנדלר], ר' יהודה ושל אחרים ז"ל". [שבילי דירושלים]

"במירון, בבית הכנסת, ר' שמעון בן יוחאי ור' אליעזר בנו, ובמערה בית שמאי ובית הלל ותלמידיהם". [אלה סימני כתבי הקברות לר' יעקב שליח רבינו יחיאל מפריז]

"ובגובה הכפר ר' שמעון בן יוחאי, קבור בתוך מדרשו, ור' אלעזר בנו. ועל קברו של ר' שמעון ציון גדול מפואר, אבני גזית. והלאה מעט, בדרומו של הכפר, ר' יוחנן הסנדלר, ולמעלה ממנו בית הכנסת חרב לר' שמעון בן יוחאי". [כת"י אילן א']

"וקרוב לשם [לר"י בן קיסמא], על אם הדרך, קבר צדיק אחד לא נודע שמו , יהי אלהיו עמו, ועליו ציון גדול ואילן בוטם סמוך על מקומו. ולמעלה בהר, קרוב לכפר, מדרש נאה וגדול לר' שמעון בן יוחאי, ובנו ר' אלעזר ז"ל סמוך לו במערה סגורה. על כל אחד מהם ציון גדול, ושל ר' שמעון ז"ל גבוה ונאה ונחמד למראה. ואילן מצל בענפיו על קבר ר' שמעון ז"ל ועל כל אגפיו... ולמעלה משם, בגבהה של עיר מרון, בית כנסת לר' שמעון בן יוחאי ז"ל שנחרב גגו וכותליו, וכותל דרומי העומד אבנים גדולות, אבני גזית, בנין יפה ומפואר מאד. ציון של ר' יוסי דמן יוקרת ז"ל ועליו אילן בוטם שתים יוצאין ומסתבכין בין אבני גזית אשר בכיפה שעל גבי קברו". [כת"י מוסקבה]

"וקרוב לשם [לעין זיתים] כפר, נקרא כפר מירון. ושם הלל ושמאי, ור' שמעון בן יוחאי ור' אלעזר בנו, והרבה חכמים שם ונקבו כולם בשמות". [כתב מר' יצחק בן אלפרא]

אמונה • אמונה-המרכז הרב תמוז הצעירת הלל • לעמודה • הכשרה • טיפול • ערך
yeda@aridyeda.org | שלח הפסוק בדוא"ל • עקב

"במירון הלל ושמאי ותלמידיהם, ור' יוחנן הסנדלר ור' שמעון בן יוחאי ובנו ור' יוסי בן קיסמא". [איגרת ר' שלמה בן ר' שמעון דוראן]

"מעט רחוק משם [מהלל] יש מערה אחרת, נקברו בה ר' שמעון בן יוחאי ובנו. ובתוך המקום יש בית הכנסת מר' שמעון בן יוחאי". [רשימת קברים לנוסע אלמוני מקנדיאה]

"מירון הוא מקום שמן וטוב, ומעין מים טובים, ואין דרים בו יהודים. שם ראיתי מערת ר' שמעון בן יוחי ובנו עליהם השלום, והיא סגורה, אין מקום להכנס בה. ולמעלה על המערה שני ציורים יפים זה כנגד זה, של רשב"י קודם מעט לצד חוץ... ולמעלה בכפר יש בית הכנסת, עשאו רשב"י, עדיין קיים כל הצד שלפניה. ואשוב ביום ההוא לעין זיתון". [רבי משה באסולה]

"מירון, שם מדרש לר' שמעון בן יוחאי, ושם קבור במדרשו הוא ובנו ר' אליעזר ז"ל, ועליהם מצבות יפות". [איגרת יחוס האבות מאלמוני]

"במירון מערה, ושם הלל ושמאי, ובה ה' תלמידים. ובמדרש ר' שמעון בן יוחאי ועליו ציון אבן גזית, עשוי כמו סולם, ולפניו ר' אלעזר בנו". [אלו יחוסי הצדיקים ז"ל וציונם]

"מירון, שם מדרש יפה לר' שמעון בן יוחאי ז"ל. שמה קבור בתוך מדרשו ובנו ר' אלעזר ז"ל, ועליהם כיפות יפות בנויות אבני גזית, ועליהם אילנות בוטם. וסמוך לה בית הכנסת לר' שמעון בן יוחאי ז"ל, והוא חרב. וקרוב ר' יוחנן הסנדלר, וקרוב ר' שמעון חטופא ור' יוסי דמן יוקרת ז"ל". [כת"י אילן ה']

"מירון, שם מערת הלל ושמאי וכ"ד תלמידים, ור' יוחנן הסנדלר. ובצד דרום מהכפר מדרש ר' שמעון בן יוחאי, ושם קבורתו וקבורת בנו אלעזר". [יחוס הצדיקים]

"בכפר מירון, שם קבר רשב"י ור' אלעזר בנו, כמו שאומרין העולם". [ר' חיים ויטאל]

"ומשם [מר' יוסי דמן יוקרת] להלל ושמאי ור' שמעון בן יוחאי ור' אלעזר בנו, ור' יוסי בן קיסמא ור' פנחס בן יאיר". [ספר החזיונות]

"ואני בתוך מדרש הרשב"י ע"ה במירון, ונשתטחנו בקרבו בציון ר"ש ור' אלעזר ע"ה... וקמתי אני והסתכלתי, ואני פני לדרום קצת, וימיני לציון ר' אלעזר, ומשמאלי ציון רבי שמעון ע"ה". [ספר גירושין לרמ"ק, נפטר ש"ל]

"ומשם [מציון רבי אלעאי] ראינו המקום הר ציון [= מירון] ששם הלל ושמאי ובית דינם ותלמידיהם, ור' יוחנן הסנדלר, ורבי שמעון בן יוחאי ור' אלעזר בנו, ור' יצחק ור' אמי , ור' יוסי בן קסמא ור' יהודה בן בתירא ור' בנימין בן יפת". [איגרת ר' ישעיה הלוי הורוויץ מצפת]

"מירון. בכפר, בית הכנסת נאה ומשובח ומקצתו חרב. וסמוך [לריו"ח הסנדלר] מדרש עם תקרה עליו , ובתוכו ציון ר' שמעון בן יוחאי ע"ה לדרומו, ורבי אלעזר בנו למערבו". [גלילות ארץ ישראל / איגרת הקודש; שבחי ירושלים; זכרון בירושלים]

"ועוד למעלה [מיוסי חטופא] מערת אדונינו התנא האלוקי ר' שמעון בן יוחאי ובנו ר' אלעזר, ור' יצחק תלמידו בפתח המערה. ועל המערה עצמה בית גדול... ולמטה [מרשב"י] מערת הלל הזקן ותלמידיו, ולמטה מים חיים, והם מי מגידו". [איגרת מספרת יחסותא דצדיקיא]

"מירון. סמוך למדרש, לדרומו רבי שמעון בר יוחאי, ורבי אלעזר בנו למערבו. ובפתח החצר רבי יצחק חבירו ורב אדא סבא. וגם בדרך [ממירון לחורבת שמע] מעיין מים שקורין מעין הישועה, חשובה עד מאוד". [רבי משה חיים קאפסוטו]

"הלכנו למירון, ששם קבור רשב"י עליו השלום וכמה גאוני עולם כאשר אודיעך. ויש דרך מן צפת למירון מהלך ג' שעות, והוא דרך עקום, הרים וגבעות גדולים... הגענו סמוך למירון. מרחוק כמו מיל נראה נר ישראל, כיפתו של הרשב"י עליו השלום. מירון הוא כפר גדול מלא גוים, ואין ישראל דרים שם. ולמטה מהכפר חצר גדולה, ובתוך החצר היא כיפת הרשב"י. בראשון בפתח המערה קבור רבי יצחק, והיא היא פתח החצר. חוץ מפתח החצר לצד שמאל – גל, קבור רב ייבא סבא דמשפטים . לפנים בחצר כיפה גדולה, ובתוך הכיפה בית קטן לצד ימין ובית קטן לצד שמאל, לצד שמאל דרך כניסה קבור רשב"י, על קברו מצבה

אחת כמו שתראה בצורות שאני שולח". [איגרת אחד התלמידים לר' אברהם ישמעאל חי סנגויניטי (תלמיד האוה"ח)]

"וכמו ב' שעות מצפת יש מקום אחד ושמו מירון. שם יש מערה אחת של רשב"י עם בנו ר' אלעזר, ועל גבי המערה יש בנין גדול ויפה מכל מיני ציורים. ג' פעמים בשנה הולכין מכל המקומות של א"י על קברו, פעם אחת בחודש אלול הולכים ולומדים שם לילה ויום אחד ספר זוהר הקדוש, ופעם אחת קודם ניסן לומדים ג"כ מעת לעת, ופעם אחת בל"ג בעומר וזאת נקרא הילולא דרשב"י, ויש להם קבלה מקדמא דנא שבאותו היום צריכין לשמוח ולעשות סעודות גדולות בתופים ובמחולות בכל מה דאפשר". [איגרת ר' יוסף סופר מצפת]

"חזרנו מצפת והלכנו על קבר רשב"י במירון. מי אנכי כי באתי הלום בחצר המלך, מרגיז ממלכות של מעלה ומטה... לפני הדביר חצר מוקפת חומה, ובפנים החצר מימין ומשמאל אכסדראות מקורות, ועמודים של אבנים תחת הקורות. והשער שבחצר יש לו דלת רחבה של עץ, ומשמאל לשער החצר מבחוץ, יש תל, והוא קבר של רב ייבא סבא הנזכר בזוהר פרשת משפטים, וישבנו על תילו ולמדנו הסבא דפרשת משפטים. ומימין לשער החצר, מבפנים, קברו של ר' יצחק, ועליו בנין חומה... הביאני המלך מלכי המלכים לפנים בהיכל עצמו... ומיד אצל הפתח הוא קברו של רשב"י עליו השלום... ובקרן מערבית צפונית קברו של ר' אלעזר בנו.... ואמרו לי שיש מערה תחת החצר וההיכל, ופתח המערה מן המערב, ר' אלעזר קבור מיד אצל הפתח באלכסון... ובקצה המערה קבר של ר' יצחק... שפעם אחת נפתחה הריצפה של ההיכל וראה שיש מערה חלול תחתיה". [אהבת ציון]

"ושמעתי מרב אחד ז"ל שקבלה בידו שהרב מהר"א [גאלאנטי] הנזכר היה עשיר, ובנה מממונו חצר מירון ששם ציון הרשב"י ור' אלעזר ור' יצחק זי"ע". [שם הגדולים לחיד"א]

"על ראש ההר עומד כפר מירון, ובאמצע הכפר חצר גדולה. והחצר סגורה בשער, וישמעאלי שומר עליו כשמש, והמפתח בידו... מן החצר נכנסים לכיפה גדולה, ובה מצד שמאל קבור ר' שמעון בן יוחאי וציון בנוי על קברו, והציון עובר

את הכיפה למעלה כמו מגדל... מימין החדר קבור בנו רבי אלעזר, וגם עליו בנוי ציון ומגדל... ליד שער החצר, במרחק מה, קבור השמש של ר' שמעון בר יוחאי ושמו היה ר' יצחק, וגם עליו בנוי ציון". [ידי משה]

"ובאנו למירון סמוך לחצות היום, ונכנסנו להמדרש הנורא של רבי שמעון בן יוחאי ובנו רבי אלעזר... וגם הייתי על קבר התנא רבי יצחק שמונח בחצר של רשב"י. בחזרה ממירון לצפת היינו על קבר רבי בנימין בן יפת". [ימי מוהרנ"ת]

"ובכפר מיראן, מהלך ב' שעות מן העיר [צפת], הוא קבר ר' שמעון בר יוחאי ור' אלעזר בנו, כמו שכתבתי לעיל". [קורות העתים]

"ראשונה פקדתי את קבר ר' שמעון בן יוחאי המוקף חומה סביב... אחר בקרתי את קבר ר' יוחנן הסנדלר ואת המצבה היפה אשר עליו". [איגרת ד"ר אליעזר הלוי מצפת]

"ארח חיים למירון, להלולא דרבי שמעון, בוצינא קדישא אשריך... ניר אלהים לצפונו, רבי אלעזר הוא בנו, ולמזרחו שושן חוחי, הוא רבי יצחק נפחי, וגם זה כיוצא בו. רבי יוחנן הסנדלר למערבו, והלל ותלמידיו לצד דרומו". [יד אהרן]

"במרחק שתי שעות מצפת נבוא לכפר מירון, וכחצי שעה מהכפר הזה והלאה נראה חצר רחב ידים, מוקף חומה, ותוכו עומד בנין ישן נושן אצל עץ גבוה. בבנין הזה נמצאו חדר גדול ושני חדרים קטנים. באחד משני החדרים הקטנים נמצא קבר ר' שמעון בן יוחאי ובחדר השני קבר בנו ר' אליעזר". [מסעי ישראל - בנימין השני]

"כפר מירון... לפאת מערב בית מדרש גדול ועליו כיפה בנויה, והוא עומד על המערה אשר תחתיו, אך המערה עכשיו סתומה. ובבית המדרש הגדול יש בית מדרש קטן ובו ציון המכוון כנגד מנוחת התנא הקדוש האלהי רשב"י, ושם ארון קודש עם ספר תורה נאה ונרות של כסף דולקים תמיד, נאים מאד. ובכותל צפונית יש שם ציון המכוון כנגד מנוחת בנו הקדוש רבי אליעזר, וגם עליו כיפה, כי הם מנוחתם בתוך המערה, כמבואר בזוהר הקדוש ממערת מרוניא. בפתח החצר יש בית וציון, שם קבר ר' יצחק, לא נודע איזה ר' יצחק ". [שערי ירושלים; מבשרת ציון; בשינויים קלים: תפארת ירושלים; מסעות משה]

"יצאנו מצפת ללכת לכפר מירון... הכניסה אל החצר הוא מצד מזרח... [ושם] הוא קבורת רבי יצחק נפחא ז"ל, ואינו נראה שום דבר, רק שוקת אחת להדליק בה שמן... הוא השוקת של רבי אלעזר בר רשב"י ז"ל... וסמוך הוא קבר רשב"י ז"ל ועליו שוקת כנ"ל, ממעלה לתקרת הבית". [מסעות החכם האבי"ר]

"מירון... ובאמצע ההר קבורת התנא רשב"י זיע"א, בתוך בית לפנים מבית, ונגדו בית המדרש לתלמידי חכמים, ובאחד מבתים החיצונים קבורת ר' אלעזר בנו. והם בתוך חצר גדול אשר יכיל בתוכו בתים ועליות ואכסדראות, והמקום רחב ידים, מוצק חן, אחוזת נחלת הספרדים אזרחי ארץ. ובפתח החצר קבורת ר' יצחק נפחא זיע"א ורב ייבא סבא . ולמטה מערת הלל ותלמידיו, ורב המנונא סבא ונחל מי מגידו ורבי יוסי בן קיסמא. ובצד ההר השני מערת כהנים ומערת ר' חזקיה וכלתו של שמאי הזקן בתוך הסלע, ולמטה מערת שמאי ותלמידיו". [מסעי הירח]

"מירון... הלכתי תיכף אל בית מדרשו של התנא רבי שמעון בן יוחאי אשר על קברו... אחר זה הלכנו משם להדלקת העששיות אשר על הגג, נגד קבר רבי אלעזר בנו... אחר כך הלכנו אל הדלקת עששית רבי יצחק נפחא העומדת על הגג בצד פתח החצר... הלכנו לתור ולראות את הכפר מירון". [מסע מירון]

"הכפר מירון. לדרומו נמצאים חורבות מימי קדם ובית המדרש מן ר' שמעון בן יוחאי, ולו שני כתלים העומדים עד היום... למערב הכפר, רחוק לערך עשר מינוטען, נמצא קבורת ר' שמעון בן יוחאי ור' אלעזר בנו ור' יצחק נפחא, ועל קברם בנו הספרדים ילידי עיר הקודש צפת חצר גדולה בתחתיים ושניים אשר עלה לסך עצום. ובית מדרש מפואר הוא בתוך החצר אשר בו קבור ר' שמעון בן יוחאי, ובאכסדרה מבית מדרש זה נמצא בית גדול ושם קבור ר' אלעזר בנו, ובשער החצר קבור ר' יצחק נפחא". [גבעת שאול]

"למירון... אחר כך הלכנו למקומות הקדושים אצל מערת בית בית הלל, אחר כך לציון רבי יוחנן הסנדלר... הרבה אנשים הולכים להתפלל על קברי הצדיקים שבמירון, דהיינו אצל הציונים של הלל הזקן ושמאי הזקן ורבי יוחנן הסנדלר... וכשהגיע ליל כ"ה אלול, שאז מתקבצין למירון הרבה אנשים בבחינת ל"ג בעומר

ועושים כל ההדלקות, כי אומרים שהוא יום פטירת רבי אלעזר בן רבי שמעון בר יוחאי זיע"א... הלכנו על הגג לעשות ההדלקה... ומניחים בספל שיוצא למעלה על הגג, ממש מציון רבי שמעון בן יוחאי זיע"א... וכן הולכין על הגג הנזכר לעיל לספל היוצא מציון רבי אלעזר בנו זיע"א... וכן לגג השני שבחצר, לספל היוצא מציון רבי יצחק המונח בחצר, ומשם, סמוך לכפר, לספל היוצא מציון רבי יוחנן הסנדלר". [ימי שמואל]

"קבר רבן שמעון בן יוחאי במערה במירון... הבנין שעל המערה הוא נחלק לשלושה חדרים מוכנים לתפילת ציבור עם ארון הקודש וספר תורה, על מקום שכנגד קבר רשב"י יש כיפה של אבנים". [טוב ירושלים]

בספר עדן ציון כתב כי: "ובילדותי היה עוד זה החצר השני וגם הקבר של ר"א היה אז בכניסת ביה"כ החיצון, מצד ימין היו עולים איזה מדרגות לחדר קטן ואמרו ששם קבר ר"א, ואח"כ (סתמו) [סתרו] לגמרי את החצר השני הנ"ל ובמקומו הרחיבו את הביה"כ החיצון ועשו את המצבה של ר"א ישר על הרצפה באמצע ביהכ"נ והקיפוהו בפסי ברזל, וכנגדה בהכותל אשר מעבר השני היא מצבת קבר רשב"י עשו ג"כ מין מצבה גבוה וג"כ הקיפוה בפסי ברזל...ואמרו הזקנים שקבלה בידם שבעת שהר"א גלנטי בנה את כל הבנין כנ"ל ואחד מן הבונים בחפירתו הגיע אל פתח המערה ותיכף יצאה נשמתו... סתמו תיכף ועשו את המצבה של רשב"י". [בענין מקום פתח המערה: מלשונם של עולי הרגל נראה כי במאה ה-12 לסה"נ היה ידוע מקום הפתח, אולם החל מהמאה ה-13 לסה"נ מוזכרים אצל עולי הרגל 'ציונים' בלבד. יש שציינו [אהבת ציון] את פיתחה למערב, יש שציינו [איגרת מספרת ותלמיד אוה"ח] כי קברו של ר' יצחק הינו על פתח המערה. כיום יש המראים את מקום הפתח בחזית הדרומית של המבנה, בקומת הקרקע בתוך חלל סגור].

וכ"כ ר' אשר זליג מרגליות: "ובערך ארבעים שנה נבנה ע"י השתדלות תושבי צפת הביה"כ הגדול אשר הוא עומד היום סביב ציון הר"א, ומלפנים היה ציון הר"א וחדרו הקטן הנבנה על ציונו דבוק להר סלע טינרא רבתי, ופינו את הטינרא ונמצא ונתגלה מתחתיו... ובנו מסביב הציון הביה"כ הגדולה מאוד ורחבה... והגדילו והרחיבו את הציון של רשב"י שם שיהא כסמוך".

"גדולים צדיקים במיתתם" - נסים ונפלאות על קברי הצדיקים

"ואין שם מים חיים כלל, עד שלא יוכלו לדור שם בני אדם מהעדר המים. אך יבואו העברים שלוש רגלים, לראות קבורת הצדיקים החשובים הנזכרים, וביחוד קבורת ר' שמעון בן יוחאי, ויתחננו עם תפילות סליחות ותחנונים לא-ל יתברך, שיתן להם מים, שיוכלו לעמוד שם ימים אחדים, ומיד יבוא מטר. והישמעאלים ימלאו הבורות שלהם וכליהם מים. אז יתנו ליהודים לאכול ולשתות כל מעדני מלך". [רשימת קברים לנוסע אלמוני מקנדיאה]

"וסיפרו לי מעשים נוראים נפלאים מזה המקום קודש. חידוש אחד: אשה שהיא קרובה לטומאתה, צריכה לצאת לחוץ ולהתרחק מהמערה הקדושה מאוד, ואם לא הלכה תיכף או שנטמאה פתאום, אפילו היא שוגגת, אז תבוא רוח סערה גדולה מאוד, ופחד גדול נופל על כולם, וצריכין הכל לברוח משם". [איגרת ר' יוסף סופר מצפת]

"וכשיצא הרעש על הארץ, באו כל הישמעאלים וערלים שבאותו המקום לזה בנין של רשב"י ז"ל, והדלת היה סגור. וצעקו כולם כאן פתחו את פיהם: 'ר' שמעון ר' שמעון, מאחר שאתה אדם גדול בעולם וחשוב, וגם שמענו מפי אבותינו מחשיבותך וגם בעינינו אתה חשוב, פתח פתחך!' ומיד נפתחה הדלת מאליו והלכו כולם לפנים. וגם הבתים שלהם ונשיהם ניצלו ולא היה להם היזק כלל, ועכשיו הוא חשוב בעיניהם מאד ביותר... גם כשהיה רעש שני, ו' כסליו, ברחו כולם, היהודים וערלים וישמעאלים, לבנין של רשב"י ז"ל כבפעם הראשונה. וכשבאו קרוב לשם ראו כולם שהבנין כולו הגביה והתנשא את עצמו למעלה, וקפץ באויר כמו אדם, מלמטה למעלה ומלמעלה למטה. וכיפה מלמעלה של זה הבנין נתחלקה לשני חלקים, לחצאין, והיתה פתוחה לשנים. כיון שראו זאת נפלה חרדה גדולה עליהם ונתחלחלו מאוד, ופתחו כולם וצעקו: 'ר' שמעון ר' שמעון, אם הבנין שלך כך הוא, מה יהיה סופנו עמנו?' וזה היה יותר מחצי שעה ואחר כך שקטה הארץ, שקט הרעש ועמד הבנין על מקומו. והכיפה של מעלה שנתחלקה לשני חלקים, נתחברה יחדיו כבראשונה, ולא היה

אמונה
אמונה-המרכז הרב תמוז הצעת הלל • רמת גן • הטבה • מעוזה • מעוז • עזרא
yeda@aryeh.org.il | מלון בפסוק בראשית שלמה • מעוז

להם היזק כלל. והאנשים אשר באו לשם ראו הנס הגדול בזה הבנין, בחוץ ובפנים, אם יש איזה סימן או איזה חריץ בבנין, ולא נמצא כלל שום סימן או סדק בחומה שהיתה כבראשונה. גם בכ"ה ניסן היה רעש שלישי ולא היה שום היזק, ואני הייתי באותו זמן בעיר יוסיף" [איגרת ר' יוסף סופר מצפת]

"ובדידי הוה עובדא, שרכבתי למירון בערב שבת קודש, שהיה ל"ג בעומר במוצאי שבת קודש. ויהי הגשם על הארץ גדול מאוד, מה שהזמן אינו זמן גשמים בארץ ישראל, וכשבאתי למירון סיפרו לי שהיה רעש גדול בין העולם על זה, עד שהוציאו מבית המדרש אשה לא מטוהרה ויכלא הגשם תיכף ומיד. ולזאת, אשה אשר לא טהורה היא לא תכנס לשם, כי אדמת קודש הוא". [חיבת ירושלים]

"מהולל אקרא ה' אשר זיכני להיות במירון ביום ל"ג בעומר בשנת בונה ירושלים ה' לפ"ק. ושמחנו עם כמה מאות אנשים, רבנים תלמידי חכמים יראים ושלמים. ואספר נס גדול אשר קרה ביום ההוא אשר עיני ראו ולא זר: ביום המחרת, בעלות כל העם הקדוש אנשים ונשים וטף על גג בית המדרש של התנא רשב"י להתענג להביט בשמחת ההילולא, היתה נסיבה מאת ה' ויפול ילד קטן כמו בן חמש שנים מן גג העליה ההיא לעמק על ארץ אשר היה כמו שלושים אמות גובה. ומגודל שמחת וצהלת העם הקדוש לא ידעו כלל אם נפל זה הילד כמו לערך חצי שעה ממש, והילד בנפלו נשאר כמו מת ממש. ויהי אחרי הודע לכל העם מנפילת הילד ובראותם הילד מתגולל בדמו כאבן דומם, ויספקו כף באמרם כי מת הילד. ואביו הולך ובוכה בין העם על דבר בנו, עד שנתוועדו לרופא אחד וימהר הרופא לראותו בדופק שבידו, וישמע כי עוד רוח החיות נוססה בקרבו. ויצו הרופא שיקיזו לו דם, תיכף ומיד כאשר הקיזו לו דם ויחי הילד, ויחל לצעוק ולאמר: הוי אבי. ובשמוע בכי הילד וישובו כל העם למקומותיהם לשמחתם. והקב"ה שלח לו רפואה שלמה לזה הילד עד כי למחר נעשה בריא אולם, והיה שמח בתוך קהל ועדה עם אביו. אז ידעו כולם כי רק זכות התנא האלוקי ריפא להילד לבל תושבת שמחתו. הקב"ה ישמחנו בשמחת ציון וירושלים וישני אדמת עפר יקיצו לחיי עולם, ויבנה המקדש, ההיכל והאולם במהרה בימינו אמן". [חיבת ירושלים]

אגודת אמונה • אחוזת הרב מתתיהו מאיר • מיסד • הרב יעקב • לעמדה • אחוזת-המרכז • yeda@aidyeda.org.il | מלון: 077-[illegible]

"וכן פעם אחת היה פחד נורא מן הערביים שרצו לבטל ההילולא דרשב"י זי"ע בל"ג בעומר, והיה נראה כל הלילה ממש אש בוערת בתוך ביתו של הרב, ופחדו לדבר. וביום השני שלח הרב אחרי היהודים ואמר להם: עלי ועל צווארי תוכלו לסמוך ולעשות הילולא רבה כנהוג. וכן היה באין פוצה פה ומצפצף". [מסעות ירושלים, מאמר חיות אש]

בשבת קודש בשנת תרפ"ג, אחר תפילת מוסף, נשמע רעש גדול בבנין קבר הרשב"י, ילד אחד שנדרה אמו לעשת לו 'חלאקה' כמנהג המקובל, אחזתו מחלת החולירע רח"ל ושבק חיים. הילד היה מונח באחד החדרים הבנויים למעלה בבנין, וציוו הרופאים לעשות הסגר על כל אנשי החצר למספר ימים, מחשש שנדבקו ממנו. מיד התחילו אנשים רבים לברוח מהחצר, אך שוטרי הממשלה סגרו החצר ואין יוצא ואין בא. מכל פינה נשמעו קולות ובכיות, ועל כולן נשמע קול יללת אם הילד המת, אשר בנה הראשון והיחיד איננו, ונהפכה שמחתה לתוגה, והילד שוכב על הארץ ירוק ומת. והנה פתאום קמה אם הילד וחגרה מותניה, ולקחה ילדה המת על ידיה, וירדה ליד הציון והניחתו לילדה בסמוך לציון, ובקול מר זעקה 'אוי צדיק ר' שמעון, הנני אמתך באתי כאן לכבודך לגלח את בני יחידי אשר נתן לי ה' בזכותך, וקיימתי את נדרי, ואתמול הביאותיו חי, ועשיתי לו תגלחת בשירים ובזמרה... ועתה איך אסע מכאן בלי ילדי', ובכיותיה היו נשמעות על כל החצר הקדושה ולב מי לא נמס כמים. ואח"כ קמה ואמרה: 'צדיק צדיק, הנני מניחתו לפניך כמו שהוא, אנא ממך אל תביישני ואל תחזיר פני ריקם, ותחזירו לפני חי ובריא כמו שהביאותיו אתמול לפניך, ויתקדש שם שמים ושמך בעולם, וידעו כי יש ה' וצדיקים שופטים בארץ'. ולסגולה סגרו הדלת של הציון, ולא נשאר רק הילד. כעבור איזה רגעים, הקול נשמע – צעקת הילד לאמו, והחכם פתח הדלת לפניה והנה הילד קם על רגליו וצעק 'אמא תני לי מעט מים כי צמא אני', ונתנו לו מים, ונעשה שם רעש גדול מתחיית הילד המת, וכל הקהל באו לראות את הילד החי, וגם הרופאים התאספו שמה ובדקו את הילד, והודו שזהו מעשה נסים, תחיית המתים ע"י התנא רשב"י, וכל הקהל ברכו ברכת מחיה המתים. [הילולא דרשב"י לרבי ישעיה מרגליות]

מיקום וזיהוי הקבר

אין ספק בדבר, ואין צורך לכתוב על זה. [המושג 'מדרש' הינו הבית או המערה שבתוכה נמצא הציון. בדרך כלל הציון הוא חדר פנימי יותר, והמדרש זהו החדר החיצוני בו התפללו הבאים לציון. אין פירושו בית כנסת או בית מדרש. ראה חוני המעגל בפרעם]. עד לראש השנה תש"ט היה הציון מוחזק בידי הקאוקג'ים, והמבנה שימש למטה צבאי.

בתחילה כשנבנה המבנה של הקברים ע"י ר"א גלאנטי, היה תיחומו: ממזרח כפי שהוא כיום. ממערב בקו ישר עם הכניסה/המעבר הפנימי לרשב"י [פתח כמין קשת ונמוך]. מדרום כפי שהוא כיום, ומצפון, כנראה, עד לסוף הכיפה הגדולה המרכזית, בסמוך לעמוד שליד ר' אלעזר, כפי שהוא משורטט ע"י האהבת ציון. לפיכך ר' אלעזר היה בקצה המבנה ורשב"י אביו בקצה הנגדי. [כך נראה מהחצר שלפני המבנה, הקיר העתיק והתוספת לו, אולם בכיפות הפנימיות לא כ"כ נראה שהכיפות הצפוניות הינן תוספת מאוחרת]. לפני כ-120 שנה הרחיבו את המבנה בשני צדדיו לכפי שהוא נראה כיום. לפני שהרחיבו את המבנה, היתה כניסה אל ר' אלעזר דרך האכסדראות החיצוניות מצפון, כנראה בשרטוט הנ"ל, וכפי שתואר לעיל ע"י העדן ציון.

יום ל"ג בעומר

"יום י"ח באייר שלושים ושלושה בספירת העומר, יום הילולא [= יום שמחתו] של רבי שמעון בר יוחאי, עשאוהו ישראל יום טוב באמצע ימי הצער שלפניו ושלאחריו. אין אומרים בו תחנון. עושים בו שמחת נשואין ומסתפרים בו כמנהג האשכנזים... ומרבים בנרות בבית הכנסת, ותינוקות של בית רבן יוצאים עם רבותיהם לטייל מחוץ לעיר וקשתות וחצים עשויים עץ בידיהם. וביותר חוגגים יום זה בערי הקודש בארץ ישראל, ול"ג בעומר נעשה שם יום טוב של שמחה ורקודים וזמירות הרבה ומדורות אש גדולות ומסביב להן מחולות שירה וזמרה, לכבוד התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי. [וכ"כ בספר בני יששכר מאמר ל"ג

בעומר "נתאמת לנו מאנשי אמת אשר השמחה ביום זה על ציון רשב"י הוא שלא כדרך הטבע, דכתיב אור צדיקים ישמח"].

ואין צריך לומר במירון מקום קברו של ר' שמעון בר יוחאי והתנא ר' אלעזר בנו של רשב"י. מי שלא ראה שמחה גדולה שנעשית בל"ג בעומר במירון, לא ראה התלהבות של שמחה ומחול של אלפים רבים. ורבים מאד המתקדשים והמיטהרים ביום זה בכל דבר שבקדושה ובתורה ובתפילה. והכל שרים שירי זמרה לכבוד התנא ר' שמעון בר יוחאי, ושירתם בוקעת לשמים ומשואות האש שמעלים שם נראים למרחקים.

עניינו של יום טוב זה ושמחת ההילולא, כשמחת החופה של התנא רשב"י שהיא קשורה עם יום טוב זה, הכל עטוף מסתורין, מסוד חכמי הקבלה מדורות הראשונים ועד האחרונים. אכן, הילולא זו כשם שהיא נעשית לכבוד רשב"י כך היא נעשית לכבוד תורתו שלימד לתלמידיו ושהיא כתובה על ספר הזוהר הקדוש. ואותו ספר קדוש כולו סוד וכל חכמתו חכמה נסתרת ולאו כל מוחא סביל דא. ואולם פשוטו של היום הוא מה שמובא בספרי ההלכה הראשונים שביום זה פסקו תלמידי רבי עקיבא מלמות.

מסורת קבלה היתה מדור דור שיום הסתלקותו של ר' שמעון בר יוחאי ל"ג בעומר היה. ויום פטירתו נתמלא אור גדול של שמחה אין קץ על ידי הסודות הטמירים שגילה לתלמידיו באותו יום ושנכתבו בספר הזוהר, ולא היה העולם כדאי כאותו יום שעניינים נשגבים אלה נתגלו לבריות. והיה היום הזה לו ולתלמידיו, שהיו אתו, כיום ההילולא, כלומר כיום שהחתן שמח בחופתו. ומן הטעם הזה נהגו שמחה ביום זה, אף על פי שיום מיתת צדיקים הוא יום תענית, אלא שכך היה רצונו של ר' שמעון בר יוחאי וכך הנהיגו הקדמונים שיעשו את יום פטירתו יום שמחה כל השנים, כשם שהיה אז.

וכבר היתה נהוגה הדלקת הנרות בעסק גדול על קבר רשב"י בל"ג בעומר עוד מימים קדמונים. ורבינו עובדיה מברטנורא במכתבו לאחיו שכתב בשנת רמ"ט כך הוא אומר: 'בי"ח באייר יום מיתתו [של רשב"י] באים מכל הסביבות ומדליקים אבוקות גדולות, לבד מה שמדליקים עליה נר תמיד'. [א"ה: אולם

אמונה
אמונה-המרכז הרב תמוז מצוות 77 • הטמרה • מזוזה • טיפול • ריפוי
yeda@aidyeda.org.il | מלון מאכסנאי הפסון ים 27

במקור נכתב 'כ"ח באייר' שהוא יומא דהילולא של שמואל הנביא, וטעו המעתיקים].

משהופיע האר"י הקדוש וגדולי תלמידיו ותלמידי תלמידיו, שהיו להם עשר ידות בחכמה זו הנסתרה, הם לימדו את העם גודל מעלת השמחה בהילולא זו. ואחריהם באו גדולי החסידות, תלמידי הבעל שם-טוב שהלכו בעקבות המקובלים, וכך נעשה ל"ג בעומר יום שהכל מעלים את זכר התנא האלוקי רשב"י, ומתפללים שזכותו תעמוד לכל ישראל ואורו יאיר בגבולות ישראל". [ספר התודעה לרבי אליהו כי טוב]

<u>שבחי רשב"י</u>

רבי יהודה ואליהו הנביא אמרו עליו "שבת" כלומר מה שבת קודש לה' אף רשב"י שבת לה' קודש, (לכן יש שמזמרים בשבת את הפיוט "בר יוחאי נמשחת..."), רבי יוסי אמר עליו "שפתיים ישק, משיב דברים נוכחים", רבי יוחנן אמר עליו "כדאי הוא רשב"י לסמוך עליו בפניו ושלא בפניו", הגמ' אומרת "כדאי הוא רשב"י לסמוך עליו בשעת הדחק", רב אדא בר אהבה אמר: "ינוחו לו על רשב"י ברכות על ראשו".

החבריא (החברים) יצקו תורה על ידו, הם היו כמלאכים ומתוכם בחר רשב"י תשע תלמידים ללמוד עימהם את פנימיות התורה, הם הגיעו למדרגות גבוהות, הם למדו מתוך שלווה וישוב הדעת, ואהבה עזה שררה ביניהם, "הבן איש חי" כותב שבזכות האהבה ששררה ביניהם העפילו למדרגות גבוהות ויש ללמוד מזה מוסר השכל ובפרט בימים אלו.

לרשב"י עלו במהלך כל השנה ובמיוחד בל"ג בעומר. לפני 120 שנה היו עולים בסוסים ובעגלות במסירות נפש ברכיבה ובהליכה מירושלים כשבועיים למירון, הישמעאלים היו תוקפים ושודדים את השיירות, ובכל אופן לא פסקו מלהגיע ומכל העולם. האם המצוה הזו היא מדאורייתא או מדרבנן? לא! יהודים מאמינים וסומכים על הצדיקים לא ויתרו על אף הקשיים המרובים להגיע, וכמובן סיפורי המופת המתרחשים במערת הרשב"י.

אמונה
• אמונה-המרכז הרב תמוז הצנחנים 77 ירושלים • 02-6710127 • yeda@ardyaeorg.il מרכז הפסוק בכאבר שלנו •

מסופר כי לפני מאה שנה החליטו הערבים למנוע מהיהודים לעלות למירון בל"ג בעומר, בצפת חי באותה תקופה הסבא קדישא רבי שלמה אליעזר אלפנדרי זיע"א, כיון ששמע את מזימת הערבים, ייחד ייחודים ולא יצא מחדרו, ביום השני יצא הסבא קדישא מחדרו ושלח להודיע לכל היהודים באר"י כי "עלי ועל צווארי" תוכלו לסמוך ולבטוח בה' יתברך ותעשו הילולא במירון כבכל השנים ללא כל מורא ופחד, היהודים המאמינים בה' ובמשה עבדו הגיעו בהמוניהם והשמחה באותה שנה הייתה כפולה ומכופלת, ומישראל לא נפלה שערה אחת.

כשנכנסו רבותינו לכרם שביבנה אמרו "עתידה תורה שתשתכח מישראל" ואמר רשב"י שלא תשתכח שנא' "כי לא תשכח מפי זרעו (שבת קלח). סופי תיבות: "כי לא תשכח מפי זרעו" יוחאי (זוהר נשא).

עיר וקדיש מן שמיא נחית ר"ת שמעון (לקוטי מוהר"ן).

רבי צבי הירש מזידיטשוב זיע"א אמר: "ידיד נפש אב הרחמן" בגימטריא "רבי שמעון בן יוחי" (764).

"אדם ובהמה תושיע ה' " גימטריא "רבי שמעון בר יוחאי".

"ועל ידי זה יושפע שפע רב בכל העולמות" ראשי תיבות רשב"י (קדמונים).

"הקשת" בגימטריא רבי שמעון בר יוחאי (805). לאחר המבול הקב"ה מבטיח שיותר לא יהיה מבול ובמקרה הצורך תראה הקשת בענן, וכתיב שם "לדורות עולם" [בראשית ט, יב] נשאלת השאלה מדוע כתוב 'לדרת' בכתיב חסר בלי ו'? מתרץ רש"י במקום שיש דורות שלא הוצרכו לאות הקשת בענן לפי שהיו צדיקים גמורים. כגון: רבי שמעון בר יוחאי. חזקיהו מלך יהודה. (רש"י) יהונתן ושאול. (יערות דבש) רבי יהושע בן לוי. (גמרא כתובות ע"ז) אנשי כנסת הגדולה. (מדרש)

רבי זונדל זצ"ל בנו של השר שלום מבעלזא זיע"א אמר על ל"ג בעומר שהוא כיום הכיפורים, ענה לו אביו זצ"ל: יפה כיוונת.

ידוע בשם האר"י ז"ל שביום ל"ג בעומר עומד הרשב"י על ציונו הק' ומברך לכל אחד ואחד מהבאים למירון לכבוד שם קדשו לשמוח בשמחת ההילולא.

בספר אורה ושמחה מובא: "יום ל"ג בעומר מסוגל לרפואת הגוף והנפש".

הרבי הק' רבי אברהם מקאליסק זיע"א כשהיה טובל בבוקר ל"ג בעומר היה אומר בלהט אש: "הריני מקבל עלי קדושת היום".

כותב רבי יהונתן אייבשיץ זיע"א: "כי יש הילולא גם בשמים וראוי לכל אדם הירא והחרד אל ליבו, יום הוא לשוב בתשובה כי זכות רבי שמעון מסייעת להבא להיטהר".

"הבני יששכר" כותב: "כשם שרשב"י נפטר בל"ג בעומר כך נולד ביום זה, שכן הקב"ה ממלא שנותיהם של צדיקים כמו שמצינו אצל משה רבינו שנולד ונפטר ביום ז' באדר.

יום ל"ג בעומר הוא יום המסוגל להיפקד בבנים ובבנות ובזרע של קיימא ובעיקר למי שנודר שאם יוולד להם בן יקרא שמו שמעון.

השמחה על ציונו של רשב"י ביום ל"ג בעומר הוא שלא כדרך הטבע (בני יששכר).

בספר "בית אהרן" כתב: "כמו שהקב"ה לכל כך רשב"י לכל", כלומר שלכל ישראל מקטן ועד גדול יש להם שייכות ויכולים להיוושע ביום ההילולא בזכות רשב"י.

רבי יעקב מהוסיאטין זיע"א היה אומר: "יום ל"ג בעומר הוא עת רצון להתפלל על גשמיות ורוחניות גם יחד, ביום זה התחיל המן לרדת לישראל במדבר ונפתח להם צינור של פרנסה גם לדורות הבאים, בכל שנה מתחדשת ההארה של יום גדול וקדוש זה".

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א כותב: "מל"ג בעומר מתחילה ההארה של מעמד הר סיני שהוא מעמד קבלת התורה".

המאמר דרשב"י במסכת שבת בדף ל"ג הוא גם המאמר ה-ל"ג של רשב"י בש"ס (מידות דרשב"י).

אור לעם
אמונה • תורה • חסד • עבודה • מלכות • אמונה-חסדים הדב תמוז תשע"ז • yeda@aidyaeorg.il מלון בפסוק בכאר שלמה • עבדים

ל"ג בעמר בגימטריא "משה" שהוא יום פטירת רשב"י שורש נשמת משה רבינו ע"ה, לעולם אותו יום שחל בו ל"ג בעומר אזי יחול באותו יום בשנה לאחר מכן יום רביעי של סוכות – יום האושפיזין של משה רבינו (לפי האר"י ז"ל).

ביום שחל פורים, במירון יחול ל"ג בעומר – סימנך פל"ג – פורים- ל"ג בעומר. בעדות שונות נהגו לשרוף בובה בדמות המן בפורים, אך כשגברה האנטישמיות במיוחד בארצות אירופה היו הגויים מעלילים עליהם שהם מתכוונים לשרוף את אותו האיש יש"ו, ולכן דחו מנהג זה לל"ג בעומר. (בשם הרב מאזוז שליט"א)

כתב השל"ה הק': "ועל קבר רשב"י לומדים הזוהר באימה וביראה ובדבקות גדולה כי כמה ניסים נתקיימו שם" (ואם נכתוב על הניסים שהתקיימו בזכותו של רשב"י ובעיקר בל"ג בעומר, לא יספיקו הנייר והדיו לכתוב הכל).

בעל המנחת אלעזר זצ"ל כתב: "בזכות רשב"י ובנו אלעזר קיימים ועומדים עולמות העליונים והתחתונים".

בעל "האור החיים" הק' בדרכו להילולת רשב"י כשהגיע לתחתית ההר, ירד מהחמור והיה עולה על ידיו וברכיו וכל הדרך היה גועה בבכיה וצועק: "היכן אני השפל נכנס למקום אש שלהבת קודשא בריך הוא, וכל הפמליא של מעלה הכא (כאן), וכל נשמות הצדיקים שמה" ובעת ההילולא היה שמח שמחה גדולה (גאב"ד צפת ר' שמואל העליר זצ"ל ששמע מפי זקנים בילדותו).

הרב מברניב רבי אברהם שמחה הורביץ זצוק"ל אמר פעם בל"ג בעומר, שלפלא שהעובדה שרשב"י ברח מהרומאים למערה היא בגמרא שבת דף ל"ג (ורשב"י נקרא שבת).

כל הנחלים מוליכים לים וכל הדרכים בל"ג בעומר מובילות למירון, יהודים מכל העולם חשים דחף נפשי דקדושה על אף כל הקשיים, לבוא ולפקוד את ציונו של התנא האלוקי רשב"י זיע"א.

האר"י הק' זיע"א היה נוהג בעצמו לעלות ולהשתטח על ציון הרשב"י ובנו רבי אלעזר ואוכלים ושמחים שם, כפי שכתב תלמידו הגדול רבי חיים ויטאל זיע"א

אור הנר
• אמונה • המשרד • לעמוד • ליבון • yeda@arlyeo.org | מלון: 077-7777 הרב תמוז הנצחת • אמונה-המרכז הפסוק בגאנגר שלום •

"אני ראיתי למורי זכרונו לברכה (האר"י ז"ל) שהלך לשם פעם אחת ביום ל"ג בעומר, הוא וכל אנשי ביתו, וישב שם שלושת ימים ראשונות של שבוע ההוא".

מעשה מופלא מסופר על יהודי חשוב שעלה מהגולה לאר"י לחונן עפרה, כאשר חזר ממסעו, פקד את מעונו של הרה"ק רבי ישראל מרוזין זיע"א אשר התעניין על מהלך נסיעתו בארה"ק, בין דבריו סיפר על הזכות שנפלה בחלקו, לשהות ביום ל"ג בעומר על ציונו של הרשב"י זיע"א, שאלו הרבי הק' מרוזין על רגשותיו ורשמיו במירון, ענה החסיד בהגדרה קולעת: "בפנים (במערה) יום הכיפורים [מתפללים, מתחננים, זועקים ובוכים בהשתפכות הנפש] ובחוץ שמחת תורה [שבחצרות ועל הגגות רוקדים ושמחים בכלי נגינה והמון חוגג], נתפעל מאוד הרבי זצ"ל מההגדרה המחכימה וציינה לשבח, ומי שזכה להיות אצל הרשב"י בל"ג בעומר חש זאת ומרגיש זאת בפועל שיש מחילת עוונות והשמחה פורצת שחקים, קטנים עם גדולים, זקנים עם נערים, כולם שמחים, רוקדים יחד שבטי ישראל, שמחת תורה אמיתית.

מסופר על התגלותו של בעל "החרדים" רבי אלעזר אזכרי זיע"א שכל ימיו היה בהסתר ובהצנע לכת והיה משמש בבית הכנסת, מרן "החרדים" שחי בזמן האר"י ו"הבית יוסף" התגורר בעיר צפת תו"כ, שנה אחת בל"ג בעומר השתתף יחד עם ענקי התורה והקבלה בהילולת רשב"י במירון, במהלך השמחה והריקודים נכנס למעגל זקן בלתי מוכר שפניו קרנו בהוד עילאי ורקד בהתלהבות, לפתע קפץ האר"י ז"ל ותפס בידו של הזקן האלמוני ונכנס עמו בריקוד סוחף במשך זמן רב ואז לפתע אחז האר"י הק' בידיו של בעל "החרדים" ושלושתם החלו לרקוד בתעצומות ובריקוד שמימי מיוחד, לאחר הריקוד המיוחד הרהיבו עוז בנפשם תלמידי האר"י ז"ל ושאלו פשר זהות הזקן האלמוני, ענה להם האר"י הק' כי הזקן לא היה אחר מאשר התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי שירד ממעל, מישיבה של מעלה, להשתתף בשמחת ההילולא, מאז אותו היום התגלה לעיני כל גודל קדושת וגדולת רבי אלעזר אזכרי זיע"א בעל "החרדים".

• עמוד • הגשר • רמת גן • 7777 • אחוזת הנגיד, תחנת הרב מאיר • yeda@aidyeda.org.il | מלון: 03-6197777 •

תפילה נאה כשמגלחים הנערים:

"יהי רצון מלפניך ה' אלוהי האלוהים ואדוני האדונים שבזכות כל הצדיקים והחסידים מיום שנברא העולם ועד סופו ובזכות תורתך הקדושה והטהורה ובזכות תורתך ושמותיך הקדושים שבה, ובזכות מצות פאת הראש שציויתנו בתורתך [ויקרא יט, כז]: 'לא תקיפו פאת ראשכם', ובזכות הצדיק הקדוש הזה מורינו ורבינו ועטרת ראשינו ר' פלוני. וכמו שזכה זה הנער לפאת הראש כן יזכה לתורה ולחופה ולמצוות ולמעשים טובים ויורה הוראות בישראל בחיי אביו ובחיי אמו אמן נצח סלה". ואומר מזמור הללויה הללו אל בקודשו.

✦ ✦ ✦

"בר יוחאי נמשחת אשריך שמן ששון מחבריך"

אמונה ויהדות
אמונה-הסמה הדב תמוי הצגחת הלל • 77027 • הסמה • טופל • ירח
yeda@aidyaeorg | מלון בם פיסון בכאר שלמה • 7027

שאלות ותשובות

איתא בגמ׳ (יבמות סב,ב.): "שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא וכולן מתו בפרק אחד (בין פסח לעצרת) מפני שלא נהגו כבוד זה לזה״. ובל״ג בעומר ״פסקו למות״. (מאירי, יבמות שם, בשם הגאונים. טושו״ע או"ח סתצ״ג ס״ב.) וי"א שעל כן עושים שמחה גדולה ביום ל"ג בעומר. ותמוה מאוד מהו הלשון 'פסקו למות', הרי כולם מתו ולא נשאר עוד מי שימות, ומה שייך לשון 'פסקו'? וביותר קשה מה שייך לשמוח אחרי ימים כל קשים, וכי לאחר תשעה באב עושים יום שמחה שפסקו ימי בין המצרים?

וב"מעין גנים" (להרמ"ע מפאנו פ"ג) כתב, דנגזרה הגזירה על רבי עקיבא להסתלק מהעולם, ובחמלת העליון לא נסתלק רבי עקיבא, אולם ניטלו כ"ד אלף תלמידיו ונסתלקו לבית עולמם חלף נפשו של רבי עקיבא, ולכן שייך שפיר לשון 'פסקו'. והדברים מבהילים!! בוא וראה כמה גדול רבי עקיבא, שהרי היו כ"ד אלף תלמידים, שמן הסתם היה כל אחד מהם מגדולי ומאורי דורו, והם נבחרו במקום נפשו של רבי עקיבא, נפש תחת נפש. וכשפסקה המגיפה ונשארו רבי עקיבא ותורתו לפליטה בארץ החיים, נצטווינו לנהוג יום זה בשמחה, שעלה הקרבן ונתקבל לרצון.

✦

איתא בגמ' (יבמות סב:): אמרו שנים עשר אלף זוגות תלמידים היו לו לר"ע, מגבת עד אנטיפרס, וכולן מתו בפרק אחד, מפני שלא נהגו כבוד זה לזה והיה העולם שמם (פרש"י שנשתכחה תורה גם מהנשארים) עד שבא ר"ע אצל רבותינו שבדרום וכו', ארחב"א כולם מתו במיתה רעה, ומה היא א"ר נחמן - אסכרה. ותמוה למה נידונו במיתה חמורה ומשונה כ"כ, והרי כל חטאם היה שלא נהגו כבוד זה בזה, ולא נזכר שעברו על לשה"ר או ביזוי ת"ח, רק שלא נהגו כבוד זה בזה, והיכן מצינו חיוב מיתה על הנהגה שלא בכבוד עם חברו,

yeda@eretzyisrael.org | מלון שיעורי הלכה • אחוזת-הסמה • הרב חגמן • הרב מרדכי • טיפול • ירושלים • רמת-גן • רחובות • שבת • שבת בפסוק

זאת ועוד, מלבד עונש מיתה, הרי נענש כל הדור כולו, שכיון שמתו, היה העולם שמם מתורה. ופירש"י, שלא רק שהם לא למדו אחר שמתו, אלא נשתכחה תורה גם מהנשארים, זאת אומרת שכל תורת הדור היתה מכח הת"ח שבדור, וכיון ששוב אין ת"ח שמאציל מתורתו, נשתכחה התורה מכל הדור. וא"כ במיתתם היה ביטול תורת כל אותו הדור, וכל זאת על שלא נהגו כבוד זה בזה וצ"ע איזה חיובי כבוד ישנם, שיש עליהם חיוב מיתה רעה?

א. ובפשוטו נראה הביאור מלשון הגמ': י"ב אלף זוגות תלמידים. לא כתוב כ"ד אלף תלמידים, אלא י"ב אלף זוגות. התביעה הייתה שהזוגות לא כיבדו זה את זה, וזוגות הפירוש חברותא, חברים שלומדים יחד ולא נהגו כבוד הראוי לנהוג בחברותא. וזה גמ' מפורשת (ב"מ לג.): ת"ח שבבל עומדין זה מפני זה וקורעין זע"ז. ופירש"י: כדין תלמיד לרב, לפי שהיו יושבין תמיד בביהמ"ד יחד ומקשין ומפרקין וכולם למדין זה מזה. מבואר, כיון שכאשר לומדים בחברותא כל אחד לומד מחברו איזה דבר, א"כ יש לכבדו כדין תלמיד לרב. ותלמידי ר"ע לא נהגו כן, אף שנהגו כחברים טובים, היות ולא נהגו בכבוד תלמיד לרב - נענשו במיתה רעה, אם משום ביזוי כבוד רבו וכמו שלמדנו שהמורה הלכה בפני רבו חייב מיתה, אם משום ביטול תורה, שכיון שלא החשיבו את החברותא כרבו - לא קיבלו ממנו תורה, ומאן דלא יוסיף - יסיף, כפירש"י באבות (פ"א מי"ג).

ב. ויש מפרשים שחיוב במיתה לא נגזר על עצם אי הכיבוד של אחד כלפי חברו אלא בגלל חילול ה' שנגרם כתוצאה מכך, וכתב הרמב"ם (פ"ה מהל' יסודי התורה הי"א) "ויש דברים אחרים שהן בכלל חילול השם והוא שיעשה אותם אדם גדול בתורה ומפורסם בחסידות דברים שהבריות מרננים אחריו בשבילם ואף על פי שאינן עבירות הרי זה חילל את השם כגון שלקח ואינו נותן דמי המקח לאלתר והוא שיש לו ונמצאו המוכרים תובעין והוא מקיפן או שירבה בשחוק או באכילה ושתיה אצל עמי הארץ וביניהן או שדבורו עם הבריות אינו בנחת ואינו מקבלן בסבר

פנים יפות אלא בעל קטטה וכעס וכיוצא בדברים האלו הכל לפי גדלו של חכם צריך שידקדק על עצמו ויעשה לפנים משורת הדין", וכו'. עיי"ש.

✦

מי היה ר"ע (וכ"ד אלף תלמידיו שמתו במגיפה) בגלגולים קודמים?

א. בספר בראשית פרשת וישלח מסופר על דינה בת יעקב שיצאה לראות בבנות הארץ, ושכם בן חמור תופש אותה ומענה אותה. נפשו נדבקת בנפשה, והוא מבקש מאביו- חמור- שיאות להשיאה לו לאשה. חמור בא בדברים עם יעקב, ובני יעקב נכנסים לתמונה, ומנהלים עמו משא ומתן. הם מביעים כלפי חוץ הסכמה להצעתו להתערות עם בני יעקב, אך מתנים זאת בכך שאנשי שכם יאותו להם ויסכימו להימול. אנשי שכם מסכימים, וביום השלישי למילתם בהיותם כואבים נוטלים בני יעקב- שמעון ולוי את חרבם, ובאים על העיר בטח, והורגים כל זכר – כ"ד אלף איש מאנשי שכם, ובתוכם את שכם ואת חמור אביו.

בסוף פרשת בלק (במדבר כה, א-ט וברש"י) מסופר שלאחר כל נסיונות הקללה הכושלים של בלעם הוא מייעץ לבלק להחטיא את ישראל בבנות מואב. בלק מוציא את הרעיון לפועל- 'ויחל העם לזנות אל בנות מואב'. זמרי בן סלוא ראש שבט שמעון אינו מסתפק בכך, ונוטל את כזבי בת צור המדיינית אל משה ומתריס בפניו מול כל העם; "האם מדיינית זו אסורה או מותרת? אם תאמר אסורה- בת יתרו המדיינית -ציפורה- מי התירה לך?" משה וישראל אובדי עצות 'והמה בוכים פתח אהל מועד'. בנתיים החל הנגף בעם. פינחס בן אלעזר מוסר נפשו ונכנס לתוך האוהל בו חוטאים זמרי וכזבי, ודוקר אותם בשעת מעשה ומקדש שם שמים. פנחס סובב עמם בכל מחנה ישראל כשהם נעוצים בחרבו. המגיפה נעצרת. 'ויהיו המתים במגפה ארבעה ועשרים אלף'.

אנשי שכם אף הם היו שותפים עקיפים לפשע בכך שחיפו על שכם בן חמור, ולכן גם הם מתגלגלים בכ"ד אנשי שבטו של שמעון. גם הפעם

הם שבים על קיאם ואינם מוחים בזמרי בן סלוא [הוא שכם בן חמור] על מעשיו הרעים, ואף מחפים עליו. הם נענשים שוב במיתה והפעם במגיפה. אז נהרגו אנשי שכם על ידי שמעון, ואף כעת הם נהרגים בעטיו של "זמרי בן סלוא נשיא בית אב לשמעוני". אז שמעון גדר פרץ העריות, וכאן נשיא שבט שמעון פורץ גדר העריות [ע"פ המגלה עמוקות פ' פנחס].

הגמ' במסכת סנהדרין [פב.] מספרת שזמרי הביא לכזבי בת צור לפני משה "תפשה בבלוריתה ואמר לו: בן עמרם, זו אסורה או מותרת? ואם תאמר אסורה, בת יתרו מי התירה לך?" זמרי התכוון לרמוז לו בזה- כמו שאתה נטלת את צפורה המדיינית היות והיא מגיעה לך מגלגולך הקודם [הבל ותאומתו] כך אני נוטל את כזבי המדינית שהיא מגיעה לי מגלגולי הקודם בשכם בן חמור. אולם משה אינו משיבו, היות ודבריו בטלים ואין כל השוואה בין המקרים, שכן דינה מלכתחילה לא יועדה לשכם בן חמור ונטלה אז באיסור, וכל שכן עכשיו שאסורה לו [מדרש תלפיות ענף זמרי].

כתב עוד הרמ"ע מפאנו (שם, וכ"ה בחסד לאברהם מעין ג' נהר כ"ג בשם מהרח"ו): זמרי בן סלוא התגלגל בר' עקיבא, והמדיינית עמה חטא – כזבי בת צור – התגלגלה באשת טורנסרופוס אותה נשא ר' עקיבא לאשה. כ"ד אלף תלמידי ר"ע – הם כ"ד אלף בני שבט שמעון שמתו במגיפה. זמרי וכזבי מתים במיתה הקשה ביותר שניתן להעלות על הדעת- למות על חילול ה'... כעת ר' עקיבא ואשת טורנוסרופוס זוכים לתקן את שפגמו בגלגולם הקודם. ר"ע מת במיתה משונה, כשאת בשרו סורקין במסרקות של ברזל. מדוע דוקא כך? היה זה לתקן את אשר עשה בגלגולו הקודם כזמרי, שתפס את כזבי בשיער בלוריתה ואמר למשה מדיינית זו מותרת או אסורה כו', כנגד זה נענש שסרקו את בשרו כדרך שסורקין השיער [מגלה עמוקות פ' פנחס].

ב. רבי עקיבא גלגולו של יעקב אבינו, ונרמז בפסוק [בראשית מט-כד] 'מידי אביר יעקב', אבי"ר יעק"ב אותיות 'רבי עקיבא' שאף הוא היה גלגול של יעקב אבינו.

ולפי זה יבואר שיעקב ועשו היו מריבים בבטן אמם בדרשת שמעון העמסוני שדרש את כל אתי"ן שבתורה מה באו לרבות, וכשהגיע לא"ת ה' אלקיך תירא– פירש, ולא ידע מה יש לרבות עוד מלבד השי"ת. עד שבא ר"ע ודרש לרבות תלמידי חכמים.

יעקב סבר 'את' בא לרבות תלמידי חכמים כר"ע, ולכן כשהיתה עוברת ליד בתי מדרשות היה מפרכס לצאת. ועשו היה דורש ש'את' בא לרבות עבודה זרה רח"ל ולכן היה מפרכס לצאת יד בתי ע"ז.

ראתה כן רבקה 'ותלך לדרוש א"ת ה" הלכה לביהמ"ד של שם ועבר על מנת לדרוש 'א"ת ה' הנאמר בפסוק- מה בא לרבות? השיבוה מבית שם ועבר 'שני גוים בבטנך', אלה אנטונינוס ורבי ואז יתקיים 'ורב יעבוד צעיר', שעד אז לא מצינו שעשו יעבוד ליעקב, אולם אז יעבוד ויכבד הגדול– עשו הוא אנטונינוס, את הצעיר– יעקב, הוא רבי, ובזה תתקיים סברת יעקב שסבר ש'א"ת ה' אלקיך תירא' בא לרבות תלמידי חכמים ואף עשו- אנטונינוס יקבל ויקיים זאת.

וזה שנרמז 'מידי אביר יעקב'- אותיות רבי עקיבא, כדברי חז"ל 'עד שבא רבי עקיבא ודרש א"ת ה' אלקיך תירא לרבות תלמידי חכמים', ר"ע הוא גילגולו של יעקב, וזהו 'עד שבא רבי עקיבא' ולא אמר 'עד שדרש', לומר לך עד שבא יעקב בגלגול כרבי עקיבא ודרש זאת ברבים. ['מזמרת הארץ' נעים, פ' תולדות, ליוורנו תרל"ו הובא במשנת הגלגולים].

✦

מי היה רשב"י (ורבי אלעזר בנו) בגלגולים קודמים?

אמונה
אמונה-המרכז הרב תמוז הצנחת הלל • לעזרה • הטבה • טיפול • ליווי
yeda@aidyeda.org.il | מלון בפסוק בראשית שלמה • עקיבא

א. מבאר האריז"ל שרשב"י היה ניצוץ משה, וכשם שמשה ברח מפני חרב פרעה והשיג שלימותו במדבר כך רשב"י ברח מפני הקיסר והשיג שלימותו במערה במדבר [ליקוטי הש"ס עמ"ס שבת].

לכן נקרא רשב"י בזוהר בכינוי 'בוצינא קדישא' – הנר הקדוש, היות והוא ניצוץ קדוש ממשה רבינו ע"ה שנשמתו קדושה מקודש הקדשים, וצופה מאור שבעת הימים הגנוז לצדיקים [עמק המלך שי"ג פמ"ו]. והנה ספרו של ה'בוצינא קדישא' – רשב"י – נקרא בשם ה'זהר' לשון אור מבהיק מעולם ועד ועד עולם [נטעי גבריאל פסח ג' עמ' יב].

כשיצא רשב"י מן המערה ראה את יהודה בן גרים – [שסיפר והגיעו דבריו למלכות וגרמו לרדיפת רשב"י] ואמר – 'עדיין יש לזה בעולם? נתן בו עיניו ועשאו גל של עצמות'.

יהודה בן גרים הוא גלגול של המצרי שהכה משה וטמנו בחול, ורשב"י גלגול משה, וכעת שוב מכה משה-רשב"י את המצרי-בן גרים [סדה"ד בערכו, בשם נובלות חכמה].

וי"א שהיה גלגול של המגדף שקילל את ה' ומשה כנזכר בסוף פרשת אמור, שכידוע היה בן של אותו מצרי שהרג משה בשם המפורש.

ועוד, יהודה בן 'גרים' לשון רבים, בא לרמז שהיה גלגול של דתן ואבירם שאמרו למשה 'הלהרגני אתה אומר כאשר הרגת את המצרי'. ולכן כשפוגש רשב"י את יהודה בן גרים הוא מתפלא ואומר 'עדיין לאותו רשע בעולם'? רצה לומר בזה, הרי אתה היית מזיק למשה – לו הייתה בידך היכולת, ונאלץ לברוח בגללך, ואף עתה הוצרכתי לברוח בגללך להתחבא במערה י"ג שנים! [עמק המלך תקוני שבת פט"ז].

ב. כתב מהרח"ו בספר הגלגולים [פס"ד, והרמ"ע בגלגולי נשמות אות פ, ח]: רשב"י היה גלגול הנביא אחיה השילוני. [הרמז: 'הרשב"י' – בגימטריא מדויקת 'גילגול אחיה השילוני'].

הנביא אחיה השילוני היה הנביא שמשח את ירבעם למלך בעת התפלגות הממלכה לאחר מות שלמה. בתחילה היה ירבעם צדיק ונאמר

אחיה
אחיה-המערב הרב תמוז הצנחנים 77 • רמת גן • הכשרה • לימוד • עבודה • yeda@ahiyah.org | מלא בכבוד בפסוק שלנו • עבודה

על תורתו ש'לא היה בה שום דופי', ו'כל תלמידי חכמים דומין לפניו כעשבי השדה' ו'כל טעמי תורה מגולין לו כשדה' [סנהדרין קב.].

אומרת הגמרא – ירבעם [-עוד בהיותו צדיק] הושיב רשע אצל צדיק כיועצים לו, ושאל אותם – האם רצונכם שאמלוך עליכם? אמרו לו כן. כל שאומר לכם תקבלו? אמרו לו – כן. אפילו לעבוד עבודה זרה? אמר הצדיק: חס וחלילה! אמר לו הרשע לצדיק – האם תעלה על דעתך שאדם גדול כירבעם יעבוד עבודה זרה? אלא לנסותינו בא, האם אנו מקבלים מלכותו בלבב שלם. נתרצה הצדיק בדבר עד שחתמו כולם, ושוב לא היו יכולים לחזור בהן. ואף אחיה השילוני טעה וחתם. [אחיה השילוני באותו הזמן היה זקן שבדור, שהרי ראה את עמרם אבי משה, ובן ששים ואחת היה בצאת בנ"י ממצרים (ב"ב קכא: וברשב"ם), כך שהיה אז כבן 580 שנה! והאריך ימים עוד, עד דורו של אליהו הנביא, ולימדו תורה. לאור זאת יש להבין שדבריו עשו רושם רב על העם].

רשב"י גלגולו של אחיה השילוני, ובא לתקן את הקלקול שיצא מתחת ידו בשגגה. ולכן רשב"י יושב במערה שלש עשרה שנה להתייסר ולתקן פגם זה. וכנגד מה שהיו טועין ישראל אחר העגלים והולכין אחריהם עד דן, ובעקבות כך נגרמה גלות ישראל השכינה בחרבן בית ראשון, היה רשב"י הולך במדבר כדי לתקן את השכינה [ספה"ג שם, הרמ"ק ב'אור יקר' על התיקונים ש"א סי' ה' כרך א' דף כב- כג].

ג. ברשב"י היה גם עיבור נשמה של זכריה בן יהוידע הנביא שהרגו העם במצוות המלך במקדש ה' [דהי"ב כד], והיה דמו מפעפע עד שבא נבוזראדן רב טבחים ושחט עליו מאות ואלפים ונתרצה דמו ונח [גיטין נז:]. רציחת זכריה שהיה כהן ונביא, בתוך בית המקדש, בעת שהוכיח את העם, היתה מהסיבות שגרמו לגלות ישראל.

נמצא גם אחיה וגם זכריה היו מהגורמים לחרבן הבית ולגלות השכינה, ושניהם התגלגלו ברשב"י. ולכן ניתנה לרשב"י האפשרות לבחור בין מחיצת אחיה השילוני שהוא גלגולו, או במחיצת זכריה בן יהוידע

שנתעבר בו. רשב"י 'כחֲָכָם בחכמת האלקים, עם היות שזכריה מת על קדושת ה' [-וזו מעלה רמה], בירר מקומו אצל אחיה השילוני אביו' וזאת משום שהיה קדמון יותר, ועוד שזכה אחיה ללמוד תורה מפי משה רבינו. ולרשב"י הרי היה קשר לנשמת משה שהרי היה בו ניצוץ משה רבינו [הרמ"ק באור יקר שם].

כעת נבין את מאמר רשב"י [בר"ר לה-ב, ירושלמי פ"ט ה"ב]: 'אם יצטרף אחיה השילוני עמי, בכוחנו לפטור את העולם מן הדין מזמנו של אברהם אבינו ועד זמן ביאת המשיח'. ותמוה – מה ראה לנקוט דוקא אחיה השילוני ולא שאר צדיקים? ולאור מה שלמדנו מובן, היות ורשב"י גלגולו של אחיה השילוני, יש לו חיבור עמו, וכֹחם רב כשהם יחד.

ד. רבי אלעזר בנו של רבי שמעון היה הנער יהונתן בן גרשום בן משה המשרת בפסל מיכה [ספה"ג שם].

בתקופת השופטים היה אדם שדר בהר אפרים ושמו מיכה. מיכה עשה אפוד ותרפים ובית לעבודה זרה, ולקח לו את הנער יהונתן בן גרשום בן משה שישמש לו ככהן בבית העבודה זרה. בני דן חיפשו להם נחלה לשבת, ו'נעזרו' בתרפים וביהונתן שהיה כהן לעבודה זרה. הם חמדו להם את האפוד והתרפים וגזלו אותם מבית מיכה. גם את יהונתן הכהן המשרת שם נטלו עמם, כשהציעו לו הצעה משתלמת יותר... [שופטים פר' יז-יח]. והנה אותו הנער היה בן י"ג שנה בעת שהחל לשמש ככהן לעבודה זרה, ולכן שב עתה בגלגול של רבי אלעזר בן רשב"י לתקן זאת, ולכן הוזקק לשבת בצער מערה במשך י"ג שנה [ספה"ג שם].

ולכן כשהוזכרו שמות בני משה בתורה נאמר [שמות יח-ג] "אשר שם האחד גרשום וגו' ושם האחד אליעזר וגו'" ניסוח זה אינו כסדר הדקדוק, שאחר שאמר שם האחד גרשום, היה לו לומר ושם 'השני' אליעזר? אלא בא לרמוז לאליעזר בן רשב"י שבא לתקן את בנו של גרשום בן משה, ולכן אמר שם האחד אליעזר, כמרמז, זהו בעצם אותו האחד שבא מגרשום.

ומדוע הוצרך משה [-רשב"י] להתגלגל יחד עם נכדו יהונתן בן גרשום [-אלעזר] וללמדו תורה? כי כאשר נשא משה את ציפורה לאשה, הוא נשבע ליתרו חותנו שהבן הראשון שיוולד לו יקדישנו לכומר לעבודה זרה (מכילתא יתרו מסכתא דוישמע א). וזה היה הגורם לכך שנכדו אכן יהפך לכומר לע"ז. ולכן הוצרך משה [-רשב"י] לחזור בגלגול ולתקן את נכדו [-רבי אלעזר] ['אור חדש וצמח צדיק' (אלפייה) עמ' קנה הובא במשנת הגלגולים].

✦

מצינו באותו המעשה שישבו רשב"י ורבי יהודה ורבי יוסי, שרבי יהודה פתח ודיבר בשבח מלכות רומי, ואמר כמה נאים מעשיהן של אומה זו, תקנו שווקים תקנו גשרים תקנו מרחצאות. וקשה שהרי אסור לדבר בשבח עובדי עבודה זרה, וכמו שכתב הרמב"ם בהלכות עבודת כוכבים (פ"י ה"ד): "אסור לספר בשבחן ואפילו לומר כמה נאה עובד כוכבים זה בצורתו, קל וחומר שיספר בשבח מעשיו או שיחבב דבר מדבריהם שנא' "ולא תחנם" לא יהיה להם חן בעיניך, מפני שגורם להדבק עמו וללמוד ממעשיו הרעים". ואם כן קשה היאך סיפר רבי יהודה בשבח אומה שלימה של מלכות רומי?

א. לשבח אומה בדברים שרוב העולם מצטיינים בהם.

ב. מותר לשבח גוי כדי להורות מזה מוסר לרבים.

ג. מותר לספר לתועלת על גוי שהוא פחות רשע.

ד. י"א שאין איסור לא תחנם כשמשבח אומה שלימה.

ה. י"א שרבי יהודה דיבר רק בלשון תמיהה, וצ"ע שפשטות הגמרא לא משמע כן.

ו. שיבח לישראל שמשתמשין בדברי המלכות לעסק התורה ועבודת ה'.

ז. נתכוון להודות ולשבח להשי"ת שסיבב הכל לתועלת ישראל.

אור חדש • מבוא • הגדה • הלכה • מנהג • ליל הסדר • אוצר הדפסים • yeda@aidyeda.org.il | מלבד הפסוק שבכתב • צבע: ם

ח. לא נתכוון לשבחם אלא לדון אם מגיע להם שכר לעתיד לבא. (אשכול יוסף)

✦

יש להקשות היאך מתחילה ברח רשב"י לבית המדרש, וכי סבר שיועיל לו מקום זה למסתור מפני מבקשי רעתו, והלא הרומיים ידעו שרשב"י כל מעייניו אך ורק בתורה ובאהבתה ישגה תמיד, וכל ימיו אינו סר מבהמ"ד, ואם כן כשלא ימצאוהו יחפשוהו בבית המדרש, ולא עוד אלא אפילו המקום הראשון שיחפשו אחריו זה בבית המדרש?

א. לא עלה בדעת הרומיים שבשעה שיש על רשב"י גזר דין מוות יעסוק בתורה.

ב. המלכות אסרה לעסוק בתורה וביהמ"ד היה במקום מסתור.

ג. התורה אגוני מגנא מן הייסורים ואצולי מצלא מיצה"ר.

ד. הרומיים סברו שרשב"י לא ישתמש בבית המדרש לצורכו.

ה. היה לרשב"י ור"א בית מדרש במקום סתר שלא יפריעום בלימודם. (אשכול יוסף)

✦

מפני מה רשב"י בבורחו למערה לקח איתו את בנו רבי אלעזר, וגרם לו צער מחילות ולאמו דאגות וצער געגועים?

א. רשב"י חרד ודאג לחינוך בנו רבי אלעזר שהיה רך בשנים.

ב. כדין הרב שגלה שמגלין ישיבתו עימו.

ג. או חברותא או מיתותא.

ד. מדין חיוב האב ללמד את בנו תורה.

yeda@aidyeda.org.il | 077-7777777 • אחוזת-המערה הרב תנחום צבצבות • 7 טיבול • ירושלים

ה. שבכל מקום שיסתתר לא יהיה איסור ייחוד.

ו. שאם המלכות יהרגוהו במדבר יוליכו ר"א לקבורה.

ז. שלא יהלך יחידי בלילה.

ח. שמא רשב"י נתיירא שאם לא ימצאוהו המלכות יתפסו את בנו ר"א תחתיו, שבהכרח הרומיים לא היו מאמינים לרבי אלעזר שאינו יודע מקום מסתור אביו והיו מייסרים או ממיתים אותו.

ט. שמא רשב"י כלל לא ביקש מבנו ר"א שיבוא עימו, אלא בנו רבי אלעזר לא הסכים לעזוב את אביו בהיותו מבקש לקבל ממנו תורה ויראה וכן לקיים מצות כיבוד אב ולשמשו.

י. רשב"י ור"א הוכרחו לתקן במערה גלגוליהם. בספר שער הגלגולים (פרק ס"ד דף פ"ו ט"ד) כותב שרשב"י היה ניצוץ משה רבינו, ורבי אלעזר בנו היה הנער משרת את מיכה בפסלו שהיה בן גרשון בן מנשה, כמו שאמרו רבותינו ז"ל בירושלמי (ברכות פ"ט ה"ב) והיה נער בן י"ג שנה, ובעבור זה ישב רבי אלעזר במערה י"ג שנים. וגם רבי שמעון היה אחיה השלוני, ובעבור שבסיבת חתימתו נעשה עגלי ירבעם ישב גם הוא י"ג שנים, וכנגד מה שהלכו אחריו עד דן, לכן רשב"י היה הולך במדבר לתקן השכינה, ולכן אליהו זכור לטוב שקיבל מאחיה השילוני היה בא עתה בישיבתו כי הסכים עם אחיה רבו. ולפי כל זה ניחא הטעם שסובב מסובב הסיבות שיהיה רבי אלעזר במערה יחד עם רשב"י כל אותם י"ג שנה. (אשכול יוסף)

✦

למה נבראו לרבי שמעון ולרבי אלעזר במערה דווקא עץ חרובים ומים ולא פירות וגלוסקאות משובחים?

א. מתוך עמלו בתורה ופרישותו מהנאות העוה"ז יתגדל בתורה.

ב. כדי שלא יבואו העוברים ושבים ללקט ויוודע מקום מושבם.

ג. בעץ חרובים אין חשש איסור ערלה כי אינם מאכל רוב אדם וגם גדלים לאחר 70 שנה.

ד. רשב"י חפץ להתייסר לכפר עוונות הדור.

ה. כל הפירות והמאכלים היו שווים אצל רשב"י בטעמם ומראיהן.

ו. חובשי בהמ"ד היו רגילים במים וחרובים. ראיה לכך מהגמרא בבבא מציעא (נט:) גבי תנורו של עכנאי שנחלקו רבי אליעזר וחכמים אם הוא מטמא, וקאמר רבי אליעזר לחכמים אם הלכה כמותי חרוב זה יוכיח, נעקר חרוב ממקומו, חזר ואמר להם אם הלכה כמותי אמת המים תוכיח, וחזרו אמת המים לאחוריהם. והקשה בחי' תורת חיים (שם) למה הוכיח דבריו דוקא מן החרוב ואמת המים וכותלי בית המדרש, וביאר שכמו שנזדמן לרבי שמעון בן יוחאי ורבי אלעזר בנו מערה ללמוד בה וחרובים ומים להתפרנס מהן, כך היו רגילין מלפנים לבנות בית המדרש ולנטוע עץ חרובים ולתקן אמת המים להתפרנס מהן את התלמידים. ועל כן כיון שמנהג קדום היה לתלמידים עוד מימי רבי אליעזר לאכול חרובים ולשתות מים, לכן זימן הקב"ה לרשב"י ור"א עץ חרובים ומעיין מים דוקא כיון שהיו רגילין בהן מתמיד.

ז. בחי' פרשת מרדכי מתרץ עוד שמן השמים נתכוונו לרמוז לרשב"י שכמו החרוב אינו נותן פירות אלא אחר שבעים שנה (בכורות ח.) כך הצדיק אינו נהנה ממעשיו עד אחר מותו לזמן שבעים שנה שבא על שכרו בעוה"ב. (אשכול יוסף)

✦

כיצד אכלו רשב"י ור"א בנו מעץ החרובים ולא חששו לערלה?

א. בעץ חרובים אין חשש איסור ערלה כי אינם מאכל רוב אדם.

ב. העץ היה בנס, ובמעשי נסים אין מצוות ועבירות, וכמו בעגל בן הבקר שברא אברהם בספר היצירה שהיה מותר בבשר וחלב.

• עצבים ופסוק בכתיבה שלנו | yeda@aidyeda.org • אחוזה-המרכז הרב תנוף רוגצקאיה 77 • רמת-גן • הגשרים • טופול • ירח

ג. עץ חרובים אינו ראוי למאכל קודם ע' שנה ובוודאי שעברו לו ג' שנות ערלה.

ד. דווקא אם יש רווח להביאו לעיר שיש בו כדי טיפולו חייב בערלה, וכאן שנברא במיוחד בשביל רשב"י ור"א בנו, ומסתמא כל יום היה גדל מה שנצרך לאותו יום כמו במן במדבר שירד לבנ"י דבר יום ביומו וא"כ לא היה בו כדי טיפול להביאו לעיר ולא נתחייב בערלה.

✦

כיצד רשב"י ור"א בנו קיימו במערה סעודות שבת ויו"ט?

עץ החרובים היה הופך בשבת לעץ תמר, והגמרא במסכת ברכות אומרת שתמרים מזינים כמו לחם, ובדוחק עשו עליהם קידוש.

✦

כיצד רשב"י ור"א בנו קיימו במערה מצוות אכילת מצה בליל הסדר?

א. אנוס רחמנא פטריה.

ב. שהיו לומדים הלכות מצה וחשיב כקיימו כמו שמצינו אצל יעקב.

ג. ייתכן שה' זימן להם מן השמים או ע"י עופות שהיו מביאים להם מביתם וכדומה כמו שהעורבים הביאו אוכל לאליהו הנביא.

ד. המצוות שאנו מקיימים הם למעשה מעשים פיזים וגשמיים כדי לעשות תיקונים רוחניים בשמים, ורשב"י הקדוש יכול היה לכוון ולתקן התיקונים ע"י לימוד התורה ללא מעשה. (הרב מאיר אליהו שליט"א)

✦

• מבצעים וסמסים בפיס בכאר שלמה !! yeda@aidyaeorg • אחוזי-המרה הרב תמוז מצוות הלל • המשרה • מעוזה • לעמוד •
אאיר

בבוא אליהו הנביא לבשר לרשב"י ור"א שהתבטלה הגזירה למה עמד בפתח המערה ולא נכנס פנימה?

א. נתיירא להפסיק את רשב"י מלימודו.

ב. כדי לא לדבר דברים בטלים בתוך המערה. מפני שהיה למערה דין בית המדרש, שהרי רשב"י ור"א ייחדוהו ללימוד תורה, וקבעו שם מושבם לעסוק כל רגע בתורה ועבודת השי"ת, והיתה תורתם אומנותם עד כדי שאפילו לתפילה לא היו מפסיקים. ומטעם זה היה אליהו הנביא חרד מאד שלא לדבר בתוך המערה דברים בטלים כביכול.

ג. שלא להיכנס למערה כשאינו מתכוון לדבר בדברי תורה. עי"ל על פי מה שאמרו במגילה (כח:) שאין נכנסין לבתי מדרשות ובתי כנסיות בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים. על כן מאחר והיה למערה דין בית המדרש כמו שביארנו (בתירוץ הקודם), מכיון שכל מטרת אליהו הנביא בביאתו למערה היתה רק כדי לבשר להן שמת הקיסר ונתבטלה הגזירה, ולא היתה כוונתו לדבר עימהם בפעם הזאת בדברי תורה, לכן לא רצה להיכנס למערה, ועמד בפתח לבשרן שמת הקיסר ונתבטלה הגזירה.

ד. אליהו נעמד להתפלל שהקב"ה ימית את הקיסר ותתבטל גזירתו. הנה מלבד הקושיא למה עמד אליהו בפתח המערה, קשה עוד שלא נאמר בגמרא שמת הקיסר ואז בא אליהו לבשרן, אלא שלאחר י"ב שנה שהיו במערה בא ועמד בפתח המערה, משמע שבואו של אליהו לבשרן לא מחמת מות הקיסר, אלא מדין ששהו כבר במערה י"ב שנה, והדבר צ"ב. וביותר צ"ע למה אליהו הכריז מי יאמר לרשב"י שמת הקיסר, ולא פנה ישירות לרשב"י לבשרו. ואפשר לפרש שאכן באותה שעה שבא אליהו, כלל לא מת הקיסר, אלא אליהו בא ללמוד עימהם כמו בכל יום, אלא שבאותו היום מלאו י"ב שנה לישיבתם במערה, וכאשר אליהו נתן ליבו לדבר שכבר נתארך הזמן שרשב"י ור"א מתבודדים במערה בצער מחילות, באותה שעה נעמד אליהו בפתח המערה ופרץ בתפילה

• עמוד הבית • אתר הבית • אתר-המערכת • yeda@aidyeda.org.il | מלון בפסוק שלמה • 7477 •

חרישית להשי"ת בציפיה ותקווה שימות עכשיו הקיסר, כי כבר חייב מיתה אותו הקיסר חלף מה שנצטער מחמתו רשב"י ובנו במערה, ויבואו לבשר לרשב"י שמת הקיסר ונתבטלה גזירתו, ומיד כששמע רשב"י את תפילתו של אליהו ידע שנתקבלה תפילתו במרום ומת הקיסר ונתבטלה גזירתו, ויצאו הוא ובנו מן המערה.

ה. שלא יחששו שמא שד הוא שהשדים מצויים בחורבות.

ו. מכיון שעתידים לחזור למערה על פי בת קול.

ז. רמז להן שרק גזירת הקיסר נתבטלה אבל לא גזרת המקום ברוך הוא.

ח. המערה היתה צרה מלהכיל ורק כשאליהו היה לומד עימהם היתה מתרווחת.

ט. היודע בשורה טובה לחבירו יבשרנו במהירות.

י. מחמת דברי אליהו לבד לא יכלו לצאת דלא בשמים היא. (אשכול יוסף)

✦

איתא באבות דרבי נתן (פרק מ"א) הוי עמל בדברי תורה ואל תתעסק בדברי בטלה, מעשה ברשב"י שהיה מבקר את החולים ומצא אדם אחד שתפוח ומוטל בחולי מעיים ואומר גידופין לפני הקב"ה, אמר לו ריקה היה לך שתבקש רחמים על עצמך ואתה אומר גידופין. אמר לו הקב"ה יסלקנו ממני ויניחהו עליך. אמר רשב"י, יפה עשה לי הקב"ה שהנחתי דברי תורה והייתי מתעסק בדברים בטלים. ובכתבי יד עתיקים הגירסא רשב"י אמר לאותו חולה "יפה עשה לך הקב"ה שהנחת דברי תורה והיית מתעסק בדברים בטלים." והנה משמע שכך היה מנהגו של רשב"י מימים ימימה לבטל מתלמודו כדי לבקר את החולים, וצ"ב מה סבר רשב"י מתחילה שהיה מבטל מתלמודו כדי ללכת לבקר חולים, והלא רשב"י היה תורתו אומנותו ואפילו לתפילה לא היה מפסיק כמבואר בשבת (יא.), אם כן למה הפסיק מלימודו לביקור חולים?

• עמוד • הגדה • מגילה • אתר-המרכז הרב תמוז מצוות הלל • yeda@aidyaeorg | מלון בפנסיון בכפר שלמה • עמוד

א. לא הפסיק משקיעות הלימוד. בעת הביקור חולים אאמו"ר רבי רחמים שליט"א השיבני דבכל מקום שהלך רשב"י עסק בתורה, וכמו שאמר רבי יוחנן במסכת יומא (פו.) אם אלך ד' אמות בלא תורה ובלא תפילין הוי חילול השם, על אחת כמה וכמה רבו רשב"י שהיה תורתו אומנותו לא הלך ד' אמות בלא שקיעות בתורה, והתוספות במסכת סוטה (כא). כתבו, סתם ת"ח תורתו אומנתו ועוסק בה ומהרהר כל שעה ואינו הולך ד' אמות בלא תורה. אלא שרשב"י שהיה תורתו אומנותו ממש שלא היה מתבטל מתלמודו לעולם לכן לא היה צריך להפסיק אפילו לתפילה, כיון שבעת תפילה ממילא מוכרח להפסיק מלימודו, משא"כ במה שהלך לבקר חולים היה ממשיך בשקיעות בתורה. ולפי זה יש לבאר מה שאמר רשב"י יפה עשה לי הקב"ה שהנחתי דברי תורה והייתי מתעסק בדברים בטלים, היינו על אותם רגעים שהפסיק ממחשבת הלימוד בעת שביקר החולים ודיבר עם אותו החולה שלא יגדף כלפי מעלה. שו"ר שהגאון היעב"ץ בהגהותיו ביאר כיו"ב שרשב"י התאונן על שעבר על דברי שלמה (משלי כ"ג ט') "באוזני כסיל אל תדבר כי יבוז לשכל מיליך," ואומר (משלי ט' ח') "אל תוכח לץ פן ישנאך", וכן ביאר בחזון עובדיה (ח"א דאבלות עמ' י"ג) שרשב"י התאונן שעבר על דברי שלמה שאמר (משלי כ"ו ד') "אל תען כסיל כאולתו," והביא את דברי היעב"ץ, ומבואר שעיקר קפידת רשב"י היתה על אותם רגעים שהפסיק מהלימוד לדבר עם אותו החולה. ויש להקשות שהרי בגמרא נדרים (מ.) משמע שחלק ממצות ביקור חולים היא בקשת רחמים ותפילה על החולה, וכן כתב הרמב"ם (פרק י"ד מהל' אבל ה"ו ובהל' ביקור חולים ה"ו) "מתעטף ויושב למטה מראשותיו ומבקש עליו רחמים ויוצא," והרמ"א (יו"ד סי' של"ד) הביא מהבית יוסף בשם הרמב"ן בתורת האדם שכתב שכל המבקר את החולה ולא ביקש עליו רחמים לא יצא ידי המצוה. ויש ליישב על פי שיטת המהרי"ל בתשובה (סי' קצ"ז) שדן אודות ביקור חולים בשונא שלדעתו אף אם יבקר ולא יבקש רחמים מכל מקום קיים המצוה, כי מלבד הטעם שעל ידי הביקור יבקש רחמים על החולה, הרי שיש טעמים נוספים

למצוה כדי שיכבדוהו לחולה ויעשו לו כל צורכו. ובספר מצות ביקור חולים (עמ' קכ"ג) הביא מדברי הגאון רבי ישראל יעקב פישר זצ"ל ראב"ד ירושלים שאף לדברי הרמב"ן אין הכוונה שמי שלא ביקש רחמים על החולה לא קיים מצות ביקור חולים כלל, דלא מסתבר שזה מעכב המצוה, אלא כוונת הרמב"ן שחלק מצוה זו לא קיים. והנה אף להפוסקים שסוברים דבקשת רחמים הוי לעיכובא וכן נראה שנוקט בספר חזון עובדיה (ח"א דאבלות,) מכל מקום יש לומר שרשב"י היה מתכוון בלימודו על יד החולים שיועיל לימודו לזכותכם שיתרפאו ממחלתם, ולכן אף שלא היה מפסיק מלימודו לבקש עליהם רחמים, קיים לכו"ע מצות ביקור חולים כהלכתה, וראה עוד מה שאכתוב בסמוך.

ב. היה מבקר חולים לעסוק עמהם בתורה ולהחיותם בזכותה. עי"ל בס"ד ע"פ מה שמצינו עם ריב"ל בכתובות (עז.) שהיה הולך ועוסק בתורה עם חולים בעלי ראתן למרות שהיו חולים מסוכנים במחלה מדבקת, וכמו כן רשב"י לא היה הולך רק בשביל לבקר את החולים ולדרוש בשלומם ולברכם, אלא כדי לעסוק עמהם בתורה, כי תופסי התורה לולא לימוד התורה הרי זה להם כמיתה, כמבואר במסכת מכות (י.) תלמיד שגלה מגלין רבו עמו, שנא' "וחי" עשה לו דבר שתהיה לו חיות ממנו, ולא מיתה, וכתב רבינו הרמב"ם (פ"ז מהל' רוצח ושמירת הנפש,) תלמיד שגלה מגלין רבו עמו שנא' "וחי" עשה לו כדי שיחיה "וחיי בעלי חכמה ומבקשיה בלא תלמוד כמיתה חשובין", ואפשר שהיה רשב"י הולך לבקר את חבריו ותלמידיו לעסוק ולפלפל עמהם בתורה. ועוד יש להוסיף כי בדוקא התכוון רשב"י לבקר את חולים ולעסוק עמהם בתורה, שעי"ז מחייה ומרפא אותם, שהתורה היא סם חיים ומחייה את האדם ועל אחת כמה את החולים, כדברי התנא באבות (פ"ב מ"ז) "מרבה תורה מרבה חיים", ובעירובין (כו.) איתא, שכשחלה חזקיה הלך ישעיהו והושיב ישיבה על פתחו, ואמרו בגמרא מכאן לת"ח שחלה שמושיבין ישיבה על פתחו, ופירש רש"י כדי שלא יהא רשות למלאך המוות ליכנס שם. ומה שמסיימת הגמרא שאין לעשות כן כי עלול מלאך המוות

להתגרות במי שמתגרה בו ואינו מניחו ליטול נשמת האדם, נראה דהיינו דוקא להקים ישיבה על פתח החולה, שמראה בעליל שבא להילחם עם השטן ולמנוע ממנו ליטול נשמתו, משא"כ כשלומד תורה עם החולה, וכן מסופר בירושלמי (מו"ק פ"ג ה"ה) שרב חסדא שלח שני תלמידים שילמדו עם אחד מתלמידיו שחלה, לפי שכל זמן שיעסוק בתורה אין רשות למלאך המוות לשלוט בו, ונעשה מלאך המוות כמין נחש ונבהלו והפסיקו בלימודם ומת אותו תלמיד. ועוד מעשה בבר פדיה ששלח שני תלמידים שיעסקו בתורה עם תלמידו שחלה, ונעשה מלאך המוות כמין כוכב שרץ לפניהם ונבהלו ופסקו מללמוד ומת אותו התלמיד, ונראה שאף שמלאך המות הבעיתם, מכל מקום הועילו לעכב את המיתה, כי ודאי זכות התורה הועיל להם. ומצינו בדוד המלך (שבת לא:) שהיה עוסק בתורה בכל שבת כדי שלא יוכל מלאך המות ליטול את נשמתו, וכתב שם המהר"ץ חיות: "מצינו בש"ס דבשעה שאדם עוסק בתורה לא יוכל לפגוע בו מקרה רעה, דלעולם לא אירע ענין רע לצדיקים בשעה שהיו דבוקים ומתעסקים בעבודתו יתברך." ואשר על כן נראה שמי שביקר את החולה ועסק עימו בתורה, אע"פ שבגמרא נדרים (מ.) משמע שחלק ממצות ביקור חולים היא בקשת רחמים ותפילה על החולה, וכמבואר ברמב"ם (פרק י"ד מהל' אבל ה"ו ובהל' ביקור חולים ה"ו) "מתעטף ויושב למטה מראשותיו ומבקש עליו רחמים ויוצא", והרמ"א (יו"ד סי' של"ד) הביא מהבית יוסף בשם הרמב"ן בתורת האדם שהמבקר את החולה ולא ביקש עליו רחמים לא יצא ידי המצוה. מכל מקום כיון שעסק עם החולה בתורה השיג את התועלת הרצויה מבקשת רחמים על החולה, ואע"פ שלכתחילה ראוי לבקש רחמים על החולה, אם לא ביקש רחמים יצא ידי חובתו, ועל אחת כמה וכמה רשב"י שהיתה תורתו אומנותו והתכוון בלימודו עם החולה לזכותו ולהחיותו בזכות התורה שהיא עץ חיים למחזיקים בה.

ג. לתקן שורש נשמתו בכל התרי"ג מצוות. עוד עלה בדעתי בס"ד ליישב שאע"פ שרשב"י לא היה מפסיק למצוות בעלמא כיון שהיה תורתו

אומנותו והיו אותם המצוות יכולות להעשות על ידי אחרים, מכל מקום לא מנע עצמו כל חייו לגמרי מעסק המצוות, כיון שנשמתו של האדם לא נשלמת עד שיקיים את כל התרי"ג מצוות, ועל כן אע"פ שבדרך כלל לא היה רשב"י מפסיק מלימודו כלל ואפילו לתפילה ושאר מצוות שיכולין להתקיים על ידי אחרים, מכל מקום באיזה פעמים בימי חייו חיזר אחרי קיום כל המצוות כולן עד שיעלה בידו לקיימן לכל הפחות פעם אחת בחייו בתכלית והידור רב, כדי להשלים תיקון שורש נשמתו, ומה שהתוספות (שבת יא.) הקשו למה הפסיקו רשב"י ור"א לתפילה כמבואר בגמרא (שם לג): והלא היה תורתם אומנותם, היינו מפני שמשמע בגמרא שם שבהיותם במערה בכל יום היו מפסיקים לתפילה, ודע עוד כי תלמידי רבינו יונה (על הרי"ף ברכות ד.) כתבו בפירוש שרשב"י היה מפסיק מלימודו פעם אחת בשנה כדי להתפלל. והנה מ"ש בזוה"ק (אמור דף צ"ה) שרשב"י עסק במעשה מרכבה במקום סעודה שלישית, לק"מ דהיינו מכיון שלא יכול היה לקיימה בפת וכמבואר בדברי המהרח"ו שאזכיר בסמוך שאין תביעה על האדם היכן שאינו יכול לקיימן, וא"כ באופן זה רשב"י תיקן בתורתו. ויש לחזק את דברינו עם מה שחידש בשו"ת אבני נזר (אבה"ע סי' א' סק"ח) שאחרי שביאר בדעת הרמ"א (אבה"ע סי' קנ"ד) שמי ששהה עשר שנים עם אשתו ולא ילדה צריך לגרשה, דוקא שלא הוליד כלל, אבל אם הוליד זרע קיימא ואפילו מאשה אחרת, אע"פ שלא קיים עדיין פריה ורביה אין כופין אותו להוציא, כתב האבני נזר (סק"ט) לחלוק על הרמ"א שיש לחלק בין שאר מצוות עשה כגון לולב וכדומה, שאם לא יקח לולב בחג סוכות זה מכל מקום לא ביטל ממנו מצות לולב בכללות, כי יהיה לו בחג סוכות אחר, אבל אם ימות בלא בן ובת הרי בטלה ממנו מצות פריה ורביה בכללה, וכיון שכל נפש מישראל צריכה לקיים כל המצוות, ובספרי המקובלים איתא שהאדם צריך להתגלגל אפי' בשביל מצוה אחת שלא קיימה מעולם, על כן אם ימות בלא מצוה אחת שחסרה לו, שמא לא קיימה נשמתו מצוה זו מעולם ויהיה מוכרח להתגלגל, על כן יתן את כל הונו ואף יגרש את אשתו בשביל לקיים מצות פריה ורביה. והנה יסוד הדברים שנשמתו של האדם

לא נשלמת עד שיקיים את כל התרי"ג מצוות, מבואר בדברי המהרח"ו בשם רבינו האריז"ל (הקדמת שער המצוות) וזה לשונו, "דע שכל ניצוצי נשמות מכל נשמה ונשמה מחוייבת לקיים כל תרי"ג מצוות, אם לא אותם שאין בידו יכולת לקיימם, כמו מעשה הקרבנות כולם שאינם נוהגים אחר החורבן וכיוצא בהם, כמו מצות ייבום וחליצה, או גט או פדיון בן בכור, שדברים אלו אינם בידי האדם, ואפילו עניין הגט אינו מחוייב לגרש אשתו, אבל כל השאר חייב האדם לקיימם, ואפילו אותם שאינם חובה על האדם אלא בהזדמן כגון מצות שילוח הקן שאינו מחוייב לרדוף אחריה, אלא כי יקרא קן ציפור, דרך מקרה, וכיוצא הזה, עם כל זאת צריך האדם לחפש אחריהם ולעשותם, כי כל זמן שלא השלים התרי"ג מצוות שהם כנגד רמ"ח איברי וגידי נשמתו, הנה נשמתו חסרה מן האיברים, ונקרא בעל מום, ועליו נאמר "כל אשר בו מום לא ייגש", וזה נזכר ומפורש בספר התיקונים (ע' דף קל"א) שאין לאדם תיקון עד שיחזור בגלגול וישלים כל התרי"ג מצוות, וסיים שהאריך בשער הגלגולים. ועוד כתב בשער המצוות (פרשת וילך) "גם יזהר לקיים כל תרי"ג מצוות אע"פ שלא התחייב בהם, כדי שלא יצטרך לבוא בגלגול כדי לקיימם כנזכר בהקדמת שער זה, ודע כי בהיות האדם מחפש ומקיים המצוות שאינם נוהגות תדיר, כמו מצות זרוע ולחיים וכדומה, גורם אל השראת רוח הקודש אל האדם, להשיג ידיעה וחכמה, ובפרט ביום ההוא עצמו שיקיים איזו מצוה מהם. ומבואר עוד שם בהקדמת שער המצוות שע"י עסק התורה אינו מתקן במקום קיום כל התרי"ג המצוות, ומשמע דהיינו נמי אפילו למי שתורתו אומנותו, אלא מועיל עסק התורה רק למצוה אחת מתוך רמ"ח מצוות עשה שמוכרח לקיימן בפרד"ס, והיינו כדי לתקן כנגד מצוה זו של ת"ת בלבד שהיא אחת מכל התרי"ג.

ד. היה בודק חולי בני שכונתו אם יש תביעה שלא הגינה תורתו. עי"ל שהיה רשב"י סבור שיש עליו תביעה במה שקורה בשכונתו, ולכן היה הולך לבקר את החולים בשכונתו לראות למה נחלאו וכביכול לא הגינה

עליהם תורתו, וכמבואר במסכת מכות (יא). שאימותיהן של כהנים מספקים לגולים לעיר מקלט מחיה וכסות כדי שלא יתפללו על בניהם שימותו, מפני שהיה לכהן גדול לבקש רחמים על דורן ולא ביקשו, וכמו שמצינו אצל רבי יהושע בן לוי שהיה אדם אחד בשכונתו שאכלו אריה במרחק שלוש פרסאות מביתו של ריב"ל, ומפני כך לא נגלה אליהו הנביא לריב"ל שלושה ימים. ור' זירא היו אותם בריונים בשכונתו וכל ימי חייו הגין עליהן מן הייסורין וכשמת חזרו בתשובה (סנהדרין לז.). ולפי זה י"ל שעל זה התאונן רשב"י במה שאמר "יפה עשה לי הקב"ה שהנחתי דברי תורה והייתי מתעסק בדברים בטלים" שלא היה לו לתלות שיש עליו תביעה מפני החולים בשכונתו, ולהפסיק מלימודו כדי לבקרם, כיון שלפי האמת אינם חולים אלא בזכות עצמם שהם מחרפים ומגדפים כלפי מעלה וכלפי ת"ח ולכן לא ראוי שתהיה תורתו של רשב"י מגינה בעדם ואין עליו שום קפידא בדבר.

ה. לתקן מה שמתחילה כשיצא מהמערה נתן עיניו ושרף. עי"ל על פי המבואר במסכת שבת (לג:) שבשעה שיצאו רשב"י ור"א מהמערה ראו אנשים שחורשים וזורעים בשדותיהם, והתפלאו שמניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה, וכל מקום שנתנו עיניהן מיד נשרף, יצאה בת קול ואמרה להם להחריב עולמי יצאתם חיזרו למערתכם, וחזרו וישבו במערה עוד י"ב חודש. אחר י"ב חודש יצאה בת קול והכריזה צאו ממערתכם ויצאו, וכל מקום שהיה ר"א שורף היה רשב"י מרפא. ולפי זה אפשר לבאר שלכן היה רשב"י הולך לבקר חולים אע"פ שהיה תורתו אומנותו ולא היה מפסיק אפילו לתפילה, כיון שחזר בו ממה שמתחילה נתן עיניו באותם בני אדם שהניחו עסק התורה והיו חורשים וקוצרים והיו נשרפים ומתים, וכדי לתקן מה שכביכול גרם להם למות קודם זמנם, היה הולך לבקר חולים ומתפלל עליהם שיחיו ויאריכו ימים. והנה כל תירוץ זה נכון לפי פשטות הדברים שרשב"י שרף את בני האדם בעלי השדות שהיו חורשים וקוצרים ובטלים מן התורה, אך מדברי השדי חמד

(מערכת ו' כלל ט"ו עמוד נ"א) נראה שאין הכוונה שרשב"י שרף לבעלי השדות, אלא רק כילה את שדותיהם.

ו. אם קודם היותו במערה היה רשב"י תורתו אומנותו. בספר דברי יואל (וישב עמ' רמ"ח) כתב לתרץ למה רשב"י ור"א בהיותם במערה הפסיקו בכל יום לתפילה אע"פ שהיה תורתם אומנותם, לפי שרשב"י השיג מדריגה זו שתורתו אומנתו רק אחרי ששהה שלוש עשרה שנה במערה. ולפי סה י"ל שמעשה זה היה קודם שנכנס רשב"י למערה. אולם מלבד שמדברי התוספות (שבת יא.) מוכח שסוברים שכבר בהיותו במערה היה תורתו אומנותו, שהרי הקשו למה רשב"י הפסיק לתפילה, זאת ועוד לא נראה לחלק שקודם היותו במערה לא היה תורתו אומנותו, שאילולא כן לא היה בורח למערה על דעת לעסוק יום ולילה אך ורק בתורה. ועוד דמדברי המדרש שרשב"י התאונן על שהפסיק מלימודו לצורך מצות ביקור חולים, משמע שהיה תורתו אומנותו.

ז. גם מי שתורתו אומנותו רשאי להפסיק למצוות. עי"ל שאע"פ שמי שתורתו אומנותו אינו חייב להפסיק מלימודו לתפילה וכדומה, מכל מקום רשאי להפסיק, ולפי זה ניחא היאך רשב"י ביקר חולים, וכיוצא בזה תירץ מרן החיד"א בברכי יוסף (או"ח סי' ע' סק"ב) הטעם שרשב"י הפסיק לתפילה אע"פ שהיה תורתו אומנותו, לפי שאין חובה להפסיק אבל אם רצה להפסיק ולהתפלל הרי זה רשאי. ומצאתי ראיה לדבר מדברי הבית יוסף (או"ח סי' ל"ח) שכתב בזה"ל "ואפילו רשב"י וחביריו שתורתם אומנותם אם רצו להניח תפילין מברכין עליהם, שמה שהם פטורים היינו אם לא רצו להפסיק אבל אם באו להפסיק חיובי מיחייבי ומברכין עליהם." אך דעת המגן אברהם (סי' ק"ו סק"ד) שמי שתורתו אומנותו אינו רשאי להפסיק לתפילה, והביא ראיה מהתוספות (שבת יא.) שהקשו היאך רשב"י שהיה תורתו אומנותו הפסיק לתפילה, וכ"כ הצל"ח והמהר"ם (שם), ולכאו' יש לדחות ראייתם ולקיים עיקר שיטת הב"י, שלא היה נראה לתוספות שרשב"י ור"א יפסיקו בכל יום כל אותם י"ב שנה מתלמודם לתפילה אם אינם חייבים להפסיק, אולם בעלמא שאינו

אמונה
אמונה-המרכז הרב תמוז מצוות הלכה • מעמד • הגמרא • מעמד • מעמד
yeda@aidyeda.org.il | מלון שלמה בנסון 27

מפסיק להתבטל בקביעות מלימודו, אע"פ שאינו חייב להפסיק רשאי להפסיק כדי לקיים את המצוות.

ח. תורתו אומנותו אם מפסיק למצוות דאורייתא. הנה רש"י (שבת ט: וע"ע דף יא. ד"ה חברים העוסקין) כתב שאפילו מי שתורתו אומנותו מפסיק לק"ש לפי שהיא מדאורייתא, והיינו שלתפילה אין מפסיקים לפי שהיא מדרבנן, ולכן רשב"י שהיתה תורתו אומנותו לא הפסיק לתפילה כלל. ולפי זה לדעת בעל הלכות גדולות שמנה את מצות ביקור חולים בכלל מצות עשה ניחא, וכן כתב הרמב"ן (סה"מ שורש א') להמליץ טוב עד בה"ג שלמדין זאת מהפסוק "והלכת בדרכיו", ותלמידי רבינו יונה (פ"ג דברכות יט.) כתבו שמצות תנחומי אבלים דאורייתא בכלל גמילות חסדים, שהיא מן התורה כמבואר בגמרא בבא מציעא (ל:) והודעת להם את הדרך ילכו בה, זו גמילות חסדים, וכ"כ הריטב"א (ברכות יט.) וכתב הגר"ח פלאג'י זצ"ל בשו"ת חקקי לב (או"ח סי' י"ז) שלדעת רביו יונה והריטב"א גם מצות ביקור חולים הוי דאורייתא. אולם הרמב"ם (פרק י"ד מהל' אבל ה"א ובספר המצוות (שורש א') כתב להדיא דהוי מצוה מדרבנן, וראה בזה באריכות בחזון עובדיה (ריש ח"א דאבילות). (אשכול יוסף)

✦

איתא במסכת פסחים (קיב.) אמר לו רבי שמעון בן יוחאי לרבי עקיבא כשהיה חבוש בבית האסורין, למדני תורה. אמר לו איני מלמדך. אמר לו אם אין אתה מלמדני - אני אומר ליוחאי אבא ומוסרך למלכות. אמר לו בני, יותר ממה שהעגל רוצה לינק פרה רוצה להניק. אמר לו רשב"י לרבי עקיבא ומי בסכנה? והלא עגל בסכנה! כלומר שהסכנה היא לו והוא מוכן לקבל תורה למרות שיסתכן על ידי כך, וכמו שפירש המהרש"א. וקשה היאך יתכן שרשב"י יאיים על רבו רבי עקיבא שאם לא ילמדנו תורה יעשה את העוון החמור ביותר למוסרו למלכות, אטו רשב"י יהיה מוסר נגד רבו? ובכלל היאך דיבר לרבו בלשון כזו?

ואדרבה הלא מצינו שהיה רשב"י ירא וחרד לכבודו של רבי עקיבא, דאיתא במסכת נזיר (נב:) רשב"י אומר כל ימיו של רבי עקיבא היה מטמא באהל רביעית דם הבא משני מתים, אם משמת חזר בו איני יודע. תנא הושחרו שיניו של רשב"י מפני תעניותיו על לשון גנאי שאמר כביכול על רבי עקיבא, "אם משמת חזר בו איני יודע".

א. אם לא ילמדנו תורה ידרדר לשפלות עד שיהיה מסוגל למוסרו למלכות.

ב. רבי עקיבא הרגיש באותה שעה כאילו ממש עומד למות.

ג. מחמת פקוח נפש להציל את רבי עקיבא אותה שעה מן ההריגה.

ד. כדין המונע הלכה מפי תלמידו.

ה. ימסור למלכות שר"ע אינו מלמד תורה ויעזבוהו.

ו. אם עתה לא ילמד בצינעא מה שלימד בפהרסיא כביכול לא היה לשמה.

ז. נתכוון רשב"י לפתוח הלימוד במילי דבדיחותא.

ח. ר"ע ורשב"י הבליעו דברי תורה במילי דשבשתא מפני הסכנה.

ט. ישחד אנשים מבני המלכות להניח לר"ע ללמדו תורה.

י. כוונת רשב"י על מדת המלכות שבעשר ספירות.

יא. אם חזר בו ואין למות על ת"ת מוטב ימות מדין מורד במלכות שלא יטעו.

יב. נתכוון לרמוז שכבר נגזרה הגזירה ואין לר"ע מה להפסיד אם ילמדנו. (אשכול יוסף)

✦

yeda@aidyaorg.il | מלון בפנסיון בכפר שאר • אחוזת-המרכז הרב תחומי לבנות הלל • רמת-גן • הטברה • רמת-גן • טופל • רחל

הקשה הגאון רבי אבינועם יהב שליט"א מחה"ס 'נועם שיח' היאך לא חשש רשב"י לאיסור לשון הרע, באומרו על אשתו שנשים דעתן קלה ואם המלכות יצערוה תגלה היכן הם מסתתרים, הלא יכול היה רשב"י לומר לבנו ר"א שעלולים לתופסם שם ולכן עליהם לברוח למקום אחר, בלא לפרט שנשים דעתם קלה ואם יצערוה תגלה? ועוד הקשה דמשמע רק אם יצערו לאשה תגלה, אטו אם יצערו וייסרו לאיש על דבר כגון זה וכי לא היה מגלה, וכמו שמצינו בכתובות (לג:) אילמלי נגדוה לחנניה מישאל ועזריה הוו פלחו לצלמא?

והנה מבלי להיכנס לגדר איסור לשון הרע, נראה ליישב שני קושיות אלו שכוונת רשב"י שהמלכות היתה מצערת את אשתו על ידי שהיו מפחידים אותה שאם לא תגלה להם היכן הם מסתתרים תהיה אחריתם של רשב"י ובנו מרה יותר, ועדיף לה לגלות היכן הם, וכך תוכל להציל עכ"פ את בנה, או שהיו מבטיחים לה שאם תגלה היכן הם לא יהרגום, וכדומה בכל מיני איומים למיניהם כדרך שהמלכויות עושות עד ימינו אנו, ואז היתה מגלה מתוך כוונה לטובתם. אבל אם היו מצערים אותה ואף אם היו מייסרים אותה לא היתה מגלה, אלא רק בזה שהיו מבלבלים דעתה כאילו זה לטובתם, לכן היתה מגלה. ויש לדקדק כן שלא אמר אם היו מכים אותה אלא רק אם היו מצערים והיינו בדברים וכאמור ובזה מיושב מתוך כוונה לטובתם. אבל אם היו מצערים אותה ואף אם היו מייסרים אותה לא היתה מגלה, אלא רק בזה שהיו מבלבלים דעתה כאילו זה לטובתם, לכן היתה מגלה. ויש לדקדק כן שלא אמר אם היו מכים אותה אלא רק אם היו מצערים אותה, והיינו בדברים וכאמור. ובזה מיושב שבדרך כלל נשים מתפתות למעין זה, כי דעתם קלה, שמתבלבלות ויראות יותר מאימת המלכות, ונותנות דעתם על העתיד וחוששות על זה מאד, מפני שבינה יתירה נתנה בהן (נדה מה.): ומעתה מיושב שלא דיבר עליה לשון הרע ח"ו אלא אדרבה דברי שבח, שאפילו אם ייסרו אותה לא תגלה היכן הם. וכן נמי מיושב שהחשש של רשב"י היה באיש יותר מבאשה. ולפי זה מיושב גם קושיית העולם היאך אמרינן כאן נשים

אמונה
אמונה-המערכת הרב תמוז מצוות הלל • ירושלים • רחוב • המערכת • אמונה-המערכת הרב תמוז מצוות הלל yeda@aidyeda.org.il | מלון: 02-5380127 • מבצע הפסוק המאבד שלום

דעתם קלה, והלא אמרו בנדה (שם) שבינה יתירה ניתנה להם, דכל הכוונה כאן לשבח, וכאמור. (אשכול יוסף)

✦

המפרשים העירו היאך נהנו רשב"י ור"א ממעשה ניסים של עץ החרובים והמעיין שנבראו להם, והרי רש"י בתענית (כד. ד"ה אלא, וע"ע בדף כ"ד ע"ב ד"ה אמר להו) כתב דאסור להנות ממעשה ניסים?

א. ויש מי שתירץ דשאני הכא דהוי פקו"נ.

ב. ויש מי שתירץ דשאני צדיקים הרגילים במעשה ניסים.

ג. ויש מי שתירץ ששונה היכן שהקב"ה נותן בדרך נס מזונות לאדם.

ד. ויש מי שתירץ דשאני צדיקים גמורים.

ה. ויש מי שתירץ ששונה נס שנעשה כבר כמה פעמים, (והאריך בכל הנ"ל בקונטרס תורתו מגן לנו לגאון רבי יצחק אוהב ציון שליט"א).

ו. ועי"ל דשאני נס שנעשה לטבע להיות תדיר.

ז. ויש מי שתירץ דשאני הכא שעצם הדבר אינו נס ורק נמשך ממקום למקום ע"י נס.

ח. ולענ"ד נראה דלק"מ דשאני רשב"י ור"א שכל אותם י"ג שנה שהיו במערה ומסרו שם נפשם לתורה נהגו שלא על פי הטבע, גם בעצם מה שהלכו לשם בלא לדעת אחריתם מניין יהיה להם לחם לאכול ובגד ללבוש, אלא מבואר שכל אותם י"ג שנה שהיו במערה זה היה בבחינת חפצא שאינה על פי הנהגת העולם הזה על פי הטבע, וממילא כל עסקם היה שלא על פי הטבע, ולכן יכלו להנות ממעשה ניסים בשופי, שהכל היה בחינה אחת אצלהם, מעל לטבע. (אשכול יוסף)

✦

• אוהל-המערה הרב מנחם מנדל מצאנזין הי"ד • 7770 הרב מנחם מנדל מצאנזין • 7690 • טל' • פקס • yedpaedfyeorg@gmail.com • מצבת מאכב הפסוק ם מצבת

צ"ב למה הוצרכו רשב"י ור"א לטרוח כל כך כדי לעמוד בבגדיהם בשעת התפילה, והלא ת"ת כנגד כולם, ואף בעת עסק התורה צריך שיהיה באימה ביראה ברתת ובזיע, ובכל זאת לא לבשו בגדיהם, ואף שלא היו יכולים ללבוש בגדיהם בכל זמן לימודם כי חששו שהבגדים יתבלו, מכל מקום היו יכולים לייחד איזה שעה או סדר בלימודם שיהיו עם בגדיהם.

א. ובפשטות י"ל דאף שת"ת כנגד כולם, והעוסק בתורה צריך שיהיה באימה ביראה ברתת ובזיע, מ"מ הרי זה כאדם שמהלך ובטייל בפלטרין של מלך, אך האדם בעת תפילתו הרי הוא כעומד ממש לפני המלך.

ב. ומצאתי עוד דבשו"ת דבר יהושע (ח"ב סי' ב') ביאר על פי מה שכתב המגן אברהם (סי' כ"ד) בשם הזוה"ק דכל הקורא ק"ש בלא ציצית כאילו מעיד עדות שקר, ובפרי מגדים (סימן ס"ו בא"א סק"ד ובמ"ז סק"ב) סובר דגם כשאינו לובש טלית שיש בו חיוב ציצית הוי כמעיד עדות שקר. ועל כן יש לומר שהיה רשב"י מפסיק כדי להתכסות בטלית של ציצית.

ג. עי"ל על פי דבריו הנפלאים של הרה"ג יעקב הלוי רוזנשטיין שליט"א בגליון החשוב מעדני אשר (גיליון תקנ"ד, התשע"ה) שבדווקא היה רשב"י קורא ק"ש בבגדיו, שהרי מצינו שלדעתו שריפה חמורה מסקילה (סנהדרין מט):, וכיון דעניין ק"ש קבלת עול מלכות שמים ומסירות נפש, כיוון בעת קריאתו למסור נפשו על ייחוד שמו יתברך בשריפה שהיא החמורה שבין המיתות, ולכך היה לבוש בבגדיו כי על ידי זה השריפה גדולה שבעתיים, כמבואר בספר דניאל (פ"ג פסוק כ"א) גבי חנניה מישאל ועזריה שציווה נבוכדנצר להשליכם לאש בבגדיהם, (אך יעויין שם בנושאי כלים על דניאל, שנתנו טעמים אחרים למה נשרפו בבגדיהם). (אשכול יוסף)

✦

יש להבין היאך היה רבי אלעזר שורף וממית אחרי שאביו רשב"י חוזר ומתקן, והלא שנינו במסכת קידושין (לא): שחלק מחיוב מורא שמחוייב בו הבן שלא

יסתור דברי אביו, ואם חוזר הבן ועושה בפועל מעשה היפך דעת אביו אין לך סותר דבריו גדול מזה? ויש להוסיף עוד שהלא ר"א היה תלמיד של אביו רשב"י, וכבר כתב רבינו הרמב"ם (פ"ה מהל' ת"ת ה"א) כשם שאדם מצווה בכבוד אביו ויראתו כך חייב בכבוד רבו ויראתו יתר מאביו, שאביו מביאו לחיי העוה"ז ורבו שלמדו חכמה מביאו לחיי העוה"ב וכו'. לפיכך אמרו כל החולק על רבו כחולק על השכינה שנא' "בהצותם על ה'". ועוד איתא במסכת ברכות (לא:) שהמורה הלכה בפני רבו חייב מיתה, וכן פסק הרמב"ם (שם בהל' ת"ת פ"ה ה"ה). ואין לך הוראה גדולה ממה שהיה רבי אלעזר עושה מעשה ושורף בפניו?

א. וי"ל ע"פ מ"ש הרמב"ם (שם פ"ה ת"ת ה"ג) שכדי להפריש מהאיסור אפילו בפני רבו מותר להורות, כגון שראה אדם עושה דבר האסור מפני שלא ידע באיסורו או מפני רשעו יש לו להפרישו ולומר לו דבר זה אסור ואפילו בפני רבו ואע"פ שלא נתן לו רבו רשות, שכל מקום שיש חילול השם אין חולקין כבוד לרב, במה דברים אמורים בדבר שנקרה מקרה אבל לקבוע עצמו להוראה ולישב ולהורות לכל שואל אפילו הוא בסוף העולם ורבו בסוף העולם אסור לו להורות עד שימות רבו אלא"כ נטל רשות מרבו. ואשר על כן יש לומר שכיון שר"א סבר שאותם אנשים שמניחים חיי עולם ועוסקים בחיי שעה מחוייבים בכך מיתה, או שריפת ממונם כדי להפרישם מן איסור ביטול תורה, וכן לשנות את תפיסת עולמם, לכך היה זה לדעתו בכלל כל מקום שיש חילול השם אין חולקין כבוד לרב כדי להפרישם מן האיסור.

ב. ועוד יש לומר שר"א לא חלק בזה על רשב"י, כי גם רשב"י סבר שמעיקר הדין כך ראוי היה לנהוג, וכמו שגם הוא נהג כן מתחילה כשיצא בפעם הראשונה מהמערה, אלא שראה שאין העולם יכול לסבול מידת הדין וצריך להנהיגו במידת רחמים, אבל לעיקר דינא הסכים גם הוא שר"א עושה כראוי. (אשכול יוסף)

✦

אור לעולם
• אמונה • תורה • יהדות • מוסר • חסד • אמת • יצירה • מעשה •

יש מי שהעיר שפלא הוא שלא מצינו בש"ס ובשאר ספרי חז"ל עשרים וארבעה תירוצים שתירץ רשב"י לרבי פנחס בן יאיר על כל קושיא וקושיא, ובמסכת ב"מ (פד.) מצינו שהיה ריש לקיש מקשה כ"ד קושיות על כל ממירא דר' יוחנן, ולא מצינו בכל התלמוד כ"ד קושיות על מימרא דר' יוחנן?

א. ומצאתי בשו"ע הרב (פ"ג מהל' ת"ת בקונטרס אחרון), שביאר שהשאר נשכחו משום שאין חיוב לחזור עליהן מאחר שלא ניתן הפלפול אלא למשה. והיינו דלא כתורת חיים (שם בב"מ) שכתב דעשרים וארבע לאו דוקא הן, שו"ר גם בחי' מאור ישראל דלא ניחא ליה במה שפירש דעשרים וארבע פירוקי לאו דוקא, ע"ש.

ב. ושמא יש להוסיף ששאר תירוצים וקושיות שלא הוזכרו לפי שלא היה בהם נפק"מ להלכה ולא רצו לכותבם משום דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרם על פה, כעין מ"ש הגאון חת"ס שמי שאינו כותב ספר לשם שמים עובר על איסור דברים שבכתב. (אשכול יוסף)

✦

למה אשת רשב"י הביאה להם לבהמ"ד רק לחם ומים ולא מאכלים משובחים?

א. אפשר שמפני שהיו בבהמ"ד היו מחמירים שלא להרבות בו באכילה ושתיה, למרות שלת"ח ותלמידיהם מותר כמבואר במסכת מגילה (כח.):

ב. עי"ל שרשב"י שכל עניני ותאוות העולם הזה היו אצלו הבל הבלים, ולא הרגיש טעם ומתיקות אלא בתורה הקדושה, ממילא היו כל המאכלים שווים אצל רשב"י ובנו ר"א בטעמם ובמראהן, ולכן לא הוצרכה להביא להם מאכלים אחרים, ומטעם זה גם נעשה להם נס במערה שנברא להם מעיין מים וחרובים.

ג. בקונטרס עיר וקדיש לגאון ר' מיכאל שמואל רביע שליט"א פירש שרשב"י חפץ במים ולחם דווקא, שיהיה בבחינת עני חשוב כמת ועי"כ תתבטל מעליו גזירת הריגה מהשמים.

אור לעדה
אמונה-הסברים • הרב מנחם מנדל הלוי • הלכה • מוסר • יעוד • yeda@arlyeda.org | מלא בפיסוק שלא בכאב

ד. בני החבורה השיבו שהביאה להם לחם ומים דווקא מפני הסכנה, שלא יבחינו שמוליכה את הלחם והמים לרשב"י ור"א, כי הכל נוטלים לחם ומים ממקום למקום, אבל לא מאכלים אחרים. (אשכול יוסף)

✦

מדוע בהילולת הצדיקים נוהגים להדליק נר (עפ"ה נר ה' נשמת אדם) ואילו בהילולת רשב"י נוהגים להדליק אש גדולה - מדורה?

א. לזכר מה שביום פטירתו גילה סודות תורה גבוהים מאוד וליהטה אש סביבותיו.

ב. רשב"י הוא בעל המאמר נח לו לאדם שיפיל עצמו לכבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים, וזהו תיקון לימי הספירה שנוהגים אבלות על פטירת תלמידי ר"ע שמתו בגלל שלא נהגו כבוד זה בזה. וע"י המדורות יתחזק העניין בלבנו.

ג. רשב"י אמר על עצמו שכל ימיו התקשר בקשר אחד לקב"ה, ואיתא בירושלמי ברכות פ"ק שרשב"י לא הפסיק מתלמודו אפילו לק"ש, דס"ל דק"ש הוי שינון ותורה הוי שינון ואין מבטלין שינון מפני שינון. וידוע שבק"ש יש לכוון העניין של מסירות נפש - בכל נפשך - אפילו נוטל נפשך, ורשב"י לשיטתו ששריפה היא המיתה החמורה מד' מיתות בי"ד. ורשב"י בעוצם קדושתו שהיה בקשר תדיר עם קוב"ה ולא פסיק פומיה מגירסא היה בבחינת קורא את שמע ומוסר נפשו באהבה לבוראו תמיד. וכן אמרו המדקדק באותיות שמע מצננים לו מגיהינום כנגד מה שחימם גופו במאמץ לדקדק במילים. וע"כ מדליקים מדורות להזכיר מסירות נפשו הגדולה באש קודש.

ד. רשב"י אמר על עצמו שיכול לפטור את כל העולם מן הדין, והפשט הוא שכל נשמות ישראל חד הוא ולכן עסק התורה שלו עולה לכלל ישראל, ואפשר דגם זה מרומז באש הגדולה שכל הניצוצות מתחברים יחד לאש אחת גדולה.

ה. ביום פטירתו עצר רשב"י את החמה שלא תשקע עד שיגמור לגלות את כל הסודות שרצה לגלות, ע"כ מרבים בהדלקת נרות ומדורות להזכיר הנס ששקעה החמה באיחור. (בני יששכר)

✦

מדוע ל"ג בעומר לא חל לעולם בשבת קודש?

א. לזכר מה שהיו חבריו של רשב"י קוראים לו שבתא דכולא שתא, שגם ביום חול היה בבחינת שבת. ובעומק בדברים א"ל שרשב"י הגיע למעלות בהבנת לימוד תורה ביום חול מה שאפשר לסתם בני אדם להשיג רק בשבת קודש.

ב. כשם ששמירת שבת מצילה מן הגלות, כך בזכות לימוד בספר הזוהר יצאו מהגלות.

✦

על מה השמחה הגדולה ביום פטירת רשב"י ב-ל"ג בעומר? הרי ביום פטירת משה רבינו ב-ז' באדר נהגו להתענות? ועוד, שהרי אמרו חז"ל במסכת ראש השנה: "שקולה מיתת צדיקים כשריפת בית אלוקינו"!?

א. בספר "שער יששכר" (מונקטש) כתב: ביום פטירת משה רבינו נשתכחו ג' אלפים הלכות, ע"י אבלם אחר משה רבינו. על כן יום פטירת משה רבינו הוא יום תענית. משא"כ בפטירת רשב"י שגילה הסודות ביום פטירתו, על כן השמחה ביום פטירתו, שנתגלו הני רזין עילאין. והחיד"א בספר "מורה באצבע" כתב: ועושין שמחה ביום זה, כי רצונו הוא שישמחו, דביום זה הושלמה תורת הסוד. ולכן נקרא רשב"י 'בוצינא קדישא' שפרושו נר הקדוש, שהאיר את העולם בחכמת הנסתר, וגנזה בספר הזוהר. ולכן המנהג להדליק נרות ולהרבות במדורות ביום שעלה לשמים, דביום זה נמסר על ידו תורת הנסתר.

• עצבאי הפסון שלנו: 0547-[illegible] • yeda@aidyeda.org • אתרי-המרכז הרב תמוז לקצרת הלל • לעזרה • הפטרה • טיפול • ליווי

ב. בכתבי האר"י מובא: לאחר פטירת עשרים וארבע אלף תלמידי רבי עקיבא היה העולם שמם מתורה, ובל"ג בעומר החל רבי עקיבא ללמוד עם תלמידיו שבדרום.

ג. ה"כף החיים" כתב: בל"ג בעומר הוסמכו רשב"י וחבריו להורות הלכה, לאחר דבמיתת תלמידי רבי עקיבא בטלה ההוראה, ועתה החלה החזרת עטרה ליושנה.

ד. החיד"א (ס"ח) כתב שנמצא בספר "פרי עץ חיים", של"ג בעומר הוא יום "שמת" רשב"י, אמנם כבר נודע שעיקר הנוסח המסוכם הוא גרסת שער הכוונות, ושם איתא שהוא יום "שמחת" רשב"י, כי ביום זה סמך רבי עקיבא חמשת תלמידיו הגדולים וביניהם רשב"י, ולטעם זה - אין לשמחת ל"ג בעומר שייכות מיוחדת לרשב"י דוקא, אלא לכל חמשת תלמידיו של רבי עקיבא. ואכן, בספר "הלולא רבא" כתב: גם לנו יש ללמוד מכל הנ"ל, שגם לרבי עקיבא יש שמחה ביום ל"ג בגילוי... ולכן יושבי עיר הקודש טבריה ילכו להשתטח במערת ר"ע ולשמוח שם, וגם ילכו למצבת רבי מאיר בעל הנס, אשר הוא ג"כ יש לו שמחה ביום הזה. וכן יושבי עיה"ק צפת הולכים למירון ביומא דהילולא הוא יום ל"ג בעומר, ואותם שצריכים לחזור ביום ל"ג בעומר לביתם לצפת, צריכים הם ללכת אצל מצבת התנא הקדוש רבי יהודה בר אלעאי, כי גם רבי יהודה הוא מחמשת תלמידיו של ר"ע, ויש לו שמחה ביום זה.

ה. בל"ג בעומר פסקו תלמידי ר"ע מלמות. ועל זה השמחה. והפר"ח שואל מה השמחה בזה, הרי כבר לא נשארו תלמידים, וכולם מתו - כלשון הגמרא ביבמות דף ס"ב:. ומתרצים ששמא גם ר"ע היה צריך למות רח"ל ולבסוף ניצל.

ו. בל"ג בעומר יצא רשב"י מהמערה (ערוך השולחן ס' תצ"ג). ובליקוטי הש"ס להאר"י ז"ל כתב: דע כי רשב"י היה ניצוץ של משה רבינו, וכמו שמשה ברח מפני פרעה להשיג שלמותו שם במדבר, כך רשב"י ברח מפני הקיסר והשיג שלמותו במערה המדברה בלוד.

אמונה
אמונה-המערכת הרב מתתיהו מזוז • מיסד • הנשיא • רמת גן • 77 רח' הנצחון ת.ד. 3170 רמת גן 52271 • yeda@eretzyisrael.org

✦

היו המון תנאים ואמוראים ועוד צדיקים, מדוע העליה ההמונית של רבבות ומאות אלפים היא דווקא למירון?

א. רשב"י הוא משורש נשמת משה רבינו ע"ה – יום שיחול ל"ג בעומר הוא אותו היום שיחל ז' באדר – יום לידת ופטירת משה רבינו.

ב. רשב"י אמר על עצמו: "יכולני לפטור את העולם מן הדין".

ג. הגמ' אומרת: "כדאי הוא רשב"י לסמוך עליו בשעת הדחק".

ד. גדולי המקובלים האר"י ז"ל, האור החיים הק', רבי חיים ויטאל, "החרדים" – רבי אלעזר אזכרי זיע"א ועוד הגיעו בל"ג בעומר למירון.

ה. בעל התפארת שלמה אמר ועוד שנאמר בזוהר: "שמעו קלא, עולו ואתו ואתכנשו להילולא דרבי שמעון".

✦

מהו טעם המנהג שנהגו בעת ההילולא של רשב"י להשליך בגדים יקרים למדורה (מנהג שיצאו עליו עוררין)?

בא הדבר לרמז שרשב"י זכה והשיג במערה השגות עצומות כאדם הראשון קודם החטא. ולכן ישב רשב"י במערה בלא לבוש, שהיו פושטים בגדיהם ומתכסים בחול ולובשים בגדיהם רק בעת התפילה. כאדה"ר שלא הוזקק לבגדים. (ע"פ משנת הגלגולים)

✦

מה שמו של אביו של רשב"י?

א. הדעה הרווחת היא ששמו יוחאי - רבי שמעון בר יוחאי, וכן מוכח מהגמ' (פסחים דף קי"ב.) שם מזכיר רבי שמעון את אביו: חמישה דברים צווה רבי עקיבא את רשב"י כשהיה חבוש בבית האסורין. א"ל: רבי, למדני תורה. אמר: איני מלמדך. א"ל אם אין אתה מלמדני, אני אומר ליוחאי אבא, ומוסרך למלכות. ופעם נוספת שמזכיר רבי שמעון את אביו, בשעה שביקשו חכמים את רבי שמעון לרומי בכדי לבטל גזירת המלכות (מעילה י"ז:). אמר להם רבי שמעון: אילו היה יוחאי אבא קיים, יכולין אתם לומר לו תן בנך להריגה?!

ב. אולם היעב"ץ (נזיר דף ס.) מציין כי שמו לא היה יוחאי, כי אם 'יוחא'. ו'יוחאי' זה שיבוש.

✦

מה שמה של אמו של רשב"י?

א. ב'נחלת אבות' (ל"ג עמ' ל"א) מביא ששמה היה שרה, והיא הייתה מזרע הנשיאים, זרעו של הלל הזקן.

ב. אולם שיטת רבי אביגדור כהן הצרפתי מרבותינו הראשונים ומבעלי התוס' מבסס דבריו על הירושלמי (שבת פט"ו ג') ששם אמו של רשב"י הייתה 'חמי'.

✦

איזה נס קרה לעמ"י במדבר ביום ל"ג בעומר?

כתב ה"חתם סופר" (ס' רל"ג) בל"ג בעומר החל לרדת המן (ודלא כרש"י בקידושין ל"ח שהמן החל לרדת בט"ו או בט"ז אייר).

✦ ✦ ✦

yeda@eretzyisrael.org | מלון מאכסניה פיסגה ים מצדה • אתר הבית תמונה מוזיאון הבית • 77 הרצל • ירושלים • 02-6255127 • ירושלים

"ואמרתם כה לחי רבי שמעון בר יוחאי"

ידע אמונה
• אמונה-הפרס הרב מנחם מנדל הכהן • 077-9977777 • 7777 רח' מנחם מנדל שניאורסון 770 | yeda@aidyaeorg | 02-9999000 פקס: 02-9999000 •

אגדות חז"ל על ר"ע רשב"י ור"א

רַ' עֲקִיבָא רוֹעֶה שֶׁל כַּלְבָּא שָׁבוּעַ הָיָה. רָאָתָה רָחֵל בִּתּוֹ שֶׁל כַּלְבָּא שָׁבוּעַ שֶׁהוּא צָנוּעַ וּמְעֻלֶּה, אָמְרָה לוֹ: אִם אֶתְקַדֵּשׁ לְךָ תֵּלֵךְ לְבֵית הַמִּדְרָשׁ? אָמַר לָהּ: הֵן. נִתְקַדְּשָׁה לוֹ בְּצִנְעָא. שָׁמַע כַּלְבָּא שָׁבוּעַ וְהוֹצִיאָהּ מִבֵּיתוֹ וְהִדִּירָהּ הֲנָאָה מִכָּל נְכָסָיו. הָלְכָה וְנִשֵּׂאת לְרַ' עֲקִיבָא. בִּימוֹת הַחֹרֶף הָיוּ יְשֵׁנִים בְּמַתְבֵּן, הָיָה מְלַקֵּט תֶּבֶן מִתּוֹךְ שַׁעֲרוֹתֶיהָ. אָמַר לָהּ: אִלְמְלֵי הָיָה בְּיָדִי הָיִיתִי נוֹתֵן לָךְ יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל זָהָב. בָּא אֵלִיָּהוּ וְנִדְמָה לָהֶם כְּבֶן אָדָם וְקָרָא עַל הַפֶּתַח וְאָמַר לָהֶם: תְּנוּ לִי קְצָת תֶּבֶן, שֶׁאֹשִׁתִּי יָלְדָה וְאֵין לִי בְּמָה לְהַשְׁכִּיבָהּ. אָמַר רַ' עֲקִיבָא לְאִשְׁתּוֹ: רְאִי אָדָם זֶה, שֶׁאֲפִלּוּ תֶּבֶן אֵין לוֹ. אָמְרָה לוֹ: לֵךְ וּלְמַד בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ. הָלַךְ וְיָשַׁב שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ לִפְנֵי רַ' אֱלִיעֶזֶר וְרַ' יְהוֹשֻׁעַ. לְסוֹף שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה עָמַד וְחָזַר לְבֵיתוֹ וְהֵבִיא עִמּוֹ שְׁנֵים עָשָׂר אֶלֶף תַּלְמִידִים.

אחד השכנים הקניט את רחל אשתו של רבי עקיבא, ואמר לה טוב עשה אביך שהדירך מנכסיו, שהרי בעלך עזבך כאלמנה מחיים. אמרה לו אם הוא ישמע לי מצידי שילך עוד 12 שנה. שמע רבי עקיבא ואמר אם אשתי נתנה לי רשות אלך, והלך ולמד עוד 12 שנה ולאחריהם חזר לביתו עם 24 אלף תלמידים.

יָצְאוּ הַכֹּל לִקְרָאתוֹ. שָׁמְעָה אִשְׁתּוֹ וְיָצְאָה אַף הִיא לִקְרָאתוֹ. אָמְרוּ לָהּ הַשְּׁכֵנוֹת: שַׁאֲלִי לָךְ בְּגָדִים וְלִבְשִׁי וְהִתְכַּסִּי. אָמְרָה לָהֶן: "יוֹדֵעַ צַדִּיק נֶפֶשׁ בְּהֶמְתּוֹ" (משלי יב, י). כְּשֶׁהִגִּיעָה אֶצְלוֹ נָפְלָה עַל פָּנָיהָ וְהָיְתָה מְנַשֶּׁקֶת רַגְלָיו. דְּחָפוּהָ תַּלְמִידָיו. אָמַר לָהֶם: הַנִּיחוּהָ, שֶׁלִּי וְשֶׁלָּכֶם – שֶׁלָּהּ הוּא. שָׁמַע אֲבִיהָ שֶׁאָדָם גָּדוֹל בָּא לָעִיר. אָמַר: אֵלֵךְ אֶצְלוֹ אֶפְשָׁר שֶׁיַּתִּיר נִדְרִי. בָּא אֶצְלוֹ. אָמַר לוֹ רַ' עֲקִיבָא: אִלְמְלֵי יָדַעְתָּ שֶׁיְּהֵא אָדָם גָּדוֹל הָיִיתָ מַדִּירָהּ? אָמַר לוֹ: אֲפִלּוּ פֶּרֶק אֶחָד, אֲפִלּוּ הֲלָכָה אַחַת. אָמַר לוֹ: אֲנִי הוּא. נָפַל עַל פָּנָיו וּנְשָׁקוֹ לְרַ' עֲקִיבָא עַל רַגְלָיו וְנָתַן לוֹ חֲצִי מָמוֹנוֹ. (תלמוד בבלי, מסכת כתובות, דף סב, עמוד ב - דף סג, עמוד א; תלמוד בבלי, מסכת נדרים, דף נ, עמוד א)

◆

מָה הָיְתָה תְּחִלָּתוֹ שֶׁל רַ' עֲקִיבָא? אָמְרוּ: בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה הָיָה וְלֹא שָׁנָה כְּלוּם. פַּעַם אַחַת הָיָה עוֹמֵד עַל פִּי הַבְּאֵר בְּלֹד, אָמַר: מִי חָקַק אֶבֶן זוֹ? אָמְרוּ לוֹ: עֲקִיבָא, אִי אַתָּה קוֹרֵא "אֲבָנִים שָׁחֲקוּ מַיִם" (איוב יד, יט) – הַמַּיִם, שֶׁנּוֹפְלִים עָלֶיהָ תְּדִיר בְּכָל יוֹם. אָמַר רַ' עֲקִיבָא: וְכִי לִבִּי קָשֶׁה מֵהֶאֱבֶן? אֵלֵךְ וְאֶלְמַד פָּרָשָׁה אַחַת מִן הַתּוֹרָה. הָלַךְ לוֹ אֶל בֵּית הַסֵּפֶר וְהִתְחִיל קוֹרֵא בְּלוּחַ הוּא וּבְנוֹ. אָחַז רַ' עֲקִיבָא בְּרֹאשׁ הַלּוּחַ וּבְנוֹ בְּרֹאשׁ הַלּוּחַ. כָּתַב לוֹ אֶלֶף בֵּית – וּלְמָדָהּ. אֶלֶף תָּיו – וּלְמָדָהּ, תּוֹרַת כֹּהֲנִים – וּלְמָדָהּ. הָיָה לוֹמֵד וְהוֹלֵךְ עַד שֶׁלָּמַד כָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ. הָלַךְ וְיָשַׁב לִפְנֵי רַ' אֱלִיעֶזֶר וְרַ' יְהוֹשֻׁעַ. אָמַר לָהֶם: רַבּוֹתַי, פִּתְחוּ לִי טַעַם מִשְׁנָה. כֵּוָן שֶׁאָמְרוּ לוֹ הֲלָכָה אַחַת, הָלַךְ וְיָשַׁב לוֹ וְהָיָה נוֹשֵׂא וְנוֹתֵן בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ, וְאוֹמֵר: אֶלֶף זֶה לָמָה נִכְתָּב? בֵּית זֶה לָמָה נִכְתָּב? דָּבָר זֶה לָמָה נֶאֱמַר? חָזַר וּשְׁאָלָם וְהֶעֱמִידָם בִּדְבָרִים. כָּל אוֹתָן הַשָּׁנִים עָשָׂה רַ' עֲקִיבָא אֵצֶל רַ' אֱלִיעֶזֶר וְלֹא הָיָה יוֹדֵעַ בּוֹ. כְּשֶׁהֵשִׁיב לְפָנָיו רַ' עֲקִיבָא תְּשׁוּבָתוֹ הָרִאשׁוֹנָה, אָמַר רַ' יְהוֹשֻׁעַ לְרַ' אֱלִיעֶזֶר: "הֲלֹא זֶה הָעָם אֲשֶׁר מָאַסְתָּה בּוֹ – צֵא נָא עַתָּה וְהִלָּחֶם בּוֹ" (שופטים ט, לח).

רַ' שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אֶמְשֹׁל לְךָ מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה, לְסַתֵּת שֶׁהָיָה מְסַתֵּת בֶּהָרִים. פַּעַם אַחַת נָטַל קַרְדֻּמּוֹ בְּיָדוֹ וְהָלַךְ וְיָשַׁב עַל הָהָר, וְהָיָה מַכֶּה מִמֶּנּוּ צְרוֹרוֹת דַּקִּים. בָּאוּ בְּנֵי אָדָם וְאָמְרוּ לוֹ: מָה אַתָּה עוֹשֶׂה? אָמַר לָהֶם: הֲרֵי אֲנִי עוֹקְרוֹ וּמְטִילוֹ בְּתוֹךְ הַיַּרְדֵּן. אָמְרוּ לוֹ: וְיָכוֹל אַתָּה? אָמַר לָהֶם: הֵן. הָיָה מְסַתֵּת וְהוֹלֵךְ עַד שֶׁהִגִּיעַ אֵצֶל סֶלַע גָּדוֹל. נָתַן תַּחְתָּיו צִפֹּרֶן שֶׁל בַּרְזֶל, סְתָרוֹ וַעֲקָרוֹ וְהֶטִילוֹ אֶל הַיַּרְדֵּן. רָאָה אַחֵר גָּדוֹל מִמֶּנּוּ, נָתַן תַּחְתָּיו צִפֹּרֶן שֶׁל בַּרְזֶל וְהֶטִילוֹ אֶל הַיַּרְדֵּן וְאָמַר לוֹ: אֵין זֶה מְקוֹמְךָ אֶלָּא זֶה. כָּךְ עָשָׂה לָהֶם רַ' עֲקִיבָא לְרַ' אֱלִיעֶזֶר וְרַ' יְהוֹשֻׁעַ, שֶׁנֶּאֱמַר: "בַּחֲלָמִישׁ שָׁלַח יָדוֹ הֹפַךְ מִשֹּׁרֶשׁ הָרִים, בַּצּוּרוֹת יְאֹרִים בִּקַּע וְכָל יְקָר רָאָתָה עֵינוֹ" (איוב כח, ט-י).

בְּכָל יוֹם וְיוֹם הָיָה רַ' עֲקִיבָא מֵבִיא חֲבִילָה שֶׁל עֵצִים, חֶצְיָהּ – מוֹכֵר וּמִתְפַּרְנֵס וְחֶצְיָהּ – מִתְקַשֵּׁט בָּהּ. עָמְדוּ עָלָיו שְׁכֵנָיו וְאָמְרוּ לוֹ: עֲקִיבָא, אַבַּדְתָּנוּ בֶּעָשָׁן; מְכֹר אוֹתָם לָנוּ וְטֹל שֶׁמֶן בִּדְמֵיהֶם וּשְׁנֵה לְאוֹר הַנֵּר. אָמַר לָהֶם: הַרְבֵּה סִפּוּקִים אֲנִי מִסְתַּפֵּק בָּהֶם: אֶחָד, שֶׁאֲנִי שׁוֹנֶה בָּהֶם, וְאֶחָד, שֶׁאֲנִי מִתְחַמֵּם כְּנֶגְדָּם, וְאֶחָד, שֶׁאֲנִי יָכוֹל לִישֹׁן עֲלֵיהֶם. אָמְרוּ: לֹא נִפְטַר רַ' עֲקִיבָא מִן הָעוֹלָם עַד שֶׁהָיוּ לוֹ שֻׁלְחָנוֹת שֶׁל כֶּסֶף וְשֶׁל זָהָב וְעַד שֶׁעָלָה לְמִטָּתוֹ בְּסֶלָּמוֹת שֶׁל זָהָב. הָיְתָה אִשְׁתּוֹ יוֹצְאָה בְּקַרְדּוּטִין וּבְעִיר שֶׁל זָהָב. אָמְרוּ לוֹ תַּלְמִידָיו: רַבִּי, בִּיַּשְׁתָּנוּ מִמָּה שֶׁעָשִׂיתָ לָהּ. אָמַר לָהֶם: הַרְבֵּה צַעַר נִצְטַעֲרָה עִמִּי בַּתּוֹרָה. (אבות דר' נתן, נוסח א, ו; שם, נוסח ב, יב)

◆

שָׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ: פַּעַם אַחַת גְּזָרָה מַלְכוּת, שֶׁלֹּא יַעַסְקוּ יִשְׂרָאֵל בַּתּוֹרָה. בָּא פַּפּוֹס בֶּן יְהוּדָה וּמְצָאוֹ לְרַ' עֲקִיבָא שֶׁהָיָה מַקְהִיל קְהִלּוֹת בְּרַבִּים וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה. אָמַר לוֹ: עֲקִיבָא, אִי אַתָּה מִתְיָרֵא מִפְּנֵי מַלְכוּת? אָמַר לוֹ: אַתָּה פַּפּוֹס, שֶׁאוֹמְרִים עָלֶיךָ חָכָם אַתָּה – אִי אַתָּה אֶלָּא טִפֵּשׁ! אֶמְשֹׁל לְךָ מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה? לְשׁוּעָל, שֶׁהָיָה מְהַלֵּךְ עַל שְׂפַת הַנָּהָר וְרָאָה דָּגִים שֶׁהָיוּ רָצִים לְכָאן וּלְכָאן, אָמַר לָהֶם: מִפְּנֵי מָה אַתֶּם בּוֹרְחִים? אָמְרוּ לוֹ: מִפְּנֵי הָרְשָׁתוֹת וְהַמַּכְמוֹרוֹת שֶׁמְּבִיאִין עָלֵינוּ בְּנֵי אָדָם. אָמַר לָהֶם: רְצוֹנְכֶם שֶׁתַּעֲלוּ לַיַּבָּשָׁה וְנָדוּר אֲנִי וְאַתֶּם, כְּדֶרֶךְ שֶׁדָּרוּ אֲבוֹתַי וַאֲבוֹתֵיכֶם? אָמְרוּ לוֹ: אַתָּה הוּא, שֶׁאוֹמְרִים עָלֶיךָ פִּקֵּחַ שֶׁבַּחַיּוֹת – אִי אַתָּה אֶלָּא טִפֵּשׁ! (תלמוד בבלי, מסכת ברכות, דף סא, עמוד ב)

◆

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: בְּשָׁעָה שֶׁעָלָה מֹשֶׁה לַמָּרוֹם מְצָאוֹ לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁיּוֹשֵׁב וְקוֹשֵׁר כְּתָרִים לְאוֹתִיּוֹת. אָמַר לְפָנָיו: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, מִי מְעַכֵּב עַל יָדֶיךָ? אָמַר לוֹ: אָדָם אֶחָד יֵשׁ, שֶׁעָתִיד לִהְיוֹת בְּסוֹף כַּמָּה דּוֹרוֹת, וַעֲקִיבָא בֶּן יוֹסֵף שְׁמוֹ, שֶׁעָתִיד לִדְרֹשׁ עַל כָּל קוֹץ וְקוֹץ תִּלֵּי תִּלִּים שֶׁל הֲלָכוֹת. אָמַר לְפָנָיו: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, הַרְאֵהוּ לִי. אָמַר לוֹ: חֲזֹר לְאַחוֹרֶיךָ. הָלַךְ וְיָשַׁב בְּסוֹף שְׁמוֹנֶה שׁוּרוֹת – וְלֹא הָיָה יוֹדֵעַ מָה הֵם אוֹמְרִים. תָּשַׁשׁ כֹּחוֹ. כֵּוָן שֶׁהִגִּיעַ לְדָבָר אֶחָד, אָמְרוּ לוֹ תַּלְמִידָיו: רַבִּי, מִנַּיִן לְךָ? אָמַר לָהֶם: הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי – נִתְיַשְּׁבָה דַּעְתּוֹ. חָזַר וּבָא לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אָמַר לְפָנָיו: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, יֵשׁ לְךָ אָדָם כָּזֶה וְאַתָּה נוֹתֵן תּוֹרָה עַל יָדִי?! אָמַר לוֹ: שְׁתֹק, כָּךְ עָלָה בְּמַחֲשָׁבָה לְפָנַי. אָמַר לְפָנָיו: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, הֶרְאֵיתַנִי תּוֹרָתוֹ, הַרְאֵנִי שְׂכָרוֹ. אָמַר לוֹ: חֲזֹר לַאֲחוֹרֶיךָ. חָזַר לַאֲחוֹרָיו וְרָאָה שֶׁשּׁוֹקְלִין בְּשָׂרוֹ בְּמָקוּלִין. אָמַר לְפָנָיו: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, זוֹ תּוֹרָה וְזֶה שְׂכָרָהּ?! אָמַר לוֹ: שְׁתֹק, כָּךְ עָלָה בְּמַחֲשָׁבָה לְפָנַי. (תלמוד בבלי, מסכת מנחות, דף כט, עמוד ב)

◆

שָׁנִינוּ, כְּשֶׁחָלָה רַ' אֱלִיעֶזֶר (בן הורקנוס שנידוהו חכמים בגלל המחלוקת הידועה בדין תנורו של עכנאי) נִכְנְסוּ רַ' עֲקִיבָא וַחֲבֵרָיו לְבַקְּרוֹ. הוּא יוֹשֵׁב בְּקִינּוּף שֶׁלּוֹ וְהֵם יוֹשְׁבִים בִּטְרַקְלִין שֶׁלּוֹ. וְאוֹתוֹ הַיּוֹם עֶרֶב שַׁבָּת הָיָה, וְנִכְנַס הוּרְקָנוֹס בְּנוֹ לַחֲלֹץ תְּפִלָּיו, גָּעַר בּוֹ וְיָצָא בִּנְזִיפָה. אָמַר לָהֶם לַחֲכָמִים: כִּמְדֻמֶּה אֲנִי שֶׁדַּעְתּוֹ שֶׁל אַבָּא נִטְרְפָה. אָמַר לָהֶם רַ' אֱלִיעֶזֶר: דַּעְתּוֹ וְדַעַת אִמּוֹ נִטְרְפָה – הֵיאַךְ מַנִּיחִין אִסּוּר סְקִילָה וְעוֹסְקִין בְּאִסּוּר שְׁבוּת? כֵּוָן שֶׁרָאוּ חֲכָמִים שֶׁדַּעְתּוֹ מְיֻשֶּׁבֶת עָלָיו נִכְנְסוּ וְיָשְׁבוּ לְפָנָיו בְּרָחוֹק אַרְבַּע אַמּוֹת. אָמַר לָהֶם: לָמָּה בָּאתֶם? אָמְרוּ לוֹ: לִלְמֹד תּוֹרָה בָּאנוּ. אָמַר לָהֶם: וְעַד עַכְשָׁו לָמָּה לֹא בָּאתֶם? אָמְרוּ לוֹ: לֹא הָיָה לָנוּ פְּנַאי. אָמַר לָהֶם: תְּמֵהַּ אֲנִי אִם יָמוּתוּ מִיתַת עַצְמָם. אָמַר לוֹ רַ' עֲקִיבָא: שֶׁלִּי מַהוּ? אָמַר לוֹ: שֶׁלְּךָ קָשֶׁה מִשֶּׁלָּהֶם.

נָטַל רַ' אֱלִיעֶזֶר שְׁתֵּי זְרוֹעוֹתָיו וְהִנִּיחָן עַל לִבּוֹ, אָמַר: אוֹי לָכֶן, שְׁתֵּי זְרוֹעוֹתַי, שֶׁהֵן כִּשְׁנֵי סִפְרֵי תּוֹרָה שֶׁנִּגְלְלִין! הִרְבֵּה תּוֹרָה לָמַדְתִּי, וְהִרְבֵּה תּוֹרָה לִמַּדְתִּי. הִרְבֵּה תּוֹרָה לָמַדְתִּי – וְלֹא חִסַּרְתִּי מֵרַבּוֹתַי אֶפְלוּ כְּכֶלֶב הַמְּלַקֵּק מִן הַיָּם; הִרְבֵּה תּוֹרָה לִמַּדְתִּי – וְלֹא חִסְּרוּנִי תַּלְמִידַי אֶלָּא כְּמִכְחוֹל בִּשְׁפוֹפֶרֶת, וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁאֲנִי שׁוֹנֶה שְׁלֹשׁ מֵאוֹת הֲלָכוֹת בְּבַהֶרֶת עַזָּה, וְלֹא הָיָה אָדָם שׁוֹאֲלֵנִי בָּהֶן דָּבָר מֵעוֹלָם; וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁאֲנִי שׁוֹנֶה שְׁלֹשׁ מֵאוֹת הֲלָכוֹת בִּנְטִיעַת קִשּׁוּאִים, וְלֹא הָיָה אָדָם שׁוֹאֲלֵנִי בָּהֶן דָּבָר מֵעוֹלָם, חוּץ מֵעֲקִיבָא בֶּן יוֹסֵף. פַּעַם אַחַת אֲנִי וְהוּא מְהַלְּכִים הָיִינוּ בַּדֶּרֶךְ. אָמַר לִי: רַבִּי, לַמְּדֵנִי בִּנְטִיעַת קִשּׁוּאִים. אֲמַרְתִּי דָּבָר אֶחָד, נִתְמַלְּאָה

כָּל הַשָּׂדֶה קְשׁוּאִים. אָמַר לִי: רַבִּי, לִמַּדְתַּנִי נְטִיעָתָם – לַמְּדֵנִי עֲקִירָתָם. אָמַרְתִּי דָּבָר אֶחָד, נִתְקַבְּצוּ כֻּלָּם לְמָקוֹם אֶחָד. הָיוּ שׁוֹאֲלִים אוֹתוֹ תַּלְמִידָיו בִּטְהָרוֹת וּבִטְמָאוֹת, וְהָיָה מֵשִׁיב עַל טָמֵא – טָמֵא, וְעַל טָהוֹר – טָהוֹר, וְיָצְאָה נִשְׁמָתוֹ בְּטָהֳרָה. עָמַד רַ' יְהוֹשֻׁעַ עַל רַגְלָיו וְאָמַר: הֵתַּר הַנֶּדֶר, הֵתַּר הַנֶּדֶר!

לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת פָּגַע בּוֹ רַ' עֲקִיבָא בַּאֲרוֹנוֹ בֵּין קֵיסָרִי לְלֹד, הָיָה מַכֶּה בִּבְשָׂרוֹ עַד שֶׁדָּמוֹ שׁוֹתֶת לָאָרֶץ. וְהָיָה צוֹעֵק וּבוֹכֶה וְאוֹמֵר: אַלְלַי, רַבִּי, עָלֶיךָ אַלְלַי, רַבִּי, עָלֶיךָ, שֶׁהִנַּחְתָּ כָּל הַדּוֹר יָתוֹם! פָּתַח עָלָיו בְּשׁוּרָה וְאָמַר: "אָבִי אָבִי רֶכֶב יִשְׂרָאֵל וּפָרָשָׁיו) "מלכים-ב ב, יב(הַרְבֵּה מָעוֹת יֵשׁ לִי וְאֵין שֶׁלְּחָנִי לְהַרְצוֹתָן! (תלמוד בבלי, מסכת סנהדרין, דף סח, עמוד א, מדרש אבות דרבי נתן - נוסח א, פרק כה.)

◆

כְּשֶׁגָּזְרָה מַלְכוּת הָרְשָׁעָה עַל חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל לֵהָרֵג, אָמְרוּ לוֹ חֲבֵרָיו לְרַ' יִשְׁמָעֵאל כֹּהֵן גָּדוֹל: עֲלֵה לָרְקִיעַ וְחַקֹּר אִם נִגְזְרָה הַגְּזֵרָה מִלְּפָנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. עָמַד רַ' יִשְׁמָעֵאל וְטִהֵר אֶת עַצְמוֹ וְנִתְעַטֵּף בְּטַלִּית וּתְפִלִּין וְהִזְכִּיר שֵׁם הַמְּפֹרָשׁ. מִיָּד נְשָׂאוֹ הָרוּחַ וְהֶעֱלָהוּ לָרְקִיעַ. פָּגַע בּוֹ גַּבְרִיאֵל הַמַּלְאָךְ, אָמַר לוֹ: אַתָּה הוּא, יִשְׁמָעֵאל, שֶׁקּוֹנְךָ מִשְׁתַּבֵּחַ בְּךָ בְּכָל יוֹם, שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֶבֶד בָּאָרֶץ שֶׁדּוֹמֶה לִקְלַסְתֵּר פָּנָיו? אָמַר לוֹ: אֲנִי הוּא. אָמַר לוֹ: לָמָּה עָלִיתָ לְכָאן? אָמַר לוֹ: עָלִיתִי לֵידַע אִם נֶחְתְּמָה הַגְּזֵרָה מִלְּפָנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. אָמַר לוֹ גַּבְרִיאֵל: יִשְׁמָעֵאל בְּנִי, חַיֶּיךָ, כָּךְ שָׁמַעְתִּי מֵאֲחוֹרֵי הַפַּרְגּוֹד: עֲשָׂרָה חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל נִמְסְרוּ לַהֲרִיגָה בְּיַד הַמַּלְכוּת הָרְשָׁעָה. אָמַר לוֹ רַ' יִשְׁמָעֵאל: לָמָּה? אָמַר לוֹ: עַל מְכִירַת יוֹסֵף; שֶׁמִּדַּת הַדִּין מְקַטְרֶגֶת בְּכָל יוֹם לִפְנֵי כִּסֵּא הַכָּבוֹד וְאוֹמֶרֶת: כְּלוּם כָּתַבְתָּ בְּתוֹרָתְךָ אוֹת אַחַת לְבַטָּלָה? אָמַרְתָּ "וְגֹנֵב אִישׁ וּמְכָרוֹ ... מוֹת יוּמָת" (שמות כא, טז) – וַהֲרֵי עֲשֶׂרֶת הַשְּׁבָטִים מָכְרוּ אֶת יוֹסֵף וְעַדַיִן לֹא נִפְרַעְתָּ מֵהֶם אוֹ מִזַּרְעָם; לְפִיכָךְ נִגְזְרָה הַגְּזֵרָה עַל עֲשָׂרָה חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל. אָמַר לוֹ רַ' יִשְׁמָעֵאל: עַד עַתָּה לֹא מָצָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא פְּרִיעָה בִּמְכִירַת יוֹסֵף אֶלָּא בָּנוּ? אָמַר לוֹ גַּבְרִיאֵל: חַיֶּיךָ, יִשְׁמָעֵאל בְּנִי, מִיּוֹם שֶׁמָּכְרוּ הַשְּׁבָטִים אֶת יוֹסֵף לֹא מָצָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּדוֹר אֶחָד צַדִּיקִים וַחֲסִידִים כְּמוֹ הַשְּׁבָטִים אֶלָּא אַתֶּם, לְפִיכָךְ נִפְרָע מִכֶּם.

כֵּוָן שֶׁרָאָה סַמָּאֵל הָרְשָׁע שֶׁבִּקֵּשׁ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַחְתֹּם אֶת הַגְּזֵרָה שָׁמַח שִׂמְחָה גְּדוֹלָה וְהָיָה מִתְפָּאֵר וְאוֹמֵר: נִצַּחְתִּי אֶת מִיכָאֵל הַשַּׂר! מִיָּד חָרָה אַפּוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל סַמָּאֵל וְקָרָא לִמְטַטְרוֹן וְאָמַר לוֹ: כְּתֹב וַחֲתֹם – גְּפִרִית וְאֵשׁ עַל רוֹמֵי הָרְשָׁעָה, עַל הָאָדָם וְעַל הַבְּהֵמָה וְעַל הַכֶּסֶף וְעַל הַזָּהָב וְעַל כָּל מָה שֶׁלָּהֶם. כְּשֶׁשָּׁמַע רַ' יִשְׁמָעֵאל כָּךְ – מִיָּד נִתְקָרְרָה דַּעְתּוֹ וְהָיָה מְהַלֵּךְ בָּרְקִיעַ אָנֶה וָאָנָה, וְהָיָה רוֹאֶה מִזְבֵּחַ סָמוּךְ לְכִסֵּא הַכָּבוֹד. אָמַר לְגַבְרִיאֵל: מָה זֶה? אָמַר לוֹ: מִזְבֵּחַ. – וּמָה אַתֶּם מַקְרִיבִים עָלָיו בְּכָל יוֹם? אָמַר לוֹ: נְפָשׁוֹת שֶׁל צַדִּיקִים אָנוּ מַקְרִיבִים עָלָיו. – וּמִי מַקְרִיב אוֹתָן? אָמַר לוֹ: מִיכָאֵל הַשַּׂר הַגָּדוֹל. מִיָּד יָרַד רַ' יִשְׁמָעֵאל לָאָרֶץ וְהוֹדִיעַ לַחֲבֵרָיו, שֶׁכְּבָר נֶחְתְּמָה הַגְּזֵרָה, וְהָיוּ מִתְאוֹנְנִים בְּיָמִין עַל שֶׁנִּגְזְרָה עֲלֵיהֶם גְּזֵרָה קָשָׁה וּשְׂמֵחִים בִּשְׂמֹאל עַל שֶׁשְּׁקָלָם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּנֶגֶד הַשְּׁבָטִים.

תָּפְסוּ אֶת רַ' שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל וְרַ' יִשְׁמָעֵאל כֹּהֵן גָּדוֹל לֵהָרֵג. הָיָה רַ' שִׁמְעוֹן בּוֹכֶה. אָמַר לוֹ רַ' יִשְׁמָעֵאל: אַבְרֵךְ! בִּשְׁתֵּי פְּסִיעוֹת אַתָּה נִתָּן בְּחֵיקָם שֶׁל צַדִּיקִים – וְאַתָּה בּוֹכֶה? אָמַר לוֹ: לִבִּי יוֹצֵא, שֶׁאֵינִי יוֹדֵעַ עַל מָה אֲנִי נֶהֱרָג. אָמַר לוֹ רַ' יִשְׁמָעֵאל: מִיָּמֶיךָ בָּא אָדָם אֶצְלְךָ לְדִין אוֹ לִשְׁאֵלָה וְעִכַּבְתּוֹ עַד שֶׁתְּהֵא שׁוֹתֶה כּוֹסְךָ וְנוֹעֵל סַנְדָּלְךָ אוֹ עוֹטֵף טַלִּיתְךָ? וְהַתּוֹרָה אָמְרָה: "אִם עַנֵּה תְעַנֶּה" (שמות כב, כב) – אֶחָד עִנּוּי מְרֻבֶּה וְאֶחָד עִנּוּי מֵעָט. אָמַר לוֹ: נִחַמְתַּנִי, רַבִּי!

הָיוּ מִתְחַנְּנִים לָאִסְפֶּקְלָטוֹר, זֶה אָמַר: אֲנִי כֹּהֵן גָּדוֹל בֶּן כֹּהֵן גָּדוֹל מִזַּרְעוֹ שֶׁל אַהֲרֹן הַכֹּהֵן, הָרְגֵנִי תְּחִלָּה וְאַל אֶרְאֶה בְּמִיתַת חֲבֵרִי; וְזֶה אָמַר: אֲנִי נָשִׂיא בֶּן נָשִׂיא מִזַּרְעוֹ שֶׁל דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל, הָרְגֵנִי תְּחִלָּה וְאַל אֶרְאֶה בְּמִיתַת חֲבֵרִי. אָמַר לָהֶם: הַפִּילוּ גּוֹרָלוֹת. נָפַל הַגּוֹרָל עַל רַ' שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. מִיָּד נָטַל הַחֶרֶב וְחָתַךְ אֶת רֹאשׁוֹ. נָטְלוֹ רַ' יִשְׁמָעֵאל וְהִנִּיחוֹ בְּחֵיקוֹ וְהָיָה בּוֹכֶה וְצוֹעֵק: פֶּה קָדוֹשׁ, פֶּה נֶאֱמָן! פֶּה קָדוֹשׁ, פֶּה נֶאֱמָן! פֶּה שֶׁהוֹצִיא סַנְדַּלְכּוֹנִים וַאֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת – מִי הִטְמִינְךָ בֶּעָפָר וּמִי מִלֵּא לְשׁוֹנְךָ עָפָר וְאֵפֶר?! אֵי תּוֹרָה וְאֵי שְׂכָרָהּ?!

עַד שֶׁהוּא בּוֹכֶה נִשְׁקְפָה בִּתּוֹ שֶׁל הַקֵּיסָר בְּעַד הַחַלּוֹן וְרָאֲתָה יָפְיוֹ שֶׁל רַ' יִשְׁמָעֵאל, שֶׁהָיָה מִשֹּׁבָעָה יָפִים שֶׁהָיוּ בָּעוֹלָם וּפָנָיו דּוֹמִים לְמַלְאַךְ ה' צְבָאוֹת. נִתְמַלְּאָה עָלָיו רַחֲמִים וְשָׁלְחָה לְאָבִיהָ: תֵּן לִי בַּקָּשָׁה אַחַת. שָׁלַח לָהּ: בִּתִּי, כָּל מָה שֶׁתֹּאמְרִי אֶעֱשֶׂה, חוּץ מֵרַ' יִשְׁמָעֵאל וַחֲבֵרָיו. שָׁלְחָה לוֹ: בְּבַקָּשָׁה מִמְּךָ הַחֲיֵהוּ. שָׁלַח לָהּ: כְּבָר נִשְׁבַּעְתִּי. שָׁלְחָה לוֹ: אִם כֵּן, בְּבַקָּשָׁה מִמְּךָ, צַוֵּה וְיַפְשִׁיטוּ קַרְקַפְלוֹ כְּדֵי לְהִסְתַּכֵּל בּוֹ בִּמְקוֹם מַרְאֶה. מִיָּד צִוָּה וְהִפְשִׁיטוּ אֶת קַרְקַפְלוֹ. וְכֵוָן שֶׁהִגִּיעַ לִמְקוֹם תְּפִלִּין צָעַק צְעָקָה גְּדוֹלָה וּמָרָה וְנִזְדַּעְזְעוּ שָׁמַיִם וָאָרֶץ; צָעַק צְעָקָה שְׁנִיָּה וְנִזְדַּעְזַע כִּסֵּא הַכָּבוֹד. אָמְרוּ מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: צַדִּיק כָּזֶה שֶׁהֶרְאֵיתָ לוֹ כָּל גִּנְזֵי עוֹלְמוֹת הָעֶלְיוֹנִים וְרָזֵי תַּחְתּוֹנִים – יֵהָרֵג בְּמִיתָה מְשֻׁנָּה כָּזוֹ? זוֹ תּוֹרָה וְזֶה שְׂכָרָהּ? אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: מָה אֶעֱשֶׂה לִבְנִי? גְּזֵרָה הִיא וְאֵין מִי שֶׁיָּפֵר. יָצְאָה בַּת קוֹל וְאָמְרָה: אִם אֶשְׁמַע קוֹל אַחֵר אֶהֱפֹךְ אֶת כָּל הָעוֹלָם לְתֹהוּ וָבֹהוּ! וּכְשֶׁשָּׁמַע רַ' יִשְׁמָעֵאל כָּךְ שָׁתַק. אָמַר לוֹ הַקֵּיסָר: עֲדַיִן אַתָּה בּוֹטֵחַ בֵּאלֹהֶיךָ? אָמַר לוֹ: "הֵן יִקְטְלֵנִי לוֹ אֲיַחֵל" (איוב יג, טו). מִיָּד יָצְאָה נִשְׁמָתוֹ שֶׁל רַ' יִשְׁמָעֵאל.

כְּשֶׁנֶּהֱרְגוּ רַ' שִׁמְעוֹן וְרַ' יִשְׁמָעֵאל בָּאָה הַשְּׁמוּעָה אֵצֶל רַ' עֲקִיבָא. עָמַד וְקָרַע בְּגָדָיו וְחָגַר שַׂק. אָמַר לָהֶם לְתַלְמִידָיו: הַתְקִינוּ עַצְמְכֶם לְפֵרְעָנוּת, שֶׁאִלּוּ טוֹבָה עֲתִידָה לָבוֹא עָלֵינוּ בְּדוֹרֵנוּ לֹא הָיוּ מְקַבְּלִים אוֹתָהּ אֶלָּא רַ' שִׁמְעוֹן וְרַ' יִשְׁמָעֵאל; וְעַכְשָׁו גָּלוּי וְיָדוּעַ לִפְנֵי מִי שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם, שֶׁפֵּרְעָנוּת גְּדוֹלָה עֲתִידָה לָבוֹא לָעוֹלָם, וּלְפִיכָךְ נִסְתַּלְּקוּ אֵלּוּ מִבֵּינֵינוּ, לְקַיֵּם מָה שֶׁנֶּאֱמַר: "הַצַּדִּיק אֹבֵד ... כִּי מִפְּנֵי הָרָעָה נֶאֱסַף הַצַּדִּיק" (ישעיה נז, א).

וְאַחֲרָיו הוֹצִיאוּ אֶת רַ' עֲקִיבָא בֶּן יוֹסֵף, דּוֹרֵשׁ כִּתְרֵי אוֹתִיּוֹת וּמְגַלֶּה פָּנִים בַּתּוֹרָה כְּמוֹ שֶׁנִּמְסְרָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי. וּכְשֶׁהוֹצִיאוּהוּ לַהֲרִיגָה בָּא מִכְתָּב לַקֵּיסָר שֶׁמֶּלֶךְ עֲרַבְיָא מִתְפַּשֵּׁט בְּאַרְצוֹ, נָחַץ לָלֶכֶת וְצִוָּה לַחְבֹּשׁ אֶת רַ' עֲקִיבָא בְּבֵית הָאֲסוּרִים עַד שֶׁיָּשׁוּב מִן הַמִּלְחָמָה. וּכְשֶׁבָּא מִן הַמִّלְחָמָה צִוָּה לְהוֹצִיאוֹ וְסָרְקוּ אֶת בְּשָׂרוֹ בְּמַסְרְקוֹת שֶׁל בַּרְזֶל. וּבְכָל סְרִיקָה וּסְרִיקָה שֶׁהָיוּ סוֹרְקִים, הָיָה אוֹמֵר: "הַצּוּר תָּמִים פָּעֳלוֹ, כִּי כָל דְּרָכָיו מִשְׁפָּט, אֵל אֱמוּנָה וְאֵין עָוֶל צַדִּיק וְיָשָׁר הוּא" (דְּבָרִים לב, ד). יָצְאָה בַּת קוֹל וְאָמְרָה: אַשְׁרֶיךָ רַ' עֲקִיבָא, שֶׁהָיִיתָ צַדִּיק וְיָשָׁר וּיְצָאָה נִשְׁמָתְךָ בְּ"צַדִּיק וְיָשָׁר".

וּכְשֶׁנֶּהֱרַג רַ' עֲקִיבָא בָּאָה הַשְּׁמוּעָה אֵצֶל רַ' חֲנִינָא בֶּן תְּרַדְיוֹן וְרַ' יְהוּדָה בֶּן בָּבָא. עָמְדוּ וְקָרְעוּ בִּגְדֵיהֶם וְחָגְרוּ שַׂקִּים וְאָמְרוּ: אַחֵינוּ, שְׁמָעוּנוּ, לֹא נֶהֱרַג רַ' עֲקִיבָא אֶלָּא לְמוֹפֵת. וְאַחֲרָיו הוֹצִיאוּ אֶת רַ' חֲנִינָא בֶּן תְּרַדְיוֹן. אָמְרוּ עָלָיו, עַל רַ' חֲנִינָא בֶּן תְּרַדְיוֹן, שֶׁהָיָה נָעִים בִּפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּבְנֵי אָדָם וּמֵעוֹלָם לֹא עָלְתָה קְלָלַת חֲבֵרוֹ עַל שְׂפָתוֹ, וּכְשֶׁגָּזַר הַקֵּיסָר בְּרוֹמִי שֶׁלֹּא לְלַמֵּד תּוֹרָה – עָמַד וְהִקְהִיל קְהִלּוֹת בְּרַבִּים וְהָיָה עוֹסֵק וְדוֹרֵשׁ בַּתּוֹרָה.

וּכְשֶׁחָלָה רַ' יוֹסֵי בֶּן קִסְמָא הָלַךְ רַ' חֲנִינָא בֶּן תְּרַדְיוֹן אֶצְלוֹ לְבַקְּרוֹ. אָמַר לוֹ: חֲנִינָא אָחִי, אִי אַתָּה יוֹדֵעַ שֶׁאֻמָּה זוֹ מִן הַשָּׁמַיִם הִמְלִיכוּהָ? שֶׁהֶחֱרִיבָה אֶת בֵּיתוֹ וְשָׂרְפָה אֶת הֵיכָלוֹ וְהָרְגָה אֶת חֲסִידָיו וְאִבְּדָה אֶת טוֹבָיו וַעֲדַיִן הִיא קַיֶּמֶת – וַאֲנִי שָׁמַעְתִּי עָלֶיךָ, שֶׁאַתָּה יוֹשֵׁב וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה וּמַקְהִיל קְהִלּוֹת בְּרַבִּים וְסֵפֶר תּוֹרָה מֻנָּח לְךָ בְּחֵיקֶךָ! אָמַר לוֹ: מִן הַשָּׁמַיִם יְרַחֲמוּ. אָמַר לוֹ: אֲנִי אוֹמֵר לְךָ דְּבָרִים שֶׁל טַעַם – וְאַתָּה אוֹמֵר "מִן הַשָּׁמַיִם יְרַחֲמוּ"! תְּמֵהַנִי, אִם לֹא יִשְׂרְפוּ אוֹתְךָ וְאֶת סֵפֶר תּוֹרָה בָּאֵשׁ. אָמַר לוֹ: רַבִּי, מָה אֲנִי לְחַיֵּי עוֹלָם הַבָּא? אָמַר לוֹ: כְּלוּם מַעֲשֶׂה בָּא לְיָדֶךָ? אָמַר לוֹ: מְעוֹת שֶׁל פּוּרִים נִתְחַלְּפוּ לִי בְּמְעוֹת שֶׁל צְדָקָה וְחִלַּקְתִּין לָעֲנִיִּים. אָמַר לוֹ: אִם כֵּן, מֵחֶלְקְךָ יְהִא חֶלְקִי וּמִגּוֹרָלְךָ יְהִא גּוֹרָלִי. אָמְרוּ: לֹא הָיוּ יָמִים מְעָטִים עַד שֶׁנִּפְטַר רַ' יוֹסֵי בֶּן קִסְמָא וְהָלְכוּ כָּל גְּדוֹלֵי רוֹמִי לְקָבְרוֹ וְהִסְפִּידוּהוּ הֶסְפֵּד גָּדוֹל. וּבַחֲזָרָתָם מְצָאוּהוּ לְרַ' חֲנִינָא בֶּן תְּרַדְיוֹן שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה וּמַקְהִיל קְהִלּוֹת בְּרַבִּים וְסֵפֶר תּוֹרָה מֻנָּח לוֹ בְּחֵיקוֹ. הֱבִיאוּהוּ וְאָמְרוּ לוֹ: מִפְּנֵי מָה עָסַקְתָּ בַּתּוֹרָה? אָמַר לָהֶם: "כַּאֲשֶׁר צִוַּנִי ה' אֱלֹהָי" (דברים ד, ה). מִיָּד גָּזְרוּ עָלָיו לִשְׂרֹפָה וְעַל אִשְׁתּוֹ לַהֲרִיגָה, וְעַל בִּתּוֹ לֵישֵׁב בְּקֻבָּה שֶׁל פְּרוּצוֹת. הוֹצִיאוּהוּ וּכְרָכוּהוּ בְּסֵפֶר תּוֹרָה וְהִקִּיפוּהוּ בַּחֲבִילֵי זְמוֹרוֹת וְהִצִּיתוּ בָּהֶן אֶת הָאוּר. וְהֵבִיאוּ סְפוֹגִים שֶׁל צֶמֶר וּשְׁרָאוּם בְּמַיִם וְהִנִּיחוּם עַל לִבּוֹ. כְּדֵי שֶׁלֹּא תֵּצֵא נִשְׁמָתוֹ מְהֵרָה. אָמְרָה לוֹ בִּתּוֹ: אַבָּא, אֶרְאֶה בְּכָךְ! אָמַר לָהּ: אִלְמָלֵא אֲנִי נִשְׂרַפְתִּי לְבַדִּי הָיָה הַדָּבָר קָשֶׁה לִי, עַכְשָׁו שֶׁאֲנִי נִשְׂרָף וְסֵפֶר תּוֹרָה עִמִּי – מִי שֶׁיְּבַקֵּשׁ עֶלְבּוֹנָהּ שֶׁל תּוֹרָה הוּא יְבַקֵּשׁ עֶלְבּוֹנִי. אָמְרוּ לוֹ תַּלְמִידָיו: רַבִּי, מָה אַתָּה רוֹאֶה? אָמַר

לָהֶם: גְּוִילִים נִשְׂרָפִים וְאוֹתִיּוֹת פּוֹרְחוֹת. – אַף אַתָּה פְּתַח פִּיךָ וְתִכָּנֵס בְּךָ הָאֵשׁ. אָמַר לָהֶם: מוּטָב שֶׁיִּטָּלֶנָּה מִי שֶׁנִּתְּנָהּ וְאַל יַחְבֹּל הוּא בְּעַצְמוֹ. אָמַר לוֹ קֵסְטְנָרוֹ: רַבִּי, אִם אֲנִי מַרְבֶּה עָלֶיךָ בְּשַׁלְהֶבֶת וְנוֹטֵל סְפוֹגִים שֶׁל צֶמֶר מֵעַל לִבְּךָ – אַתָּה מְבִיאֵנִי לְחַיֵּי עוֹלָם הַבָּא? אָמַר לוֹ: הֵן. – הִשָּׁבַע לִי. – נִשְׁבַּע לוֹ. מִיָּד הִרְבָּה עָלָיו בְּשַׁלְהֶבֶת וְנָטַל סְפוֹגִים שֶׁל צֶמֶר מֵעַל לִבּוֹ וְיָצְאָה נִשְׁמָתוֹ בִּמְהֵרָה. אַף הוּא קָפַץ וְנָפַל לְתוֹךְ הָאוּר. יָצְאָה בַּת קוֹל וְאָמְרָה: רַ' חֲנִינָא בֶּן תְּרַדְיוֹן וְקֵסְטְנָרוֹ מְזֻמָּנִים הֵם לְחַיֵּי עוֹלָם הַבָּא. בָּכָה רַבִּי וְאָמַר: יֵשׁ קוֹנֶה עוֹלָמוֹ בְּשָׁעָה אַחַת וְיֵשׁ קוֹנֶה עוֹלָמוֹ בְּכַמָּה שָׁנִים!

שָׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ: כְּשֶׁנִּתְפְּסוּ רַ' חֲנִינָא בֶּן תְּרַדְיוֹן וְרַ' אֶלְעָזָר בֶּן פְּרָטָא, אָמַר לוֹ רַ' אֶלְעָזָר בֶּן פְּרָטָא לְרַ' חֲנִינָא בֶּן תְּרַדְיוֹן: אַשְׁרֶיךָ, רַ' חֲנִינָא, שֶׁנִּתְפַּסְתָּ עַל דָּבָר אֶחָד, אוֹי לִי שֶׁנִּתְפַּסְתִּי עַל חֲמִשָּׁה דְּבָרִים. אָמַר לוֹ רַ' חֲנִינָא בֶּן תְּרַדְיוֹן: אַשְׁרֶיךָ שֶׁנִּתְפַּסְתָּ עַל חֲמִשָּׁה דְּבָרִים וְאַתָּה נִצּוֹל, אוֹי לִי שֶׁנִּתְפַּסְתִּי עַל דָּבָר אֶחָד וְאֵינִי נִצּוֹל; שֶׁאַתָּה עָסַקְתָּ בַּתּוֹרָה וּבִגְמִילוּת חֲסָדִים – וְאֲנִי לֹא עָסַקְתִּי אֶלָּא בַּתּוֹרָה בִּלְבַד. הֵבִיאוּ לְרַ' אֶלְעָזָר בֶּן פְּרָטָא, אָמְרוּ לוֹ: מִפְּנֵי מָה עָסַקְתָּ בַּתּוֹרָה וּמִפְּנֵי מָה גְּנַבְתָּ? אָמַר לָהֶם: אִם סִיף לֹא סֵפֶר, וְאִם סֵפֶר לֹא סִיף; וּמָה זֶה אֵין בִּי אַף זֶה אֵין בִּי. – וּמִפְּנֵי מָה קְרָאוּ לְךָ רַבִּי? רַבָּם שֶׁל טַרְסִיִּים אֲנִי. הֵבִיאוּ לוֹ שְׁתֵּי פְּקָעִיּוֹת. אָמְרוּ לוֹ: אֵיזוֹ שֶׁל שְׁתִּי וְאֵיזוֹ שֶׁל עֵרֶב? נַעֲשָׂה לוֹ נֵס, בָּא זְבוּרָא וְיָשַׁב עַל הָעֵרֶב וּבָאָה זְבוּרָת וְיָשְׁבָה עַל הַשְּׁתִּי. אָמַר לָהֶם: זוֹ שֶׁל שְׁתִּי וְזוֹ שֶׁל עֵרֶב. – וּמִפְּנֵי מָה לֹא בָאתָ לְבֵי אֲבִידָן? אָמַר לָהֶם: זָקֵן אֲנִי, וּמִתְיָרֵא אֲנִי שֶׁמָּא תִּרְמְסוּנִי בְּרַגְלֵיכֶם. אָמְרוּ: וְעַד עַכְשָׁו כַּמָּה זְקֵנִים נִרְמְסוּ? נַעֲשָׂה נֵס וְנִרְמַס זָקֵן אֶחָד בְּאוֹתוֹ יוֹם. – וּמִפְּנֵי מָה הוֹצֵאתָ עַבְדְּךָ לְחֵרוּת? אָמַר לָהֶם: לֹא הָיוּ דְּבָרִים מֵעוֹלָם. עָמַד אֶחָד מֵהֶם לְהָעִיד בּוֹ. בָּא אֵלִיָּהוּ וְנִדְמָה לוֹ כְּאֶחָד מֵחֲשׁוּבֵי הַמַּלְכוּת. אָמַר לוֹ: הַנִּיחֵהוּ, מִשֶּׁנַּעֲשָׂה לוֹ נֵס בְּכֻלָּם – אַף בְּזֶה יֵעָשֶׂה לוֹ נֵס, וְאַתָּה לֹא תֵּרָאֶה אֶלָּא כְּרָשָׁע. לֹא הִשְׂגִּיחַ בּוֹ וְעָמַד לְהָעִיד. הָיְתָה כְּתוּבָה אִגֶּרֶת מֵחֲשׁוּבֵי הָרוֹמִיִּים לִשְׁלֹחַ לַקֵּיסָר, וּשְׁלָחוּהָ בְּיָדָיו שֶׁל אוֹתוֹ הָאִישׁ. בָּא אֵלִיָּהוּ וּזְרָקוֹ אַרְבַּע מֵאוֹת פַּרְסָא, הָלַךְ וְלֹא בָּא. [וְנִצַּל רַ' אֶלְעָזָר בֶּן פְּרָטָא].

וְאַחֲרָיו נֶהֱרַג רַ' יְהוּדָה בֶּן בְּבָא. אָמְרוּ עָלָיו עַל רַ' יְהוּדָה בֶּן בְּבָא, שֶׁלֹּא טָעַם טַעַם שֵׁנָה אֶלָּא כְּשָׁנַת סוּס, מִשְּׁמוֹנֶה עָשְׂרֵה שָׁנָה עַד שְׁמוֹנִים שָׁנָה.

פַּעַם אַחַת גְּזָרָה מַלְכוּת גְּזֵרָה עַל יִשְׂרָאֵל, שֶׁכָּל הַסּוֹמֵךְ יֵהָרֵג, וְכָל הַנִּסְמָךְ יֵהָרֵג, וְעִיר שֶׁסּוֹמְכִין בָּהּ תֵּחָרֵב, וּתְחוּמִים שֶׁסּוֹמְכִין בָּהֶם יֵעָקְרוּ. מָה עָשָׂה רַ' יְהוּדָה בֶּן בְּבָא? הָלַךְ וְיָשַׁב לוֹ בֵּין שְׁנֵי הָרִים גְּדוֹלִים וּבֵין שְׁתֵּי עֲיָרוֹת גְּדוֹלוֹת וּבֵין שְׁנֵי תְּחוּמֵי שַׁבָּת, בֵּין אוּשָׁה לִשְׁפַּרְעָם, וְסָמַךְ שָׁם חֲמִשָּׁה זְקֵנִים, וְאֵלּוּ הֵם: רַ' מֵאִיר וְרַ' יְהוּדָה וְרַ' שִׁמְעוֹן וְרַ' יוֹסֵי וְרַ' אֶלְעָזָר בֶּן שַׁמּוּעַ. כֵּוָן שֶׁהִכִּירוּ בָּהֶם אוֹיְבִים, אָמַר לָהֶם: בָּנַי, רוּצוּ! אָמְרוּ לוֹ: רַבִּי, וְאַתָּה מָה תְּהֵא עָלֶיךָ? אָמַר לָהֶם: הֲרֵינִי מוּטָל לִפְנֵיהֶם כְּאֶבֶן שֶׁאֵין לָהּ הוֹפְכִין. אָמְרוּ: לֹא זָזוּ מִשָּׁם עַד שֶׁנְּעָצוּ בּוֹ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת לוֹנְכִיּוֹת של בַּרְזֶל וַעֲשָׂאוּהוּ לְגוּפוֹ כִּכְבָרָה.

וְאַחֲרָיו הוֹצִיאוּ רַ' יְהוּדָה בֶּן דְּמָא, וְאוֹתוֹ הַיּוֹם עֶרֶב שַׁבָּעוֹת הָיָה. אָמַר לוֹ רַ' יְהוּדָה לַקֵּיסָר: חַיֶּיךָ, הַמְתֵּן לִי מְעַט עַד שֶׁאֲקַיֵּם מִצְוַת עֲצֶרֶת וַאֲקַדֵּשׁ, כְּדֵי לְשַׁבֵּחַ לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁנָּתַן לָנוּ אֶת הַתּוֹרָה. אָמַר לוֹ הַקֵּיסָר: עֲדַיִן אַתָּה בּוֹטֵחַ בַּתּוֹרָה וּבֵאלֹהִים שֶׁנְּתָנָהּ? אָמַר לוֹ: הֵן. אָמַר לוֹ: מָה שְׂכָרָהּ שֶׁל תּוֹרָתְךָ? אָמַר לוֹ: עָלֶיהָ אָמַר דָּוִד, עָלָיו הַשָּׁלוֹם: "מָה רַב טוּבְךָ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירֵאֶיךָ" (תהילים לא, כ). אָמַר לוֹ הַקֵּיסָר: אֵין שׁוֹטִים בָּעוֹלָם כְּמוֹתְכֶם, שֶׁסְּבוּרִים שֶׁיֵּשׁ עוֹלָם אַחֵר. אָמַר לוֹ: אֵין שׁוֹטִים בָּעוֹלָם כְּמוֹתְכֶם, שֶׁכּוֹפְרִים בֵּאלֹהִים חַיִּים, וְאוֹי לְךָ וְאוֹי לְבָשְׂתְּךָ כְּשֶׁתִּרְאֶה אוֹתָנוּ בְּאוֹר הַחַיִּים וְאַתָּה תֵּרֵד שְׁאוֹל תַּחְתִּית. מִיָּד חָרָה אַפּוֹ שֶׁל הַקֵּיסָר וְצִוָּה לְקַשְּׁרוֹ בְּשַׂעֲרוֹת רֹאשׁוֹ בִּזְנַב סוּס וּלְמָשְׁכוֹ בְּכָל רְחוֹב שֶׁל רוֹמִי, וְאַחַר כָּךְ צִוָּה וַחֲתָכוּהוּ אֵיבָרִים אֵיבָרִים. וּבָא אֵלִיָּהוּ, זָכוּר לַטּוֹב, וְלִקֵּט אֶת הָאֵיבָרִים וּקְבָרָם בִּמְעָרָה אַחַת סְמוּכָה לְנָהָר שֶׁיּוֹרֵד לִפְנֵי רוֹמִי. שָׁמְעוּ הָרוֹמִיִּים קוֹל נְהִי וּבְכִי כָּל שְׁלוֹשִׁים יוֹם בְּתוֹךְ אוֹתָהּ מְעָרָה. בָּאוּ וְהוֹדִיעוּ לַקֵּיסָר. אָמַר: אֲפִלּוּ הָעוֹלָם נֶהְפַּךְ לְתֹהוּ וָבֹהוּ – לֹא אֶשְׁקֹט עַד שֶׁאֲמַלֵּא רְצוֹנִי בְּאוֹתָם זְקֵנִים.

וְאַחֲרָיו הוֹצִיאוּ אֶת רַ' חֲצָפִית הַמְּתֻרְגְּמָן. אָמְרוּ עָלָיו עַל רַ' חֲצָפִית הַמְּתֻרְגְּמָן שֶׁהָיָה בֶּן מֵאָה וּשְׁלוֹשִׁים שָׁנָה כְּשֶׁהוֹצִיאוּהוּ לַהֲרִיגָה וְהָיָה יָפֶה

yedioatkiyoorg@gmail.com שלח מאמרים ומודעות לדוא"ל • מאמרים-הערות-הדרכה-מודעות-מבצעים • שבועון • גיליון

תֹּאַר וִיפֵה מַרְאֶה, וְהָיָה דּוֹמֶה לְמַלְאַךְ ה' צְבָאוֹת. בָּאוּ וְהִגִּידוּ לַמֶּלֶךְ אֶת יָפְיוֹ וְאֶת שֵׁיבָתוֹ וְאָמְרוּ לוֹ: בְּחַיֶּיךָ, אֲדוֹנִי! תְּרַחֵם עַל הַזָּקֵן הַזֶּה. אָמַר הַקֵּיסָר לְרַ' חֲצְפִּית: בֶּן כַּמָּה שָׁנִים אַתָּה? אָמַר לוֹ: מֵאָה וּשְׁלוֹשִׁים שָׁנָה בְּלֹא יוֹם אֶחָד, וּבַקַּשְׁתִּי מִמְּךָ שֶׁתַּמְתִּין לִי עַד שֶׁיִּתְמַלֵּא יוֹמִי. אָמַר לוֹ הַקֵּיסָר: מָה לְךָ שֶׁתָּמוּת הַיּוֹם אוֹ לְמָחָר? אָמַר לוֹ: כְּדֵי שֶׁאֲקַיֵּם עוֹד שְׁתֵּי מִצְוֹות. אָמַר לוֹ: מָה מִצְוֹות אַתָּה רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת? אָמַר לוֹ: קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל עַרְבִית וְשַׁחֲרִית, שֶׁאַמְלִיךְ עָלַי אֶת הַשֵּׁם הַמְיֻחָד הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא. אָמַר לוֹ הַקֵּיסָר: עַזִּי פָנִים וְעַזִּי נֶפֶשׁ! עַד מָתַי אַתֶּם בּוֹטְחִים בֵּאלֹהֵיכֶם? הֲרֵי זָקֵן הוּא עַתָּה וְאֵין בּוֹ כֹּחַ לְהַצִּיל אֶתְכֶם מִיָּדִי, שֶׁאִלּוּ הָיָה בּוֹ כֹּחַ הָיָה נוֹקֵם נִקְמָתוֹ וְנִקְמַת עַמּוֹ וְנִקְמַת בֵּיתוֹ, כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה לְפַרְעֹה וּלְסִיסְרָא וּלְכָל מַלְכֵי כְּנַעַן. כְּשֶׁשָּׁמַע רַ' חֲצְפִּית כָּךְ בָּכָה בְּכִי גָּדוֹל וְקָרַע אֶת בְּגָדָיו עַל גִּדּוּף ה' וְעַל חֶרְפָּתוֹ וְאָמַר לַקֵּיסָר: אוֹי לְךָ, קֵיסָר! מָה תַּעֲשֶׂה לְיוֹם אַחֲרוֹן כְּשֶׁיִּפְקֹד ה' עַל רוֹמִי וְעַל אֱלֹהֵיכֶם?! אָמַר הַקֵּיסָר: עַד מָתַי אֶתְוַכֵּחַ עִם זֶה? צִוָּה לְהַרְגוֹ, וּסְקָלוּהוּ וְתָלוּהוּ.

וְאַחֲרָיו הוֹצִיאוּ אֶת רַ' חֲנִינָא בֶּן חֲכִינָאי. אָמְרוּ עָלָיו עַל רַ' חֲנִינָא בֶּן חֲכִינָאי, שֶׁכָּל יָמָיו הָיָה יוֹשֵׁב בְּתַעֲנִית מִן שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה עַד תִּשְׁעִים וְחָמֵשׁ שָׁנִים, וְאוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁהוֹצִיאוּהוּ לַהֲרִיגָה עֶרֶב שַׁבָּת הָיָה. אָמְרוּ לוֹ תַּלְמִידָיו: רַבִּי, רְצוֹנְךָ שֶׁתִּטְעַם כְּלוּם קֹדֶם שֶׁתֵּהָרֵג. אָמַר לָהֶם: עַד עַתָּה הִתְעַנֵּיתִי, וְעַתָּה אֵינִי יוֹדֵעַ אֵיזֶה דֶּרֶךְ אֵלֵךְ – וְאַתֶּם אוֹמְרִים לִי לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת?! הִתְחִיל בְּקִדּוּשׁ הַיּוֹם "וַיְכֻלּוּ" עַד "וַיְקַדֵּשׁ" – וְלֹא הִנִּיחוּהוּ לִגְמֹר עַד שֶׁהֲרָגוּהוּ. יָצְאָה בַּת קוֹל וְאָמְרָה: אַשְׁרֶיךָ, רַ' חֲנִינָא בֶּן חֲכִינָאי, שֶׁהָיִיתָ קָדוֹשׁ וְיָצְאָה נִשְׁמָתְךָ בִּקְדֻשָּׁה.

וְאַחֲרָיו הוֹצִיאוּ אֶת רַ' יְשֵׁבָב הַסּוֹפֵר. כֵּוָן שֶׁהוֹצִיאוּהוּ בָּאוּ תַּלְמִידָיו וְאָמְרוּ לוֹ: רַבֵּנוּ, תּוֹרָה מָה תְּהֵא עָלֶיהָ? אָמַר לָהֶם: בָּנַי, עֲתִידָה תּוֹרָה שֶׁתִּשְׁתַּכַּח מִיִּשְׂרָאֵל, לְפִי שֶׁהָאֻמָּה הָרְשָׁעָה הַזֹּאת פָּנֶיהָ וְהֶעֱרִימָה סוֹד לְאַבֵּד מַרְגְּלִיּוֹתֵינוּ מִמֶּנּוּ; וְהַלְוַאי שֶׁהָיִיתִי כַּפָּרָה עַל הַדּוֹר, אֲבָל רוֹאֶה אֲנִי שֶׁאֵין לְךָ רְחוֹב בְּרוֹמִי שֶׁאֵין בּוֹ חָלָל חָרֶב, שֶׁעֲתִידָה הָאֻמָּה הָרְשָׁעָה לִשְׁפֹּךְ דָּם נָקִי מִיִּשְׂרָאֵל. אָמְרוּ לוֹ: רַבֵּנוּ, מָה תְּהֵא עָלֵינוּ? אָמַר לָהֶם: הַחֲזִיקוּ אִישׁ בְּרֵעֵהוּ וְאֶהֱבוּ שָׁלוֹם וּמִשְׁפָּט – אוּלַי יֵשׁ תִּקְוָה. אָמַר לוֹ הַקֵּיסָר: זָקֵן, בֶּן כַּמָּה שָׁנִים אַתָּה? אָמַר לוֹ: הַיּוֹם בֶּן תִּשְׁעִים שָׁנָה אֲנִי, וְעַד שֶׁלֹּא יָצָאתִי מִמְּעֵי אִמִּי נִגְזְרָה גְּזֵרָה מֵאֵת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִמְסֹר אוֹתִי וְאֶת חֲבֵרַי בְּיָדְךָ, וְעָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִתְבֹּעַ דָּמֵנוּ מִיָּדְךָ. אָמַר הַקֵּיסָר: מַהֲרוּ וְהַרְגוּ גַּם אֶת זֶה, וְאֶרְאֶה כֹּחוֹ וּגְבוּרָתוֹ שֶׁל אֱלֹהָיו. וְצִוָּה עָלָיו וּשְׂרָפוּהוּ.

וְאַחֲרָיו הוֹצִיאוּ אֶת רַ' אֶלְעָזָר בֶּן שַׁמּוּעַ. אָמְרוּ עָלָיו עַל רַ' אֶלְעָזָר בֶּן שַׁמּוּעַ שֶׁהָיָה בֶּן מֵאָה וְחָמֵשׁ שָׁנִים, וּמִקַּטְנוּתוֹ עַד סוֹף יָמָיו לֹא שָׁמַע אָדָם שֶׁהוֹצִיא תְּפִלּוּת מִפִּיו, וְלֹא הִתְקוֹטֵט עִם חֲבֵרָיו בֵּין בְּדִבּוּר בֵּין בְּמַעֲשֶׂה, וְהָיָה עָנָו וּשְׁפַל רוּחַ, וְיָשַׁב בְּתַעֲנִית שְׁמוֹנִים שָׁנָה. וְאוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁנֶּהֱרַג יוֹם כִּפּוּרִים הָיָה. בָּאוּ תַּלְמִידָיו לְפָנָיו וְאָמְרוּ לוֹ: רַבֵּנוּ, מָה אַתָּה רוֹאֶה? אָמַר לָהֶם: אֲנִי רוֹאֶה אֶת רַ' יְהוּדָה בֶּן בָּבָא, שֶׁנּוֹשְׁאִים אֶת מִטָּתוֹ, וּמִטַּת רַ' עֲקִיבָא בֶּן יוֹסֵף סְמוּכָה אֶצְלוֹ, וְהֵם מִתְוַכְּחִים בִּדְבַר הֲלָכָה יַחַד זֶה עִם זֶה. אָמְרוּ לוֹ: וּמִי מַכְרִיעַ בֵּינֵיהֶם? אָמַר לָהֶם: רַ' יִשְׁמָעֵאל כֹּהֵן גָּדוֹל, אָמְרוּ לוֹ: מִי מְנַצֵּחַ? אָמַר לָהֶם: רַ' עֲקִיבָא, עַל שֶׁטָּרַח בְּכָל כֹּחוֹ בַּתּוֹרָה. אָמַר לָהֶם: בָּנַי, רוֹאֶה אֲנִי עוֹד, שֶׁנִּשְׁמַת כָּל צַדִּיק וְצַדִּיק מְטַהֶרֶת אֶת עַצְמָהּ בְּמֵי הַשִּׁלֹחַ כְּדֵי לִכָּנֵס הַיּוֹם בְּטָהֳרָה בִּישִׁיבָה שֶׁל מַעְלָה לִשְׁמֹעַ דְּרָשַׁת רַ' עֲקִיבָא בֶּן יוֹסֵף מֵעִנְיָנוֹ שֶׁל יוֹם, וְכָל מַלְאָךְ וּמַלְאָךְ מֵבִיא קַתֶּדְרָאוֹת שֶׁל זָהָב לְכָל צַדִּיק וְצַדִּיק לֵישֵׁב עֲלֵיהֶן בְּטָהֳרָה. צִוָּה הַקֵּיסָר לְהַרְגוֹ, יָצְאָה בַּת קוֹל וְאָמְרָה: אַשְׁרֶיךָ, רַ' אֶלְעָזָר בֶּן שַׁמּוּעַ, שֶׁהָיִיתָ טָהוֹר וְיָצְאָה נִשְׁמָתְךָ בְּטָהֳרָה.

אָמַר רַ' יוֹחָנָן: אוֹי לָהֶן לְאֻמּוֹת הָעוֹלָם שֶׁאֵין לָהֶן תַּקָּנָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "תַּחַת הַנְּחֹשֶׁת אָבִיא זָהָב וְתַחַת הַבַּרְזֶל אָבִיא כֶסֶף וְתַחַת הָעֵצִים נְחֹשֶׁת" (ישעיה ס, יז) – תַּחַת רַ' עֲקִיבָא וַחֲבֵרָיו מָה מְבִיאִים? וַעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר: "וְנִקֵּיתִי דָּמָם לֹא נִקִּיתִי" (יואל ד, כא). (מדרש אלה אזכרה, תלמוד בבלי, מסכת סנהדרין, דף יד, עמוד א, תלמוד בבלי, מסכת עבודה זרה, דף ח, עמוד ב; דף יז, עמוד ב - דף יח, עמוד א, מדרש מכילתא דרבי ישמעאל, משפטים, מסכתא דנזיקין, פרשה יח, מסכת אבות דרבי נתן, נוסח א, פרק לח, מסכת שמחות (אבל רבתי), פרק ח, ח, תלמוד בבלי, מסכת ראש השנה, דף כג, עמוד א)

◆

אור הרב מאיר שלוה זצוקלה"ה • אוהב-הסדר הרב מנחם הרב מנחם מנדל הרב • יעקב • שמעון • לוי • יצחק
yeda@ardyaeorg | מלא הכנסת הפסוק ם מקצר

אָמְרוּ: שְׁנַיִם עָשָׂר אֶלֶף זוּגוֹת תַּלְמִידִים הָיוּ לוֹ לְרַ' עֲקִיבָא מִגַּבַּת עַד אַנְטִיפְּרָס, וְכֻלָּם מֵתוּ בְּחַיָּיו וּבְפֶרֶק אֶחָד, בֵּין פֶּסַח לַעֲצֶרֶת, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא נָהֲגוּ כָּבוֹד זֶה בָּזֶה. וְהָיָה הָעוֹלָם שָׁמֵם, עַד שֶׁבָּא רַ' עֲקִיבָא אֵצֶל רַבּוֹתֵינוּ שֶׁבַּדָּרוֹם וְלִמֵּד תּוֹרָה לְרַ' מֵאִיר וְרַ' יְהוּדָה וְרַ' יוֹסִי וְרַ' שִׁמְעוֹן וְרַ' אֶלְעָזָר בֶּן שַׁמּוּעַ. אָמַר לָהֶם: רִאשׁוֹנִים לֹא מֵתוּ אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁהָיְתָה עֵינָם צָרָה בַּתּוֹרָה זֶה לָזֶה – תְּנוּ דַּעְתְּכֶם שֶׁלֹּא תַּעֲשׂוּ כְּמַעֲשֵׂיהֶם. עָמְדוּ וּמִלְּאוּ כָּל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל תּוֹרָה. (תלמוד בבלי, מסכת יבמות, דף סב, עמוד ב, מדרש בראשית רבה, פרשה סא, דרשה ג, מדרש קהלת רבה, פרשה יא, דרשה ו)

◆

רַ' יוֹנָתָן בֶּן עַכְמַי וְרַ' יְהוּדָה בֶּן גֵּרִים שָׁנוּ פָּרָשַׁת נְדָרִים בְּבֵית רַ' שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי. נִפְטְרוּ מִמֶּנּוּ בָּעֶרֶב. בַּבֹּקֶר בָּאוּ וְנִפְטְרוּ מִמֶּנּוּ שׁוּב. אָמַר לָהֶם: וְלֹא נִפְטַרְתֶּם מִמֶּנִּי בָּעֶרֶב? אָמְרוּ לוֹ: לִמַּדְתָּנוּ, רַבֵּנוּ, תַּלְמִיד שֶׁנִּפְטַר מֵרַבּוֹ וְלָן בְּאוֹתָהּ הָעִיר – צָרִיךְ לִפָּטֵר הֵימֶנּוּ פַּעַם אַחֶרֶת. אָמַר לִבְנוֹ: בְּנִי אָדָם הַלָּלוּ – אֲנָשִׁים שֶׁל צוּרָה הֵם, לֵךְ אֶצְלָם וּיְבָרְכוּךָ.

הֲלַךְ אֶצְלָם. אָמְרוּ לוֹ: מָה אַתָּה מְבַקֵּשׁ כָּאן? אָמַר לָהֶם: אַבָּא אָמַר לִי "לֵךְ אֶצְלָם וּיְבָרְכוּךָ". אָמְרוּ לוֹ: יְהִי רָצוֹן שֶׁתִּזָּרַע וְלֹא תִּקָּצֵר, תַּכְנִיס וְלֹא תּוֹצִיא, תּוֹצִיא וְלֹא תַּכְנִיס, יֶחֱרַב בֵּיתְךָ וְיִתְקַיְּמוּ מְלוֹנְךָ, יִתְבַּלְבֵּל שֵׁלְחָנְךָ וְלֹא תִּרְאֶה שָׁנָה חֲדָשָׁה.

כְּשֶׁבָּא אֵצֶל אָבִיו אָמַר: לֹא דַּי שֶׁלֹּא בֵּרְכוּנִי אֶלָּא אַף צִעֲרוּנִי. אָמַר לוֹ: מָה אָמְרוּ לְךָ? אָמַר לוֹ: כָּךְ וְכָךְ. אָמַר לוֹ: כָּל אֵלּוּ בְּרָכוֹת הֵן: "תִּזָּרַע וְלֹא תִּקָּצֵר" – תּוֹלִיד בָּנִים וְלֹא יָמוּתוּ; "תַּכְנִיס וְלֹא תּוֹצִיא" – תַּכְנִיס כַּלּוֹת לְבֵיתְךָ וְלֹא יָמוּתוּ בַּעֲלֵיהֶן וְיַחְזְרוּ לְבֵית אֲבוֹתֵיהֶן; "תּוֹצִיא וְלֹא תַּכְנִיס" – תּוֹצִיא בְּנוֹתֶיךָ וְלֹא יָמוּתוּ בַּעֲלֵיהֶן וְיַחְזְרוּ אֵלֶיךָ; "יֶחֱרַב בֵּיתְךָ וְיִתְקַיְּמוּ מְלוֹנְךָ" – הָעוֹלָם הַזֶּה מָלוֹן וְהַקֶּבֶר בַּיִת; "יִתְבַּלְבֵּל שֵׁלְחָנְךָ" – בְּבָנִים וּבְבָנוֹת: "וְלֹא תִּרְאֶה שָׁנָה חֲדָשָׁה" – שֶׁלֹּא תָּמוּת אִשְׁתְּךָ וְתִשָּׂא אִשָּׁה אַחֶרֶת. (תלמוד בבלי, מסכת מועד קטן, דף ט, עמוד א - עמוד ב)

◆

יָשְׁבוּ רַ' יְהוּדָה וְרַ' יוֹסֵי וְרַ' שִׁמְעוֹן וְיָשַׁב אֶצְלָם (ר') יְהוּדָה בֶּן גֵּרִים. פָּתַח רַ' יְהוּדָה וְאָמַר: כַּמָּה נָאִים מַעֲשֵׂיהֶם שֶׁל אֻמָּה זוֹ! תִּקְּנוּ שְׁוָקִים, תִּקְּנוּ גְּשָׁרִים, תִּקְּנוּ מֶרְחָצָאוֹת. רַ' יוֹסֵי שָׁתַק. נַעֲנָה רַ' שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי וְאָמַר: כָּל מָה שֶׁתִּקְּנוּ לֹא תִּקְּנוּ אֶלָּא לְצָרְכָּן עַצְמָם: תִּקְּנוּ שְׁוָקִים – לְהוֹשִׁיב בָּהֶם פְּרוּצוֹת, מֶרְחָצָאוֹת – לְעַדֵּן בָּהֶם עַצְמָם, גְּשָׁרִים – לִטֹּל מֵהֶם מֶכֶס. הֲלַךְ יְהוּדָה בֶּן גֵּרִים וְסִפֵּר דִּבְרֵיהֶם וְנִשְׁמְעוּ לַמַּלְכוּת. אָמְרוּ: יְהוּדָה שֶׁעָלָה –יִתְעַלֶּה, יוֹסֵי שֶׁשָּׁתַק – יִגְלֶה לְצִפּוֹרִי, שִׁמְעוֹן שֶׁגִּנָּה – יֵהָרֵג.

הֲלַךְ רַ' שִׁמְעוֹן וּבְנוֹ וְנִתְחַבְּאוּ בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ. כָּל יוֹם הָיְתָה אִשְׁתּוֹ מְבִיאָה לָהֶם פַּת וְכַד שֶׁל מַיִם וְסָעֲדוּ. כְּשֶׁגָּבְרָה הַגְּזֵרָה אָמַר לִבְנוֹ: נָשִׁים דַּעְתָּן קַלָּה עֲלֵיהֶן, שֶׁמָּא יְצַעֲרוּהָ וּתְגַלֶּה. הָלְכוּ וְנִתְחַבְּאוּ בְּמְעָרָה. נַעֲשָׂה נֵס וְנִבְרָא לָהֶם חָרוּב וּמַעְיָן, וְהָיוּ פּוֹשְׁטִים בִּגְדֵיהֶם וְיוֹשְׁבִים עַד צַוָּארָם בַּחוֹל. כָּל הַיּוֹם עָסְקוּ בַּתּוֹרָה: בִּזְמַן תְּפִלָּה הָיוּ מִתְלַבְּשִׁים וּמִתְעַטְּפִים וּמִתְפַּלְּלִים, וְאַחַר כָּךְ הָיוּ חוֹזְרִים וּפוֹשְׁטִים בִּגְדֵיהֶם, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִבְלוּ.

יָשְׁבוּ שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה בַּמְּעָרָה. בָּא אֵלִיָּהוּ וְעָמַד עַל פֶּתַח הַמְּעָרָה, אָמַר: מִי יוֹדִיעַ לְבֶן יוֹחַאי שֶׁמֵּת הַקֵּיסָר וּבָטְלָה גְּזֵרָתוֹ? יָצְאוּ וְרָאוּ בְּנֵי אָדָם כְּשֶׁהֵם חוֹרְשִׁים וְזוֹרְעִים. אָמַר: מַנִּיחִין חַיֵּי עוֹלָם וְעוֹסְקִין בְּחַיֵּי שָׁעָה! כָּל מָקוֹם שֶׁנּוֹתְנִים עֵינֵיהֶם מִיָּד נִשְׂרָף, יָצְאָה בַּת קוֹל וְאָמְרָה לָהֶם: לְהַחֲרִיב עוֹלָמִי יְצָאתֶם? חִזְרוּ לְמְעָרָתְכֶם! חָזְרוּ וְהָלְכוּ וְיָשְׁבוּ שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, אָמְרוּ: מִשְׁפַּט רְשָׁעִים בְּגֵיהִנֹּם שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ. יָצְאָה בַּת קוֹל וְאָמְרָה: צְאוּ מִמְּעָרָתְכֶם! יָצְאוּ וְיָשְׁבוּ עַל פֶּתַח הַמְּעָרָה. רָאוּ צַיָּד עוֹמֵד וְצָד צִפּוֹרִים וּפוֹרֵס מְצוּדָתוֹ. וּכְשֶׁשָּׁמַע רַ' שִׁמְעוֹן בַּת קוֹל אוֹמֶרֶת: "דִּימוֹס, דִּימוֹס" – הַצִּפּוֹר נִצּוֹלֶת; וּכְשֶׁשָּׁמַע בַּת קוֹל אוֹמֶרֶת: "סְפֵקוּלָא" – הָיְתָה נִצּוֹדֶת וְנִלְכֶּדֶת. אָמַר: צִפּוֹר מִבַּלְעָדֵי שָׁמַיִם אֵינָהּ נִצּוֹדֶת, נֶפֶשׁ אָדָם לֹא כָּל שֶׁכֵּן. יָצְאוּ מִן הַמְּעָרָה.

כָּל מָקוֹם שֶׁהָיָה רַ' אֶלְעָזָר מַכֶּה הָיָה רַ' שִׁמְעוֹן מְרַפֵּא. אָמַר לוֹ: בְּנִי, דַּי לְעוֹלָם אֲנִי וְאַתָּה. עֶרֶב שַׁבָּת עִם חֲשֵׁכָה רָאוּ זְקֵן אֶחָד כְּשֶׁהוּא אוֹחֵז

אור לעזר
אור לעזר • גליון מספר 77 • פרשת בהר-בחוקותי • אור ל"ג בעומר • yeda@orlaazar.org | מלון מאגרי פסוק ומקורות

בְּיָדוֹ שְׁתֵּי חֲבִילוֹת שֶׁל הֲדַסִּים וְרָץ בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת. אָמְרוּ לוֹ: אֵלּוּ לָמָּה לְךָ? אָמַר לָהֶם: לִכְבוֹד שַׁבָּת. - וְיהֵא דַּי לְךָ בְּאֶחָד. - אֶחָד כְּנֶגֶד "זָכוֹר" (שמות כ, ז) וְאֶחָד כְּנֶגֶד "שָׁמוֹר" (דברים ה, יא). אָמַר לוֹ רַ' שִׁמְעוֹן לִבְנוֹ: רְאֵה, כַּמָּה חֲבִיבוֹת מִצְוּוֹת עַל יִשְׂרָאֵל. נִתְיַשְּׁבָה דַּעְתֶּם.

שָׁמַע רַ' פִּינְחָס בֶּן יָאִיר חֶתְנוֹ (וי"ג חותנו וכך משמע בזוהר) וְיָצָא לִקְרָאתוֹ. הִכְנִיסָהוּ לְבֵית הַמֶּרְחָץ בִּטְבֶרְיָא וְהִתְחִיל מְתַקֵּן אֶת בְּשָׂרוֹ. רָאָה רַ' פִּינְחָס סְדָקִים בְּגוּפוֹ, הִתְחִיל בּוֹכֶה, וְנָשְׂרוּ דִּמְעוֹתָיו עַל בְּשָׂרוֹ שֶׁל רַ' שִׁמְעוֹן, וְצָעַק מִתּוֹךְ כְּאֵב. אָמַר לוֹ רַ' פִּינְחָס: אוֹי לִי שֶׁרְאִיתִיךָ בְּכָךְ! וְאָמַר לוֹ: אַשְׁרֶיךָ שֶׁרְאִיתַנִי בְּכָךְ, שֶׁאִלְמָלֵא רְאִיתַנִי בְּכָךְ לֹא מָצָאתָ בִּי כָּךְ.

דמעיקרא כי הוה מקשי ר"ש בן יוחי קושיא הוה מפרק ליה ר' פנחס בן יאיר תריסר פירוקי (12 תירוצים) לסוף כי הוה מקשי ר"פ בן יאיר קושיא הוה מפרק ליה רשב"י עשרין וארבעה פירוקי (24 תירוצים)

אָמַר רַ' שִׁמְעוֹן: הוֹאִיל וְנַעֲשָׂה לִי נֵס אֵלֶךְ וַאֲתַקֵּן תַּקָּנָה. אָמַר לוֹ: יֵשׁ דָּבָר שֶׁצָּרִיךְ תִּקּוּן? אָמַר לוֹ: יֵשׁ כָּאן מָקוֹם שֶׁל סָפֵק טֻמְאָה וְהַכֹּהֲנִים מִצְטַעֲרִים לְהַקִּיפוֹ. אָמַר לוֹ: יֵשׁ כָּאן אָדָם שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁהֶחְזְקָה כָּאן טָהֳרָה? אָמַר לוֹ זָקֵן אֶחָד: כָּאן קָצַץ בֶּן זַכַּאי תֶּרְמוּסֵי תְּרוּמָה. עָשָׂה אַף הוּא כָּךְ. כָּל מָקוֹם שֶׁהָיָה קָשֶׁה טִהֲרוֹ, וְכָל מָקוֹם שֶׁהָיָה רָפֶה צִיְּנוֹ. אָמַר אוֹתוֹ זָקֵן: טִהֵר בֶּן יוֹחַאי בֵּית הַקְּבָרוֹת. אָמַר לוֹ: אִלְמָלֵא הָיִיתָ עִמָּנוּ, וַאֲפִלּוּ הָיִיתָ עִמָּנוּ וְלֹא נִמְנֵיתָ עִמָּנוּ – יָפֶה אַתָּה אוֹמֵר; עַכְשָׁו שֶׁהָיִיתָ עִמָּנוּ וְנִמְנֵיתָ עִמָּנוּ – יֹאמְרוּ: פרוצות מְפַרְכְּסוֹת זוֹ אֶת זוֹ, תַּלְמִידֵי חֲכָמִים לֹא כָּל שֶׁכֵּן? נָתַן בּוֹ עֵינָיו וָמֵת.

רָאָהוּ כּוּתִי אֶחָד עַם הָאָרֶץ, אָמַר: כְּלוּם לֹא אֵלֶךְ וַאֲשַׁחֵק בְּאוֹתוֹ זָקֵן שֶׁל הַיְּהוּדִים? נָטַל מֵת וּטְמָנוֹ בַּשּׁוּק שֶׁטִּהֲרוֹ בַּבֹּקֶר. הָלַךְ אֶצְלוֹ וְאָמַר לוֹ: וְכִי לֹא טִהַרְתָּ שׁוּק פְּלוֹנִי? אָמַר לוֹ: הֵן. – וְאִם אוֹצִיא לְךָ מֵתִים אֲחֵרִים? אָמַר לוֹ: הוֹצֵא. הֶרְאָה לוֹ. צָפָה רַ' שִׁמְעוֹן בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ שֶׁהוּא נִתְּנוֹ שָׁם. אָמַר: גּוֹזַרְנִי עַל הָעֶלְיוֹן שֶׁיֵּרֵד וְעַל הַתַּחְתּוֹן שֶׁיַּעֲלֶה וְכָךְ הָיָה.

יָצָא רַ' שִׁמְעוֹן לַשּׁוּק וְרָאָה אֶת יְהוּדָה בֶּן גֵּרִים. אָמַר: עֲדַיִן יֵשׁ לָזֶה בָּעוֹלָם! נָתַן בּוֹ עֵינָיו וַעֲשָׂאוֹ גַּל שֶׁל עֲצָמוֹת (וי"ג ונח נפשיה). (תלמוד בבלי, מסכת שבת, דף לג, עמוד ב - דף לד, עמוד א; תלמוד ירושלמי, מסכת שביעית, פרק ט, הלכה א; מדרש רבה לבראשית עט, ו; תלמוד בבלי, מסכת עבודה זרה, דף ב, עמוד ב)

◆

רַ' יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי מְצָאוֹ לְאֵלִיָּהוּ עוֹמֵד עַל פֶּתַח הַמְּעָרָה שֶׁל רַ' שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי. אָמַר לוֹ: בָּא אֲנִי לָעוֹלָם הַבָּא? אָמַר לוֹ: אִם יִרְצֶה הָאָדוֹן הַזֶּה. אָמַר רַ' יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: שְׁנַיִם רָאִיתִי, וְקוֹל שְׁלוֹשָׁה שָׁמַעְתִּי. אָמַר לוֹ: אֵימָתַי יָבוֹא מָשִׁיחַ? אָמַר לוֹ: לֵךְ שְׁאַל אוֹתוֹ. – וְהֵיכָן הוּא יוֹשֵׁב? – עַל פֶּתַח הָעִיר. – וּמֶה סִימָנוֹ? – יוֹשֵׁב בֵּין עֲנִיִּים סוֹבְלֵי חֳלָאִים, כֻּלָּם מַתִּירִים וְקוֹשְׁרִים בְּבַת אַחַת, וְהוּא מַתִּיר אַחַת וְקוֹשֵׁר אַחַת, אוֹמֵר: שֶׁמָּא אֶתְבַּקֵּשׁ וְלֹא אֶתְעַכֵּב. הָלַךְ אֶצְלוֹ, אָמַר לוֹ: שָׁלוֹם עָלֶיךָ, רַבִּי וּמוֹרִי. אָמַר לוֹ: שָׁלוֹם עָלֶיךָ, בֶּן לֵוִי. אָמַר לוֹ: לְאֵימָתַי יָבוֹא מַר? אָמַר לוֹ: הַיּוֹם.

בָּא רַ' יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אֵצֶל אֵלִיָּהוּ, אָמַר לוֹ: מָה אָמַר לְךָ? אָמַר לוֹ: שָׁלוֹם עָלֶיךָ, בֶּן לֵוִי. אָמַר לוֹ: הִבְטִיחַ אוֹתְךָ וְאֶת אֲבִיךָ לָעוֹלָם הַבָּא. אָמַר לוֹ: שִׁקֶּר לִי, שֶׁאָמַר לִי: הַיּוֹם אֲנִי בָּא – וְלֹא בָּא. אָמַר לוֹ: כָּךְ אָמַר לְךָ: "הַיּוֹם אִם בְּקֹלוֹ תִּשְׁמָעוּ" (תהילים צה, ז). (תלמוד בבלי, מסכת סנהדרין, דף צח, עמוד א)

◆

רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי הָלַךְ לוֹ וּבָרַח לְמִדְבַּר לוֹד, וְנִגְנַז בִּמְעָרָה אַחַת, הוּא וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ. הִתְרַחֵשׁ לָהֶם נֵס, וְיָצָא לָהֶם חָרוּב אֶחָד וּמַעְיַן מַיִם אֶחָד. אָכְלוּ מֵאוֹתוֹ חָרוּב, וְשָׁתוּ מֵאוֹתָם מַיִם. הָיָה אֵלִיָּהוּ, זָכוּר לַטּוֹב, בָּא אֲלֵיהֶם כָּל יוֹם פַּעֲמַיִם, וּמְלַמֵּד אוֹתָם. וְלֹא יָדַע אִישׁ עֲלֵיהֶם.

יוֹם אֶחָד הָיוּ שׁוֹאֲלִים הַחֲכָמִים בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ, וְאוֹמְרִים קְלָלוֹת שֶׁבְּתוֹרַת כֹּהֲנִים, הֵן כְּנֶגֶד בֵּית רִאשׁוֹן. קְלָלוֹת שֶׁבְּמִשְׁנֶה תּוֹרָה כְּנֶגֶד בֵּית שֵׁנִי וְגָלוּת אַחֲרוֹן. הַקְּלָלוֹת שֶׁבְּתוֹרַת כֹּהֲנִים יֵשׁ בָּהֶן הַבְטָחוֹת וַחֲבִיבוּת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל,

אור לעין
אור לעין • מוקד • הנשרה • מעלה • ליבה
• אחוזת-הנמרים הרב תמוז מצאנות הלל
• יבדה@orlyeorg.il | מלא בפנסון שלנו
• מבצעים

שֶׁכָּתוּב (ויקרא כו) וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקוֹב וְגוֹ'. וְכָתוּב, וְאַף גַּם זֹאת בִּהְיוֹתָם בְּאֶרֶץ אֹיְבֵיהֶם. הַקְּלָלוֹת שֶׁבְּמִשְׁנֶה תּוֹרָה אֵין בָּהֶן הַבְטָחוֹת, וְאֵין בָּהֶן נֶחָמָה כְּלָל, כַּכָּתוּב בַּקְּלָלוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת, וְלֹא הָיוּ יוֹדְעִים.

קָם רַבִּי יְהוּדָה בַּר אִלְעַאי וְאָמַר, חֶבֶל עַל חֶסְרוֹנוֹ שֶׁל בַּר יוֹחַאי, וְאֵין מִי שֶׁיּוֹדֵעַ עָלָיו. וְאִלּוּ יָדְעוּ, אֵין רְשׁוּת לְגַלּוֹת אוֹתוֹ.

רַבִּי יוֹסֵי בֶּן רַבִּי יְהוּדָה קָם יוֹם אֶחָד בַּבֹּקֶר, רָאָה אֶת כָּל אוֹתָם עוֹפוֹת שֶׁהֵם הָיוּ טָסִים, וְיוֹנָה אַחַת הוֹלֶכֶת בֵּינֵיהֶם. קָם עַל רַגְלָיו וְאָמַר: יוֹנָה, יוֹנָה נֶאֱמָנָה, מִיּוֹם הַמַּבּוּל דְּמוּת הָעָם הַקָּדוֹשׁ לָךְ יָפָה וְלָךְ נָאֶה. לְכִי וַעֲשִׂי לִי שְׁלִיחוּת אַחַת לְבַר יוֹחַאי, בַּמָּקוֹם שֶׁהוּא שָׁם.

הִסְתּוֹבְבָה אוֹתָהּ הַיּוֹנָה וְעָמְדָה לְפָנָיו. כָּתַב פֶּתֶק אֶחָד, וְאָמַר מַה שֶּׁאָמַר. וְעָמְדָה הַיּוֹנָה וְלָקְחָה אוֹתוֹ בְּפִיהָ, וְהָלְכָה אֶל רַבִּי שִׁמְעוֹן, וְשָׂמָה אוֹתוֹ בִּכְנָפֶיהָ. הִסְתַּכֵּל בְּאוֹתוֹ הַפֶּתֶק וּבָכָה, הוּא וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ, וְאָמַר: אֲנִי בּוֹכֶה עַל הַפְּרִדָה מִן הַחֲבֵרִים, וַאֲנִי בּוֹכֶה עַל הַדְּבָרִים הַלָּלוּ שֶׁלֹּא הִתְגַּלּוּ לָהֶם, מַה יַּעֲשׂוּ הַדּוֹרוֹת הָאַחֲרוֹנִים אִם יַשִּׂגִּיחוּ בָּזֶה?

בֵּינְתַּיִם בָּא אֵלִיָּהוּ, זָכוּר לַטּוֹב, וְרוֹאֶה שֶׁבּוֹכֶה. אָמַר, הָיִיתִי מְזֻמָּן לִשְׁלִיחוּת אַחֶרֶת כָּעֵת, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שָׁלַח אוֹתִי לְשַׂכֵּךְ אֶת דִּמְעוֹתֶיךָ. אִי רַבִּי, אִי רַבִּי, לֹא הָיָה צָרִיךְ כָּעֵת לְגַלּוֹת לַצַּדִּיקִים הַדְּבָרִים הַלָּלוּ.

אֲבָל כָּךְ אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: בַּקְּלָלוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת יֵשׁ שְׁלֹשִׁים וּשְׁנַיִם פְּסוּקִים, וְכֻלָּם כְּנֶגֶד דַּרְכֵּי הַתּוֹרָה. בַּקְּלָלוֹת הָאַחֲרוֹנוֹת יֵשׁ בָּהֶן חֲמִשִּׁים וּשְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים, כְּנֶגֶד פָּרָשִׁיּוֹת וְדַרְכֵּי הַתּוֹרָה.

בְּגָלוּת רִאשׁוֹנָה שֶׁל בֵּית רִאשׁוֹן עָבְרוּ יִשְׂרָאֵל אוֹתָם שְׁבִילִים נִסְתָּרִים שֶׁל הַסֵּתֶר, הִתְגַּלָּה חֶטְאָם, וְהִתְגַּלָּה קִצָּם, וְהַנֶּחָמָה וְהַהַבְטָחָה שֶׁלָּהֶם. בַּגָּלוּת הָאַחֲרוֹנָה שֶׁל בֵּית שֵׁנִי עָבְרוּ יִשְׂרָאֵל חֲמִשִּׁים וְשָׁלֹשׁ פָּרָשִׁיּוֹת וּדְרָכִים שֶׁנִּגְלוּ, נִסְתַּם חֶטְאָם וְנִסְתַּר קִצָּם, וְלֹא כָּתוּב בָּהֶם הַבְטָחוֹת וְנֶחָמוֹת.

בֵּינְתַּיִם עָבְרָה רוּחַ אַחַת וְהִפְרִידָה אוֹתָם, וְעָלָה אֵלִיָּהוּ בְּתוֹךְ גַּלְגַּל שֶׁל אֵשׁ, וְנִשְׁאַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, וּבָכָה וְנִרְדַּם עַל פֶּתַח הַמְּעָרָה. בֵּינְתַּיִם בָּא אֵלִיָּהוּ, זָכוּר לַטּוֹב, וְאָמַר: קוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן וְהִתְעוֹרֵר מִשְּׁנָתְךָ. אַשְׁרֵי חֶלְקְךָ, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה בִּכְבוֹדְךָ. כָּל הַהַבְטָחוֹת וְהַנֶּחָמוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל כְּתוּבוֹת בַּקְּלָלוֹת הַלָּלוּ.

בֹּא וּרְאֵה, מֶלֶךְ שֶׁאוֹהֵב אֶת בְּנוֹ, וְאַף עַל גַּב שֶׁקִּלֵּל אוֹתוֹ וְהִלְקָה אוֹתוֹ, אַהֲבַת מֵעָיו עָלָיו. כְּמַרְאֶה רֹגֶז חָזָק, אָז רַחֲמָנוּתוֹ עָלָיו. כָּךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא - אַף עַל גַּב שֶׁקִּלֵּל, דְּבָרָיו הֵם בְּאַהֲבָה. נִרְאִים בַּגָּלוּי כְּקְלָלוֹת, וְהֵם טוֹבוֹת גְּדוֹלוֹת, מִשּׁוּם שֶׁאֵלּוּ הַקְּלָלוֹת הָיוּ בְּאַהֲבָה, מַה שֶּׁלֹּא הָיָה כֵן בְּאוֹתָן הָרִאשׁוֹנוֹת, שֶׁכֻּלָּן הָיוּ בַּדִּין הַקָּשֶׁה.

בְּאֵלּוּ יֵשׁ דִּין וְאַהֲבָה, כְּאָב הָאוֹהֵב אֶת בְּנוֹ וּרְצוּעַת הַמַּלְקוּת לָקַח בְּיָדוֹ, עָשָׂה נְהִימָה גְּדוֹלָה וְקוֹלוֹת גְּדוֹלִים. וְהַמַּלְקִיּוֹת כְּלוּלוֹת בְּרַחֲמִים.

וְקָשֶׁה מִכָּל אוֹתָן הַקְּלָלוֹת - זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (דברים כח) גַּם כָּל חֳלִי וְכָל מַכָּה אֲשֶׁר לֹא כָתוּב בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה יַעְלֵם ה' עָלֶיךָ עַד הִשָּׁמְדֶךָ. כָּאן הֵן הַהַבְטָחוֹת שֶׁל הָאָב עַל בָּנָיו, בְּאַהֲבָה רַבָּה. לֹא כָתוּב יַעֲלֶה, אֶלָּא יַעְלֵם, יִכְבֹּשׁ אוֹתָם וִיכַסֶּה אוֹתָם בַּנָּקֶב שֶׁל מְקוֹמָם, שֶׁלֹּא יֵצְאוּ הַחוּצָה, וְיִהְיוּ כְּבוּשִׁים וּמְכֻסִּים בְּנִקְבֵיהֶם.

עַד הִשָּׁמְדֶךָ - מַה שֶּׁלֹּא יִהְיֶה לְעוֹלָם וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים, שֶׁהָרֵי נִשְׁבַּע הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁלֹּא יַשְׁמִיד אֶת יִשְׂרָאֵל לְעוֹלָם וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים, וְזִכְרוֹנָם יִהְיֶה קַיָּם תָּמִיד, שֶׁכָּתוּב (ישעיה סו) כֵּן יַעֲמֹד זַרְעֲכֶם וְשִׁמְכֶם, וְכָתוּב (ירמיה לא) כֹּה אָמַר ה' אִם יִמֹּדוּ שָׁמַיִם מִלְּמַעְלָה כו'.

וְהוֹאִיל וּבִשְׁבוּעָה הוּא שֶׁלֹּא יֵשְׁמְדוּ יִשְׂרָאֵל, עֲתִידִים שֶׁיִּהְיוּ כָּל הַמַּכּוֹת וְהַחֲטָאִים טְמִירִים וּמְכֻסִּים, שֶׁלֹּא יֵצְאוּ הַחוּצָה לְהָרַע לְיִשְׂרָאֵל עַד הַזְּמַן שֶׁיִּכְלוּ מִן הָעוֹלָם, מַה שֶּׁלֹּא יִהְיֶה לְעוֹלָם וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים.

הַסּוֹף שֶׁל כֻּלָּם וְהַסִּיּוּם שֶׁל כֻּלָּם - (דברים כח) וֶהֱשִׁיבְךָ ה' מִצְרַיִם בָּאֳנִיּוֹת בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר אָמַרְתִּי לְךָ לֹא תֹסִיף עוֹד לִרְאֹתָהּ וְהִתְמַכַּרְתֶּם שָׁם

לְאֹיְבֶיךָ לַעֲבָדִים וְלִשְׁפָחוֹת וְאֵין קוֹנֶה. כָּאן הַבְטָחוֹת וְנֶחָמוֹת שֶׁעָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת לְיִשְׂרָאֵל בְּסוֹף הַיָּמִים. וְהֶשִׁיבְךָ ה' מִצְרַיִם בָּאֳנִיּוֹת - הַהַבְטָחָה לָשׁוּב וְלַעֲשׂוֹת נִסִּים וְאוֹתוֹת שֶׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּמִצְרַיִם בַּיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מיכה ז) כִּימֵי צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אַרְאֶנּוּ נִפְלָאוֹת.

בָּאֳנִיּוֹת - כָּאן הוּא, כְּמוֹ שֶׁאָמַרְתָּ, שֶׁאַתָּה דּוֹרֵשׁ בַּעֲנִיּוּת, שֶׁתִּכְלָה הַפְּרוּטָה מִן הַכִּיס. אֲבָל עֲתִידִים כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם לָבוֹא עַל יִשְׂרָאֵל עַל סְפִינוֹת הַיָּם, וַיַּחְשְׁבוּ לְהַשְׁמִיד אוֹתָם מִן הָעוֹלָם, וְכֻלָּם יִטְבְּעוּ בְּתוֹךְ הַיָּם, כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה בַּיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים.

וְשָׁם הִיא שִׂמְחָה גְּדוֹלָה. כָּתוּב כָּאן בָּאֳנִיּוֹת, וְכָתוּב שָׁם (ישעיה מג) בָּאֳנִיּוֹת רִנָּתָם. מַה לְּהַלָּן רִנָּה - אַף כָּאן רִנָּה.

בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר אָמַרְתִּי לָךְ. מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם לֹא גִּלָּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת גְּבוּרָתוֹ לְהַרְאוֹתָהּ בָּעוֹלָם וּשְׁעַת רָצוֹן, אֶלָּא בְּאוֹתָהּ דֶּרֶךְ. כִּי כַּאֲשֶׁר רְאִיתֶם אֶת מִצְרַיִם - בְּאוֹתוֹ דֶּרֶךְ, וּבְאוֹתוֹ גָּוֶן יַעֲשֶׂה לָךְ.

שֶׁהֲרֵי לְאַחַר מִכָּל שְׁאָר הַצְּדָדִים יִתְכַּנְּסוּ עַל יִשְׂרָאֵל, וַיַּחְשְׁבוּ יִשְׂרָאֵל, שֶׁבַּזְּמַן הַזֶּה יֹאבְדוּ, וְהֵם מְכוּרִים לִיְרִיבֵיהֶם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (דברים כח) וְהִתְמַכַּרְתֶּם שָׁם. לֹא כָתוּב וְנִמְכַּרְתֶּם, אֶלָּא וְהִתְמַכַּרְתֶּם, בִּלְבַבְכֶם תַּחְשְׁבוּ שֶׁאַתֶּם מְכוּרִים, וְאֵין זֶה כָּךְ, שֶׁהֲרֵי כָּתוּב וְאֵין קוֹנֶה, וְאֵין מִי שֶׁיָּכוֹל לִשְׁלֹט עֲלֵיהֶם.

וְכָל זֶה לְסוֹף הַיָּמִים, וְהַכֹּל תָּלוּי בִּתְשׁוּבָה, וְהַכֹּל נִסְתָּר, כַּכָּתוּב (שם כט) לְמַעַן תַּשְׂכִּילוּ אֶת כָּל אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּן. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ לֵב, יִסְתַּכֵּל וְיֵדַע לָשׁוּב לְרִבּוֹנוֹ.

אָמַר לוֹ רַבִּי שִׁמְעוֹן, בְּאֵיזֶה מָקוֹם הִתְגַּלְּתָה גְּאֻלַּת יִשְׂרָאֵל בַּקְּלָלוֹת הַלָּלוּ? אָמַר, הַשְּׂגַח וְדַיִּק, מָקוֹם רַע מִכֻּלָּם, שָׁם זֶה יָשְׁנוּ.

הִשְׂגִּיחַ וְדַיִּק, וּמָצָא שֶׁכָּתוּב (שם כח) וְהָיוּ חַיֶּיךָ תְּלֻאִים לְךָ מִנֶּגֶד וּפָחַדְתָּ לַיְלָה וְיוֹמָם וְלֹא תַאֲמִין בְּחַיֶּיךָ. וְאַף עַל גַּב שֶׁהַחֲבֵרִים יוֹדְעִים הַזְּמַן, אוֹתָם חַיִּים תְּלוּיִים לְפָנֵינוּ וּמְסֻפָּקִים, וְזֶהוּ עִקָּר, וְהַדְּבָרִים יַצִּיבִים.

כָּתַב פֶּתֶק לְעֵת עֶרֶב, וְשָׂם אוֹתוֹ בְּפִי הַיּוֹנָה, וְהָלְכָה אֶל רַבִּי יוֹסִי, שֶׁהָיָה בִּמְקוֹמוֹ וְעֵינָיו מְצַפּוֹת. כֵּיוָן שֶׁרָאָה אוֹתָהּ, אָמַר: יוֹנָה, כַּמָּה אַתְּ נֶאֱמָנָה מִכָּל עוֹף הַשָּׁמַיִם. קָרָא עָלֶיהָ, (בראשית ח) וַתָּבֹא אֵלָיו הַיּוֹנָה לְעֵת עֶרֶב וְהִנֵּה עֲלֵה זַיִת טָרָף בְּפִיהָ.

נָטַל הַפֶּתֶק, וְנִכְנַס לַחֲבֵרִים וְהֶרְאָה לָהֶם, וְסִפֵּר לָהֶם הַמַּעֲשֶׂה. תָּמְהוּ. בָּכָה רַבִּי יְהוּדָה וְאָמַר: וַיְ! אַף עַל גַּב שֶׁאֵינֶנּוּ יוֹדְעִים עָלָיו - (קהלת יא) מָקוֹם שֶׁיִּפּוֹל הָעֵץ שָׁם יְהוּא. הַמָּקוֹם שֶׁשָּׁם בַּר יוֹחַאי, הַחֲבֵרִים עִמּוֹ, וּמִתְעוֹרְרִים מִמֶּנּוּ וְלוֹמְדִים מִמֶּנּוּ. (זוהר כי תבא)

◆

מַעֲשֶׂה בְּתַלְמִיד אֶחָד שֶׁל רַ' שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי שֶׁיָּצָא לְחוּץ לָאָרֶץ וּבָא עָשִׁיר וְהָיוּ הַתַּלְמִידִים רוֹאִים אוֹתוֹ וּמְקַנְּאִים בּוֹ וְהָיוּ מְבַקְּשִׁים לָצֵאת לְחוּץ לָאָרֶץ, וְיָדַע רַ' שִׁמְעוֹן, וְהוֹצִיאָם לְבִקְעָה אַחַת שֶׁלִּפְנֵי מֵרוֹן וְהִתְפַּלֵּל וְאָמַר: בִּקְעָה, בִּקְעָה, הִתְמַלְּאִי דִּינְרֵי זָהָב, הִתְחִילָה מוֹשֶׁכֶת דִּינְרֵי זָהָב לִפְנֵיהֶם. אָמַר לָהֶם: אִם זָהָב אַתֶּם מְבַקְּשִׁים הֲרֵי זָהָב, טְלוּ לָכֶם, אֶלָּא הֱוֵו יוֹדְעִים: כָּל מִי שֶׁהוּא נוֹטֵל עַכְשָׁו – חֶלְקוֹ שֶׁל עוֹלָם הַבָּא הוּא נוֹטֵל, שֶׁאֵין מַתַּן שְׂכָרָהּ שֶׁל תּוֹרָה בָּעוֹלָם הַזֶּה, אֶלָּא לָעוֹלָם הַבָּא. (מדרש שמות רבה, פרשה נב, דרשה ג, מדרש ילקוט שמעוני למשלי, רמז תתקסד)

◆

מַעֲשֶׂה בְּאִשָּׁה אַחַת בְּצִידָן, שֶׁשֶּׁהֲתָה עֶשֶׂר שָׁנִים עִם בַּעְלָהּ וְלֹא יָלְדָה. בָּאוּ אֵצֶל רַ' שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי וְהָיוּ רוֹצִים לְהִתְפָּרֵשׁ זֶה מִזֶּה. אָמַר לָהֶם: חַיֵּיכֶם, כְּשֵׁם שֶׁנִּזְדַּוַּגְתֶּם זֶה לָזֶה בְּמַאֲכָל וּבְמִשְׁתֶּה, כָּךְ אֵין אַתֶּם מִתְפָּרְשִׁים אֶלָּא מִתּוֹךְ מַאֲכָל וּמִשְׁתֶּה. הָלְכוּ בִּדְרָכָיו וְעָשׂוּ לְעַצְמָם יוֹם טוֹב, וְעָשׂוּ סְעֻדָּה גְּדוֹלָה, וְשִׂכְּרָתוּ יוֹתֵר מִדַּי. כֵּוָן שֶׁנִּתְיַשְּׁבָה דַּעְתּוֹ עָלָיו אָמַר לָהּ: בִּתִּי, כָּל חֵפֶץ טוֹב שֶׁיֵּשׁ לִי בַּבַּיִת טְלִי אוֹתוֹ וּלְכִי לְבֵית אָבִיךְ. מָה עָשְׂתָה הִיא? לְאַחַר שֶׁיָּשַׁן רָמְזָה לַעֲבָדֶיהָ

אור לעין
אור לעין • אמונה • תורה • מוסר • שמחה • עבודה • תשובה • מלכות • יחוד • אמונה • תורה • מוסר • שמחה • עבודה • תשובה • מלכות • יחוד
yedid@orlayaorg.il | מלכות בפסוק הבא תמוה מדוע הדגיש הכתוב "ויהי" • 077-7777777

וּלְשַׁפְחוֹתֶיהָ וְאָמְרָה לָהֶם: שָׂאוּהוּ בַּמִּטָּה וּקְחוּ אוֹתוֹ וְהוֹלִיכוּהוּ לְבֵית אַבָּא. בַּחֲצִי הַלַּיְלָה נִנְעַר מִשְּׁנָתוֹ; כֵּוָן שֶׁפָּג יֵינוֹ אָמַר לָהּ: בִּתִּי, הֵיכָן אֲנִי נָתוּן? אָמְרָה לוֹ: בְּבֵית אַבָּא, אָמַר לָהּ: מָה לִי לְבֵית אָבִיךְ? אָמְרָה לוֹ: וְלֹא כָּךְ אָמַרְתָּ לִי בָּעֶרֶב: כָּל חֵפֶץ טוֹב שֶׁיֵּשׁ בְּבֵיתִי טְלִי אוֹתוֹ וּלְכִי לְבֵית אָבִיךְ? אֵין חֵפֶץ טוֹב לִי בָּעוֹלָם יוֹתֵר מִמְּךָ. הָלְכוּ לָהֶם אֵצֶל רַ' שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי וְעָמַד וְהִתְפַּלֵּל עֲלֵיהֶם וְנִפְקְדוּ. (מדרש שיר השירים רבה א, ד)

◆

יום אחד יצא רבי שמעון וראה את העולם חשוך ואפל ואורו סתום. אמר לו רבי אלעזר: "בוא ונראה מה רוצה הקדוש ברוך הוא". הלכו ומצאו מלאך אחד שדומה להר גדול, ושלושים שלהבות אש יוצאות מפיו.

שאלו רבי שמעון: "מה ברצונך לעשות?" ענהו: "רצוני להחריב את העולם, משום שאין מצויים שלושים צדיקים בדור. שכך גזר הקדוש ברוך הוא על אברהם 'ואברהם היו יהיה', 'יהיה' בגימטריא שלושים".

אמר לו רבי שמעון: "בבקשה ממך, לך לפני הקדוש ברוך הוא ואמור לו, ש"בר יוחאי מצוי בעולם". הלך המלאך לפני בורא עולם ואמר: "גלוי וידוע לפניך מה שאמר לי בר יוחאי". השיבו השם יתברך: "לך והחרב את העולם, ואל תשגיח בו בבר יוחאי".

כשבא, ראה רבי שמעון את המלאך, אמר לו: "אם לא תלך למקומך, גוזרני עליך שלא תכנס לשמים, ותהיה במקום של עזא ועזאל. וכאשר תעמוד לפני הקדוש ברוך הוא, אמר לו: אם אין שלושים צדיקים בעולם, יהיו עשרים. שכך כתוב: 'לא אשחית בעבור העשרים'. ואם אין עשרים, יהיו עשרה. וכתוב: 'לא אשחית בעבור העשרה'. ואם אין עשרה, יהיו שנים, שהם אני ובני. שכך כתוב: 'על פני שנים עדים יקום דבר'. ואין 'דבר' אלא עולם, שנאמר: '"בדבר יי שמים נעשו'. ואם אין שנים, הרי יש אחד ואני הוא, שכתוב: 'וצדי'ק יסוד עולם"'.

באותה שעה יצא קול מן השמים ואמר: "אשרי חלקך, רבי שמעון, שהקדוש ברוך הוא גוזר למעלה, ואתה מבטל למטה. עליך נאמר: "רצון יראיו יעשה".

◆

רבי שמעון בר יוחאי הגיע לעיר לוד, ונודע לו שדבר כבד משתולל בעיר ואנשים רבים קפחו את חייהם בעטיו. פנו אליו יהודי העיר בזעקה: "רבנו, מה נעשה לצרה זו?" הסתובב רבי שמעון בעיר, וראה אנשים נופחים את נשמתם. אמר: "כל זה בעיר ואני כאן?! גוזרני שתתבטל הגזרה!"

מיד יצאה בת קול והכריזה: "מזיקים, צאו מהעיר! כי רבי שמעון בר יוחאי נמצא בעיר, ואף על פי שהקדוש ברוך הוא גוזר, הרי רבי שמעון מבטל!" מיד בטלה הגזרה ופסקה המגפה.

היה שם רבי חנינא, אשר התפעל מגדלותו של רבי שמעון, הלך וספר על כך לרבי מאיר. אמר לו רבי מאיר: "שבחו של רבי שמעון, מי יכול לעמוד בו אם לא שהוא כמשה רבינו עליו השלום".

פתח רבי מאיר ואמר: "לאחר המחלוקת של קורח ועדתו, פרצה מגפה בעם ישראל. ציוה משה על אהרן לקחת מחתה, לתת עליה אש שנלקחה מהמזבח ולשים קטורת, ללכת לעם ולכפר עליהם. אהרן הכהן עשה כפי שנצטוה, רץ לתוך הקהל עם הקטורת, ויעמוד בין המתים ובין החיים ותעצר המגפה. כל זה היה צריך לו למשה לטרוח, ואילו רבי שמעון בר יוחאי בדיבור בלבד מבטל גזרה, הקדוש ברוך הוא גוזר והוא מבטל המגפה".

◆

רבי שמעון ישב בפתח שערי העיר לוד, זקף עיניו וראה את השמש מאירה במלוא עוצמתה. לפתע נתעמעם אורה שלוש פעמים, עד שחשך האור לגמרי, ונראו בשמש צבעי שחור וירוק.

אמונה
אמונה-המגזר הדבר תמוי לצאצאת הלל • לעזרה • הטהרה • טיפול • ריפוי
yeda@ardyaeo.org | שלנו בפסוק בכאשר • עבצ'ם

פנה רבי שמעון לבנו רבי אלעזר: "בני, בוא אחרי ונראה, כי ודאי נגזרה גזרה מלמעלה, והקדוש ברוך מבקש להודיעני. ששלושים יום תלוי הדבר שנגזר בעליונים, ואין הקדוש ברוך עושהו עד שמודיע לצדיקים. וזה שכתוב: 'כי לא יעשה ה' אלוקים דבר, כי אם גלה סודו אל עבדיו הנביאים". החלו מהלכים ונכנסו לכרם, שם ראו נחש גדול בא במרוצה, ופיו פתוח ולוהט בעפר הארץ. התנער רבי שמעון וחבט בידיו על ראש הנחש. בעוד הנחש משפיל את פיו, הבחין רבי שמעון שלשונו מרחשת.

אמר לו: "עכנאי עכנאי, לך ואמור לנחש העליון, שרבי שמעון בר יוחאי נמצא בעולם!" הרכין הנחש את ראשו לתוך חור אחד שבעפר, ואז הוסיף רבי שמעון: "גוזרני, כשם שהנחש התחתון חזר לנקב העפר, כן העליון יחזור למקומו!"

נשאו רבי שמעון ובנו תפילה לוהטת לבורא עולם, ובעוד שפתותיהם רוחשות תפילה ותחנונים, שמעו קולו של כרוז האומר: "הממונים על הגזרות הכנסו למקומכם, הכאות המחבלים אינן שורות בעולם, כי רבי שמעון בר יוחאי בטלן. אשריך רבי שמעון, שרבונך חפץ ביקרך יותר מכל בני העולם. במשה רבינו נאמר 'ויחל משה', משמע שאחזתו מחלה. ואתה רבי שמעון גוזר והקדוש ברוך הוא מקיים, הוא גוזר ואתה מבטל!" מיד ראה רבי שמעון שהחמה שבה להאיר כבתחילה, והגון השחור חלף כלא היה. אמר: "ודאי כבר נתמתקו הדינים בעולם". נכנס לביתו ודרש: "כי צדיק יי צדקות אהב, ישר יחזו פנימו".

◆

בליל ראש השנה ראה רבי שמעון בר יוחאי בחלומו, שבני אחותו יתבעו לשלם למלכות שש מאות דינרים. פנה אליהם רבי שמעון, ומינה אותם לגבאי צדקה. שאלוהו: "מי יממן את כספי החלוקה לעניים?"

אמר להם: "שלמו הכל מכיסכם, ופרטו כל הוצאה בפנקס מיוחד. בסוף השנה נבדוק את החשבון, והיה אם הפסדתם מממונכם, אפצה אותכם פיצוי מלא". נענו האנשים לדברי רבי שמעון, ובמהלך אותה שנה חלקו בעין יפה מעות לעניים. בסוף השנה הלשינו עליהם אצל המלכות שהם מסתחרים במשי, דבר שנאסר על ידי השלטונות. כתוצאה מההלשנה אסרום וחבשום בבית האסורים.

בא אליהם אחד מאנשי הרשות בהצעה: "אם תרצו להנצל מעונש, עומדות לפניכם שתי אפשרויות: לעשות בגד חשוב למלך, או לשלם קנס שש מאות דינרים!" שמע רבי שמעון על אודות הענין, ובא לבקרם בבית הכלא. שאלם: "אחיני היקרים, כמה מעות הוצאתם בשנה זו לעניים?"

אמר לו: "הרי הפנקס לפניך..." בדק רבי שמעון את החשבון ומצא שחלקו לאביונים שש מאות דינרים פחות ששה דינרים. אמר להם: "תנו לי ששה דינרים ואשחרר אתכם ממעצרכם". הקשו לפניו: "והלוא שליח המלך דרש מאתנו שש מאות דינרים, וכיצד אתה מסתפק בששה דינרים?"

השיבם: "ומה אכפת לכם לתת רק ששה דינרים?" עמדו ונתנו לו בהצנע ששה דינרים. הלך רבי שמעון ושיחד בהם את השליח, שלא ידוח למלך על אודות הענין. בשעה ששחררו אותם לחפשי, שאלו את רבי שמעון: "שמא ידעת שיבוא עלינו צער זה?"

אמר להם: "חייכם, שכבר בראש השנה ידעתי שתצטרכו לשלם סכום זה למלכות. לפיכך מניתי אתכם לגבאי צדקה. אמרתי, מוטב תתנו ממונכם לעניים מרודים מאשר למלכות. ועתה שחסרו בחשבון ששה דינרים, נאלצנו לשלמם למלכות".

אמרו לו בפליאה: "מדוע לא אמרת לנו במה מדובר, והיינו נותנים גם ששה דינרים אלו לעניים?" הסביר להם רבי שמעון: "ידעתי שבשמחה רבה הייתם נותנים את כספכם לעניים, ולמרות זאת נמנעתי מלגלות לכם על אודות הגזרה, לפי שרציתי לזכותכם במצות צדקה לשם שמים, ולא לשם פניה אחרת".

◆

אור לעלה
אור לעלה • אמונה • תורה • מוסר • הגדה • מנהגים • הלכה • מעשה • עיון • מוסר • אמונה • אור לעלה
yeda@aorlaolah.org | עבור מנוי בסכום סמלי

תיאור פטירת רשב"י זיע"א:

תָּאנָא בְּהַהוּא יוֹמָא דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן בָּעָא לְאִסְתַּלְּקָא מִן עָלְמָא וַהֲוָה מְסַדֵּר מִלּוֹי. אִתְכְּנָשׁוּ חַבְרַיָּא לְבֵי רִבִּי שִׁמְעוֹן. וַהֲווּ קָמֵי רִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ וְרִבִּי אַבָּא וּשְׁאָר חַבְרַיָּא. וַהֲוָה מַלְיָא בֵיתָא.

זְקִיף עֵינוֹי רִבִּי שִׁמְעוֹן וַחֲמָא דְּאִתְמְלֵי בֵיתָא. בְּכָה רִבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר. בְּזִמְנָא אַחֲרָא כַּד הֲוֵינָא בְּבֵי מַרְעֵי, הֲוָה רִבִּי פִּנְחָס בֶּן יָאִיר קָמָאי. וְעַד דְּבָרִירְנָא דּוּכְתָּאי אוֹרִיכוּ לִי עַד הַשְׁתָּא. וְכַד תַּבְנָא אַסְחַר אֶשָּׁא מִקָּמָאי וּמֵעַלְמִין לָא אִתְפְּסַק. וְלָא הֲוָה עָאל בַּר נָשׁ אֶלָּא בִּרְשׁוּתָא. וְהַשְׁתָּא חֲמֵינָא דְּאִתְפְּסַק וְהָא אִתְמְלֵי בֵיתָא. עַד דַּהֲווֹ יַתְבֵי. פָּתַח עֵינוֹי רִבִּי שִׁמְעוֹן וְחָמָא מַה דְּחָמָא וְאַסְחַר אֶשָּׁא בְּבֵיתָא. נָפְקוּ כֻּלְּהוּ וְאִשְׁתְּאֲרוּ רִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ וְרִבִּי אַבָּא. וּשְׁאָר חַבְרַיָּא יָתְבוּ אַבַּרָאי.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן לְרִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ, פּוּק חֲזֵי אִי הָכָא רִבִּי יִצְחָק דְּאָנָא מְעָרַבְנָא לֵיהּ. אִימָא לֵיהּ דִּיסַדֵּר מִלּוֹי וְיֵתִיב לְגַבָּאי זַכְּאָה חוּלְקֵיהּ.

קָם רִבִּי שִׁמְעוֹן וְיָתִיב וְחַיֵּיךְ וְחַדֵּי. אָמַר אֵן אִנּוּן חַבְרַיָּא. קָם רִבִּי אֶלְעָזָר וְאֶעִיל לוֹן וְיַתְבוּ קָמֵיהּ. זְקִיף יְדוֹי רִבִּי שִׁמְעוֹן וּמְצַלֵּי צְלוֹתָא וַהֲוָה חַדֵּי וְאָמַר. אִנּוּן חַבְרַיָּא דְּאִשְׁתְּכָחוּ בְּבֵי אִדְּרָא יִזְדַּמְּנוּן הָכָא. נָפְקוּ כֻּלְּהוּ וְאִשְׁתְּאֲרוּ רִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ וְרִבִּי אַבָּא וְרִבִּי יְהוּדָה וְרִבִּי יוֹסֵי וְרִבִּי חִיָּיא. אַדְּהָכִי עָאל רִבִּי יִצְחָק. אָמַר לֵיהּ רִבִּי שִׁמְעוֹן כַּמָּה יֵאוֹת חוּלְקָךְ כַּמָּה חֵידוּ בָעֵי לְאִתּוֹסְפָא לָךְ בְּהָאי יוֹמָא. יָתִיב רִבִּי אַבָּא בָּתַר כִּתְפּוֹי וְרִבִּי אֶלְעָזָר קָמֵיהּ.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן הָא הַשְׁתָּא שַׁעְתָּא דִּרְעוּתָא הוּא. וַאֲנָא בָעֵינָא לְמֵיעַל בְּלָא כִּסּוּפָא לְעָלְמָא דְּאָתֵי. וְהָא מִלִּין קַדִּישִׁין דְּלָא גְּלְיָאן עַד הַשְׁתָּא, בָּעֵינָא לְגַלָּאָה קָמֵי שְׁכִינְתָּא, דְּלָא יֵימְרוּן דְּהָא בִּגְרִיעוּתָא אִסְתַּלַּקְנָא מֵעָלְמָא. וְעַד כְּעַן טְמִירִין הֲווֹ בְּלִבָּאי, לְמֵיעַל בְּהוּ לְעָלְמָא דְּאָתֵי. וְכַךְ אַסְדַּרְנָא לְכוּ, רִבִּי אַבָּא יִכְתּוֹב, וְרִבִּי אֶלְעָזָר בְּרִי יִלְעֵי, וּשְׁאָר חַבְרַיָּא יְרַחְשׁוּן בְּלִבַּיְיהוּ. קָם רִבִּי אַבָּא מִבָּתַר כַּתְפּוֹי. וְיָתִיב רִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ קָמֵיהּ, אָמַר לֵיהּ קוּם בְּרִי, דְּהָא אַחֲרָא יָתִיב בְּהַהוּא אָתָר, קָם רִבִּי אֶלְעָזָר.

אִתְעַטָּף רִבִּי שִׁמְעוֹן, וְיָתִיב. פָּתַח וְאָמַר, (תהלים קטו) לֹא הַמֵּתִים יְהַלְלוּ יָהּ וְלֹא כָּל יוֹרְדֵי דוּמָה... [וכאן גילה רשב"י סודות תורה] ...דִּכְתִיב (תהלים קל"ג) כִּי שָׁם צִוָּה יְיָ' אֶת הַבְּרָכָה חַיִּים עַד הָעוֹלָם.

אמר רבי אבא, לא סיים בוצינא קדישא למימר חיים, עד דאשתככו מלוי, ואנא כתבנא, סברנא למכתב טפי, ולא שמענא. ולא זקיפנא רישא, דנהורא הוה סגי, ולא הוה יכילנא לאסתכלא. אדהכי אזדעזענא, שמענא קלא דקארי ואמר (משלי ג) ארך ימים ושנות חיים וגו'. שמענא קלא אחרא, (תהלים כא) חיים שאל ממך וגו'.

כל ההוא יומא, לא אפסיק אשא מן ביתא, ולא הוה מאן דמטי לגביה, דלא יכילו דנהורא ואשא הוה בסוחרניה. כל ההוא יומא נפילנא על ארעא, וגעינא.

בתר דאזיל אשא, חמינא לבוצינא קדישא קדש הקדשים, דאסתלק מן עלמא, אתעטף שכיב על ימיניה, ואנפוי חייכין.

קם רבי אלעזר בריה, ונטיל ידוי ונשיק לון, ואנא לחיכנא עפרא דתחות רגלוי. בעו חברייא למבכי, ולא יכילו למללא. שארו חברייא בבכיה, ורבי אלעזר בריה נפיל תלת זמנין, ולא יכיל למפתח פומיה. לבתר פתח ואמר, אבא אבא. תלת הוו, חד אתחזרו.

השתא תנוד חיותא, צפראן טאסין, משתקען בנוקבאן דימא רבא, וחברייא כלהו שתיין דמא.

קם רבי חייא על רגלוי ואמר, עד השתא בוצינא קדישא מסתכל (ס"א משתדל) עלן. השתא לאו הוא עדן, אלא לאשתדלא ביקריה. קם רבי אלעזר ורבי אבא, נטלו ליה בטיקרא דסיקלא.

מאן חמא (ס"א ערעורא וערבוביא) ערבוביא דחברייא, וכל ביתא הוה סליק ריחין סליקו ביה בפורייה, ולא אשתמש ביה, אלא רבי אלעזר ורבי אבא. אתו טריקין, ומארי תריסין דכפר צפרי וטרדאן בהו (ס"א דצפרי וטרדיא והוו)

אמונה
אמונה-המגזין הדב תנוח עזבאת הלל • מגזין • הגיליון • טיפול • ניחוח
yedaa@aefyaeorg | שלח מאמר בדוא"ל • עדכון

בני מרוניא, צווחין בקטירין, דחשיבו דלא יתקבר תמן.

בתר דנפק פורייא, הוה סליק באוירא. ואשא הוה להיט קמיה, שמעו קלא, עולו ואתו, ואתכנשו להילולא דרבי שמעון, (ישעיה נז) יבא שלום ינוחו על משכבותם.

כד עאל למערתא שמעו קלא במערתא, זה האיש מרעיש הארץ מרגיז ממלכות, כמה פטרין ברקיעא משתככין (ס"א ולא משתכחין) ביומא דין בגינך.

דנא רבי שמעון בן יוחאי, דמאריה משתבח ביה בכל יומא. זכאה חולקיה לעילא ותתא. כמה גניזין עלאין מסתמרן ליה, עליה אתמר (דניאל יב) ואתה לך לקץ ותנוח ותעמוד לגורלך לקץ הימין. (סוף האידרא זוטא)

◆

רַ' אֶלְעָזָר בְּרַ' שִׁמְעוֹן מְצָאוֹ לְבַלֹּשׁ אֶחָד שֶׁהוּא תּוֹפֵס גַּנָּבִים. אָמַר לוֹ: הֵיאַךְ אַתָּה מַכִּיר בָּהֶם? וְכִי לֹא לְחַיּוֹת הֵם דּוֹמִים שֶׁיּוֹצְאִים בַּלַּיְלָה וּמִתְחַבְּאִים בַּיּוֹם? וְשֶׁמָּא אַתָּה נוֹטֵל צַדִּיקִים וּמַנִּיחַ רְשָׁעִים? אָמַר לוֹ: וּמָה אֶעֱשֶׂה? מִצְוַת הַמֶּלֶךְ הִיא. אָמַר לוֹ: בּוֹא וַאֲלַמֶּדְךָ הֵיאַךְ תַּעֲשֶׂה: הִכְּנֵס בְּאַרְבַּע שָׁעוֹת לַחֲנוּת, וּכְשֶׁתִּרְאֶה אָדָם שׁוֹתֶה יַיִן,יוֹשֵׁב וּמַחֲזִיק כּוֹס בְּיָדוֹ וּמְנַמְנֵם – שְׁאַל עָלָיו: אִם תַּלְמִיד חָכָם הוּא – הִשְׁכִּים לְתַלְמוּדוֹ; אִם פּוֹעֵל הוּא – הִשְׁכִּים לְמְלַאכְתּוֹ; לֹא זֶה וְלֹא זֶה – תָּפְסֵהוּ, גַּנָּב הוּא. נִשְׁמְעוּ הַדְּבָרִים לַמֶּלֶךְ. אָמְרוּ: "קוֹרֵא הָאַגֶּרֶת הוּא יְהֵא הַשָּׁלִיחַ".

הֵבִיאוּ אֶת רַ' אֶלְעָזָר בְּרַ' שִׁמְעוֹן – וְהָיָה תּוֹפֵס גַּנָּבִים. שָׁלַח לוֹ רַ' יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קַרְחָה: חֹמֶץ בֶּן יַיִן! עַד מָתַי אַתָּה מוֹסֵר עַמּוֹ שֶׁל אֱלֹהֵינוּ לַהֲרִיגָה? שָׁלַח לוֹ: קוֹצִים אֲנִי מְכַלֶּה מִן הַכֶּרֶם. שָׁלַח לוֹ: יָבוֹא בַּעַל הַכֶּרֶם וִיכַלֶּה אֶת קוֹצָיו.

פַּעַם אַחַת פָּגַע בּוֹ כּוֹבֵס אֶחָד וּקְרָאוֹ: חֹמֶץ בֶּן יַיִן. אָמַר רַ' אֶלְעָזָר: מִשֶּׁהוּא חָצוּף כָּל כָּךְ – רָשָׁע הוּא. אָמַר לַעֲבָדָיו: תִּפְסוּהוּ – וּתְפָסוּהוּ. לְאַחַר שֶׁנִּתְיַשְּׁבָה עָלָיו דַּעְתּוֹ – חָזַר אַחֲרָיו לִפְדּוֹתוֹ וְלֹא יָכֹל. קָרָא עַל עַצְמוֹ: "שֹׁמֵר פִּיו וּלְשׁוֹנוֹ – שֹׁמֵר מִצָּרוֹת נַפְשׁוֹ (משלי כא, כג). תְּלוּהוּ. עָמַד רַ' אֶלְעָזָר תַּחַת הָעֵץ וְהָיָה בּוֹכֶה. אָמְרוּ לוֹ: רַבִּי, אַל יֵרַע בְּעֵינֶיךָ, שֶׁהוּא וּבְנוֹ בָּאוּ אֶל נַעֲרָה מְאֹרָשָׂה בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים. הִנִּיחַ יָדוֹ עַל בְּנֵי מֵעָיו וְאָמַר: שִׁישׁוּ, בְּנֵי מֵעַי, שִׁישׁוּ, וּמָה סְפֵקוֹת שֶׁלָּכֶם כָּךְ – וַדָּאוּת שֶׁלָּכֶם עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה! מֻבְטָח אֲנִי בָּכֶם שֶׁאֵין רִמָּה וְתוֹלַעָה שׁוֹלֶטֶת בָּכֶם.

וְאַף עַל פִּי כֵן לֹא נִתְיַשְּׁבָה דַּעְתּוֹ. הִשְׁקוּהוּ סַם שֶׁל שֵׁנָה וְהִכְנִיסוּהוּ לְבֵית שֶׁל שֵׁישׁ וְקָרְעוּ כְּרֵסוֹ וְהוֹצִיאוּ מִתּוֹכוֹ סַלֵּי סַלִּים שֶׁל חֵלֶב וְהִנִּיחוּם בְּחַמָּה בְּתַמּוּז וּבְאָב וְלֹא הִסְרִיחוּ. קָרָא עַל עַצְמוֹ: "אַף בְּשָׂרִי יִשְׁכֹּן לָבֶטַח" (תהילים טז, ט).

וְאַף עַל פִּי כֵן עֲדַיִן לֹא סָמַךְ רַ' אֶלְעָזָר בְּרַ' שִׁמְעוֹן עַל דַּעְתּוֹ – וְקִבֵּל עַל עַצְמוֹ יִסּוּרִים. בָּעֲרֶב הָיוּ מַצִּיעִים תַּחְתָּיו שִׁשִּׁים מַצָּעוֹת וּבַבֹּקֶר הָיוּ מוֹשְׁכִים מִתַּחְתָּיו שִׁשִּׁים סְפָלִים שֶׁל דָּם וּמֶגְלָה. לְמָחָר עָשְׂתָה לוֹ אִשְׁתּוֹ שִׁשִּׁים מִינֵי לֶפֶד וַאֲכָלָם וְהִבְרִיא. וְלֹא הִנִּיחַתּוּ אִשְׁתּוֹ לָצֵאת לְבֵית הַמִּדְרָשׁ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְצַעֲרוּהוּ חֲכָמִים. בָּעֲרֶב אָמַר לָהֶם לְיִסּוּרָיו: אַחַי וְרֵעַי, בּוֹאוּ! בַּבֹּקֶר אָמַר לָהֶם: לְכוּ, מִפְּנֵי בִּטּוּל תּוֹרָה.

פַּעַם אַחַת שָׁמְעָה אִשְׁתּוֹ וְאָמְרָה לוֹ: "בְּרָצוֹן אַתָּה מְבִיאָם עָלֶיךָ – כִּלִּיתָ מָמוֹן שֶׁל בֵּית אַבָּא!" – מָרְדָה עָלָיו וְהָלְכָה לְבֵית אָבִיהָ.הָיוּ מְהַלְּכִים בַּיָּם שִׁשִּׁים סַפָּנִים. עָמַד עֲלֵיהֶם נַחְשׁוֹל לְטַבְּעָם. עָמְדוּ בִּתְפִלָּה וְאָמְרוּ: "אֱלֹהֵי אֶלְעָזָר, עֲנֵנוּ!" – וְנָח הַיָּם מִזַּעְפּוֹ. וּכְשֶׁעָלוּ לַיַּבָּשָׁה הִכְנִיסוּ לוֹ דּוֹרוֹן שִׁשִּׁים עֲבָדִים וְשִׁשִּׁים אַרְנְקָאוֹת בִּידֵיהֶם. עָשׂוּ לוֹ שִׁשִּׁים מִינֵי לֶפֶד וַאֲכָלָם. פַּעַם אַחַת אָמְרָה אִשְׁתּוֹ לְבִתָּהּ: לְכִי וּרְאִי בִּשְׁלוֹמוֹ שֶׁל אָבִיךְ, מָה הוּא עַכְשָׁו? בָּאָה אֶצְלוֹ וְאָמַר לָהּ: לְכִי וְאִמְרִי לְאִמֵּךְ: "שֶׁלָּנוּ גָּדוֹל מִשֶּׁלָּהֶם". קָרָא עַל עַצְמוֹ: "הָיְתָה כְּאֲנִיּוֹת סוֹחֵר, מִמֶּרְחָק תָּבִיא לַחְמָהּ" (משלי לא, יד).

אָכַל וְשָׁתָה וְהִבְרִיא וְיָצָא לְבֵית הַמִּדְרָשׁ. הֵבִיאוּ לְפָנָיו שִׁשִּׁים מִינֵי דָּם וְטִהֲרָם. הָיוּ הַחֲכָמִים מְרַנְּנִים וְאָמְרוּ: אֶפְשָׁר אֵין בָּהֶם סָפֵק אֶחָד? אָמַר לָהֶם רַ' אֶלְעָזָר: אִם כְּמוֹתִי הוּא יִהְיוּ כֻּלָּם זְכָרִים, וְאִם לָאו – תְּהֵא נְקֵבָה אַחַת בֵּינֵיהֶם. הָיוּ כֻּלָּם זְכָרִים, וּקְרָאוּם "אֶלְעָזָר" עַל שְׁמוֹ. פַּעַם אַחַת נִגְלְתָה זְרוֹעוֹ שֶׁל רַ' אֶלְעָזָר. רָאֲתָה

אִשְׁתּוֹ, שֶׁחֲקָה וּבָכְתָה. שֶׁחֲקָה, שֶׁאָמְרָה: אַשְׁרַי וְאַשְׁרֵי חֶלְקִי, שֶׁדָּבַקְתִּי בְּגוּפוֹ שֶׁל אוֹתוֹ צַדִּיק; וּבָכְתָה, שֶׁאָמְרָה: אוֹי שֶׁגּוּפוֹ שֶׁל אוֹתוֹ צַדִּיק לָאֲדָמָה.

בַּשָּׁעַת פְּטִירָתוֹ אָמַר לְאִשְׁתּוֹ: יוֹדֵעַ אֲנִי בַּחֲכָמִים שֶׁכּוֹעֲסִים עָלַי וְלֹא יַעַסְקוּ יָפָה בִּקְבוּרָתִי,הַשְׁכִּיבִינִי בַּעֲלִיָּתִי וְלֹא תִּתְיָרְאִי מִפָּנַי. אָמַר רַ' שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי: סִפְּרָה לִי אִמּוֹ שֶׁל רַ' יוֹנָתָן, שֶׁסִּפְּרָה לָהּ אִשְׁתּוֹ שֶׁל רַ' אֶלְעָזָר בְּרַ' שִׁמְעוֹן: לֹא פָּחוֹת מִשְּׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה וְלֹא יוֹתֵר מֵעֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנִים הָיָה שׁוֹכֵב בַּעֲלִיָּתוֹ. וּכְשֶׁהָיִיתִי עוֹלָה הָיִיתִי בּוֹדֶקֶת לוֹ בְּשַׂעֲרוֹתָיו. וּכְשֶׁנִּשְׁמְטָה שַׂעֲרָה הָיָה דָּם מְבַצְבֵּץ וְיוֹצֵא. פַּעַם אַחַת רָאִיתִי רַחַשׁ יוֹצֵא מִתּוֹךְ אָזְנוֹ – חֶלְשָׁה דַּעְתִּי. נִרְאָה לִי בַּחֲלוֹם וְאָמַר לִי: אֵין בְּכָךְ כְּלוּם; פַּעַם אַחַת שָׁמַעְתִּי בְּזִלְזוּל תַּלְמִיד חָכָם וְלֹא מָחִיתִי כָּרָאוּי.

כְּשֶׁבָּאוּ שְׁנַיִם לְדִין הָיוּ עוֹמְדִים עַל הַפֶּתַח, זֶה אוֹמֵר דְּבָרָיו וְזֶה אוֹמֵר דְּבָרָיו – וְיָצָא קוֹל מִן הָעֲלִיָּה וְאָמַר: אִישׁ פְּלוֹנִי – אַתָּה חַיָּב, אִישׁ פְּלוֹנִי – אַתָּה זַכַּאי! פַּעַם אַחַת נָפְלָה קְטָטָה בֵּין אִשְׁתּוֹ שֶׁל רַ' אֶלְעָזָר וּבֵין שְׁכֶנְתָּהּ. אָמְרָה לָהּ: תְּהֵא כְּבַעְלָהּ, שֶׁלֹּא נִתַּן לִקְבוּרָה. אָמְרוּ חֲכָמִים: כָּל כָּךְ וַדַּאי אֵין זֶה דֶּרֶךְ אֶרֶץ; וְיֵשׁ אוֹמְרִים: רַ' שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי נִרְאָה לָהֶם בַּחֲלוֹם וְאָמַר לָהֶם: פְּרִידָה אַחַת יֵשׁ לִי בֵּינֵיכֶם וְאִי אַתֶּם רוֹצִים לַהֲבִיאָהּ אֶצְלִי? הָלְכוּ חֲכָמִים לַעֲסֹק בִּקְבוּרָתוֹ – וְלֹא הִנִּיחוּם בְּנֵי עַכְּבְּרָא, שֶׁבְּכָל הַשָּׁנִים שֶׁהָיָה רַ' אֶלְעָזָר בְּרַ' שִׁמְעוֹן יָשֵׁן בַּעֲלִיָּתוֹ – לֹא עָלְתָה חַיָּה רָעָה עַל עִירָם. פַּעַם אַחַת הָיוּ בְּנֵי הָעִיר טְרוּדִים בְּעֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים – וְשָׁלְחוּ חֲכָמִים אֶת בְּנֵי בִּירִים וְהוֹרִידוּ מִטָּתוֹ וְהֶבִיאוּהוּ לִמְעָרַת אָבִיו. מָצְאוּ עָכָן כָּרוּךְ עַל פִּי הַמְּעָרָה, אָמְרוּ לוֹ: עָכָן, עָכָן, פְּתַח פִּיךָ וְיִכָּנֵס בֵּן אֵצֶל אָבִיו! פָּתַח לָהֶם.

כְּשֶׁמֵּת רַ' אֶלְעָזָר בְּרַ' שִׁמְעוֹן הָיָה דּוֹרוֹ קוֹרֵא עָלָיו: "מִי זֹאת עֹלָה מִן הַמִּדְבָּר כְּתִימְרוֹת עָשָׁן מְקֻטֶּרֶת מֹר וּלְבוֹנָה מִכֹּל אַבְקַת רוֹכֵל" (שיר השירים ג, ו) – מַהוּ "מִכֹּל אַבְקַת רוֹכֵל"? אֶלָּא שֶׁהָיָה בַּעַל מִקְרָא וּבַעַל מִשְׁנָה וּפִיָּטָן וְדַרְשָׁן. (תלמוד בבלי, מסכת בבא מציעא, דף פג, עמוד ב - דף פד, עמוד א; מדרש רבה, מגילת קהלת, פרשה יא, ב; מדרש רבה, ויקרא, פרשה ל, א; מדרש רבה, מגילת שיר השירים, פרשה ג, ו).

✦ ✦ ✦

"עיר וקדיש מן שמיא נחית"

עדכון יומי • אמונה • תשרי • טיפול • תיקון
yeda@aidyaeo.org | עדכון יומי בכתב שלנו
• עדכון-המרה הדב תמוי דצאנתת הדל

שירים לכבוד רשב"י

בַּר יוֹחָאי, נִמְשַׁחְתָּ אַשְׁרֶיךָ, שֶׁמֶן שָׂשׂוֹן מֵחֲבֵרֶךָ:

בַּר יוֹחַאי,
שֶׁמֶן מִשְׁחַת קֹדֶשׁ,
נִמְשַׁחְתָּ מִמִּדַּת הַקֹּדֶשׁ,
נָשָׂאתָ צִיץ נֵזֶר הַקֹּדֶשׁ,
חָבוּשׁ עַל רֹאשְׁךָ פְּאֵרֶךָ:

בַּר יוֹחָאי,
מוֹשַׁב טוֹב יָשַׁבְתָּ,
יוֹם נַסְתָּ, יוֹם אֲשֶׁר בָּרַחְתָּ,
בִּמְעָרַת צוּרִים שֶׁעָמַדְתָּ,
שָׁם קָנִיתָ הוֹדְךָ וַהֲדָרֶךָ:

בַּר יוֹחָאי,
עֲצֵי שִׁטִּים עוֹמְדִים,
לִמּוּדֵי יְיָ הֵם לוֹמְדִים,
אוֹר מֵפְלָא אוֹר הַיְקוֹד הֵם יוֹקְדִים,
הֲלֹא הֵמָּה יוֹרוּךָ מוֹרֶיךָ:

בַּר יוֹחָאי,
וְלִשְׁדֵה תַפּוּחִים,
עָלִיתָ לִלְקוֹט בּוֹ מֶרְקָחִים,
סוֹד תּוֹרָה כְּצִיצִים וּפְרָחִים,
נַעֲשָׂה אָדָם נֶאֱמַר בַּעֲבוּרֶךָ:

בַּר יוֹחָאי,
נֶאֱזַרְתָּ בִּגְבוּרָה,
וּבְמִלְחֶמֶת אֵשׁ דַּת הַשַּׁעֲרָה,
וְחֶרֶב הוֹצֵאתָ מִתַּעְרָהּ,
שָׁלַפְתָּ נֶגֶד צוֹרְרֶיךָ:

בַּר יוֹחָאי,
לִמְקוֹם אַבְנֵי שַׁיִשׁ,
הִגַּעְתָּ לִפְנֵי אַרְיֵה לַיִשׁ,
גַּם גֶּגֶל כּוֹתֶרֶת עַל עַיִשׁ,
תָּשׁוּרִי וּמִי יְשׁוּרֶךָ:

בַּר יוֹחָאי,
בְּקֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים,
קַו יָרוֹק מְחַדֵּשׁ חֲדָשִׁים,
שֶׁבַע שַׁבָּתוֹת סוֹד חֲמִישִׁים,
קָשַׁרְתָּ קִשְׁרֵי שִׁי״ן קְשָׁרֶיךָ:

בַּר יוֹחָאי,
יוֹ״ד חָכְמָה קְדוּמָה,
הִשְׁקַפְתָּ לִכְבוֹדוֹ פְּנִימָה,
לֵי״ב נְתִיבוֹת רֵאשִׁית תְּרוּמָה,
אַתָּ כְּרוּב מִמְשַׁח זִיו, אוֹרֶךָ:

בַּר יוֹחָאי,
אוֹר מֵפְלָא רוּם מַעְלָה,
יָרֵאתָ מִלְּהַבִּיט כִּי רַב לָהּ,
תַּעֲלוּמָה וְאֵין קוֹרֵא לָהּ,
נַמְתָּ עַיִן לֹא תְּשׁוּרֶךָ:

בַּר יוֹחָאי,
אַשְׁרֵי יוֹלַדְתֶּךָ,
אַשְׁרֵי הָעָם הֵם לוֹמְדֶךָ,
וְאַשְׁרֵי הָעוֹמְדִים עַל סוֹדֶךָ,
לְבוּשֵׁי חֹשֶׁן תֻּמֶּיךָ וְאוּרֶיךָ:

✦

וַאֲמַרְתֶּם כֹּה לֶחָי, רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר-יוֹחָאי:

אִישׁ אֱלֹהִים קָדוֹשׁ הוּא, אַשְׁרֵי עַיִן רָאַתְהוּ,
לֵב חָכָם יַשְׂכִּיל פִּיהוּ, אֲדוֹנֵנוּ בַּר יוֹחָאי:

בָּרוּךְ הוּא מִפִּי עֶלְיוֹן, קָדוֹשׁ הוּא מֵהֲרָיוֹן,
מְאוֹר גָּלִיל הָעֶלְיוֹן, אֲדוֹנֵנוּ בַּר יוֹחָאי:

גִּבּוֹר וְאִישׁ מִלְחָמָה, בְּדַת תּוֹרָה תְּמִימָה,
מָלֵא מַדָּע וְחָכְמָה, אֲדוֹנֵנוּ בַּר יוֹחָאי:

דָּרַשׁ כָּל תַּעֲלוּמוֹת, בְּעֹז וְתַעֲצוּמוֹת,
עָלָה מַעֲלוֹת רָמוֹת, אֲדוֹנֵנוּ בַּר יוֹחַאי:

הוּחְבָּא בְּתוֹךְ מְעָרָה, מִפְּנֵי הַגְּזֵרָה,
שָׁם לָמַד סִתְרֵי תוֹרָה, אֲדוֹנֵנוּ בַּר יוֹחַאי:

וְשָׁם נִבְרָא מַעְיָן לוֹ, וְחָרוּב לְמַאֲכָלוֹ,
מַה טּוֹב חֶלְקוֹ וְחֶבְלוֹ, אֲדוֹנֵנוּ בַּר יוֹחַאי:

זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה, דֵּין רֵיכָא וּבַר רֵיכָא,
זְכָה רַבִּים וְזָכָה, אֲדוֹנֵנוּ בַּר יוֹחַאי:

חִדֵּשׁ כַּמָּה הֲלָכוֹת, הֵם בַּמִּשְׁנָה עֲרוּכוֹת,
זֶה הַמַּרְגִּיז מַמְלָכוֹת, אֲדוֹנֵנוּ בַּר יוֹחַאי:

טִהֵר אֶת עִיר טְבֶרְיָה, עָשָׂה אוֹתָהּ נְקִיָּה,
הוֹדוּ לוֹ מִשְּׁמַיָּא, אֲדוֹנֵנוּ בַּר יוֹחָאי:

יָדַע כָּל הַנִּסְתָּרוֹת, דְּבָרָיו עוֹשִׂים פֵּרוֹת.
בִּטֵּל כַּמָּה גְּזֵרוֹת, אֲדוֹנֵנוּ בַּר יוֹחָאי:

כָּל-יָמָיו אֲשֶׁר חַיָּה, אוֹת הַקֶּשֶׁת לֹא נִהְיָה.
כִּי הוּא אוֹת עוֹלָם הָיָה, אֲדוֹנֵנוּ בַּר יוֹחָאי:

לְכָל-יִשְׂרָאֵל הֵאִיר בְּסוֹד תּוֹרַת הַבָּהִיר,
כְּאוֹר הַחַמָּה מַזְהִיר, אֲדוֹנֵנוּ בַּר יוֹחָאי:

מָקוֹם בָּחַר בִּשְׁמַיָּא, עִם הַנָּבִיא אֲחִיָּה.
זֶה מִבְּנֵי עֲלִיָּה, אֲדוֹנֵנוּ בַּר יוֹחָאי:

נֶחְמָד מְאֹד לְמַעְלָה, זָכָה לִיקָר וּגְדֻלָּה.
כֶּתֶר עֶלְיוֹן לוֹ נִגְלָה, אֲדוֹנֵנוּ בַּר יוֹחָאי:

סִינַי סִינַי לוֹ נִקְרָא, אֲרִי שֶׁבַּחֲבוּרָה.
מִמֶּנּוּ תֵּצֵא תּוֹרָה, אֲדוֹנֵנוּ בַּר יוֹחָאי:

עָשָׂה שִׁבְעִים תִּקּוּנִים, יְקָרִים מִפְּנִינִים.
בָּם תִּקֵּן הָעֶלְיוֹנִים. אֲדוֹנֵנוּ בַּר יוֹחָאי:

פָּתַח אֶת פִּיו בְּחָכְמָה, הוֹצִיא אוֹר תַּעֲלוּמָה,
תִּקֵּן זָהֲרֵי חַמָּה, אֲדוֹנֵנוּ בַּר יוֹחָאי:

צַדִּיק יְסוֹד הָעוֹלָם, גִּלָּה מִדְּרָשׁ הַנֶּעְלָם.
יָכוֹל לִפְטוֹר הָעוֹלָם, אֲדוֹנֵינוּ בַּר יוֹחָאי.

קוֹלוֹ זִמֵּר עָרִיצִים, וְהִכְרִית אֶת הַקּוֹצִים,
וְהִצִּיל הַלְּחוּצִים, אֲדוֹנֵנוּ בַּר יוֹחָאי:

רָאָה פָּנָיו מְאִירִים, בְּשִׁבְתּוֹ עִם חֲבֵרִים.
עֵת גִּלָּה סוֹד נִסְתָּרִים, אֲדוֹנֵנוּ בַּר יוֹחָאי:

שָׁלוֹם רַב עַל מִשְׁכָּבוֹ, מַה-יָּפְיוֹ וּמַה-טּוּבוֹ.
דּוֹבֵר אֱמֶת בִּלְבָבוֹ, אֲדוֹנֵנוּ בַּר יוֹחָאי:

תּוֹרָתוֹ מָגֵן לָנוּ, הִיא מְאִירַת עֵינֵינוּ,
הוּא יַמְלִיץ טוֹב עָלֵינוּ, אֲדוֹנֵנוּ בַּר יוֹחָאי:

✦

אור לעלית
• אור-המרם הרב מתוך הגאונות הלל • תשרה • תמוז • אלול • תשרי
• יצא לאור ע"י מכון שלום בס"ד יבדא@ardlyaa.org | 0547
• אור לעלית

אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ, בְּהִלּוּלָא דְּבַר יוֹחָאי:
וּמַה נָּעִים גּוֹרָלֵנוּ, בִּזְכוּת אֲדוֹנֵנוּ בַּר יוֹחָאי:

אָב הָרַחֲמָן שְׁמַע קוֹלֵנוּ, בְּהִלּוּלָא דְּבַר יוֹחָאי:
אַתָּה הוּא מוֹשִׁיעֵנוּ, בִּזְכוּת אֲדוֹנֵנוּ בַּר יוֹחָאי:
אשרינו

בִּמְהֵרָה יָבוֹא וְיָגֵל לִבֵּנוּ, בְּהִלּוּלָא דְּבַר יוֹחָאי:
בֶּן דָּוִד יָבוֹא וְיִגְאָלֵנוּ, בִּזְכוּת אֲדוֹנֵנוּ בַּר יוֹחָאי:
אשרינו

גַּלֵּה כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ עָלֵינוּ, בְּהִלּוּלָא דְּבַר יוֹחָאי:
גְּאֻלָּה שְׁלֵמָה תִּגְאָלֵנוּ, בִּזְכוּת אֲדוֹנֵנוּ בַּר יוֹחָאי:
אשרינו

דֵּעָה וְהַשְׂכֵּל תְּבוּנֵנוּ, בְּהִלּוּלָא דְּבַר יוֹחָאי:
דּוֹר יְשָׁרִים תְּבָרְכֵנוּ, בִּזְכוּת אֲדוֹנֵנוּ בַּר יוֹחָאי:
אשרינו

הָשֵׁב שְׁכִינָתְךָ לְצִיּוֹן עִירֵנוּ, בְּהִלּוּלָא דְּבַר יוֹחָאי:
הַיּוֹם תִּשְׁמַע שַׁוְעָתֵנוּ, בִּזְכוּת אֲדוֹנֵנוּ בַּר יוֹחָאי:
אשרינו

וְתֶעֱרַב לְפָנֶיךָ תְּפִלָּתֵנוּ, בְּהִלּוּלָא דְּבַר יוֹחָאי:
וּלְצִיּוֹן בְּשׁוּבוֹ יִזְכּוּ עֵינֵינוּ, בִּזְכוּת אֲדוֹנֵנוּ בַּר יוֹחָאי:
אשרינו

זְכוּת אָבוֹת יָגֵן עָלֵינוּ, בְּהִלּוּלָא דְּבַר יוֹחָאי:
זֶה ה' קִוִּינוּ וְיוֹשִׁיעֵנוּ, בִּזְכוּת אֲדוֹנֵנוּ בַּר יוֹחָאי:
אשרינו

חוּס וְרַחֵם נָא עָלֵינוּ, בְּהִלּוּלָא דְּבַר יוֹחָאי:
חֲמֹל עָלֵינוּ וְעַל עוֹלָלֵינוּ, בִּזְכוּת אֲדוֹנֵנוּ בַּר יוֹחָאי:
אשרינו

טוֹב וּמֵיטִיב הִדָּרֵשׁ לָנוּ, בְּהִלּוּלָא דְּבַר יוֹחָאי:
טוּבְךָ וְחַסְדְּךָ עָלֵינוּ, בִּזְכוּת אֲדוֹנֵנוּ בַּר יוֹחָאי:
אשרינו

יַדְבֵּר עִמִּים תַּחְתֵּנוּ, בְּהִלּוּלָא דְּבַר יוֹחָאי:
יְהִי ה' אֱלוֹקֵינוּ עִמָּנוּ, בִּזְכוּת אֲדוֹנֵנוּ בַּר יוֹחָאי:
אשרינו

כֶּתֶר הִילּוּמִים לְרָאשֵׁינוּ, בְּהִלּוּלָא דְּבַר יוֹחָאי:
כָּבוֹד וְהָדָר תְּעַטְּרֵנוּ, בִּזְכוּת אֲדוֹנֵנוּ בַּר יוֹחָאי:
אשרינו

לְשֵׁם וְלִתְהִלָּה תִּתְּנֵנוּ, בְּהִלּוּלָא דְּבַר יוֹחָאי:
לֶחֶם חֻקֵּנוּ הַטְרִיפֵנוּ, בִּזְכוּת אֲדוֹנֵנוּ בַּר יוֹחָאי:
אשרינו

מֶלֶךְ רַחֲמָן רַחֵם עָלֵינוּ, בְּהִלּוּלָא דְּבַר יוֹחָאי:
מִבִּרְכָתְךָ מַלֵּא יָדֵינוּ, בִּזְכוּת אֲדוֹנֵנוּ בַּר יוֹחָאי:
אשרינו

נָאוֹר וְאַדִּיר אַל תִּשְׁכָּחֵנוּ, בְּהִלּוּלָא דְּבַר יוֹחָאי:
נַהֲלֵנוּ לְצִיּוֹן גּוֹרָלֵנוּ, בִּזְכוּת אֲדוֹנֵנוּ בַּר יוֹחָאי:
אשרינו

סוֹף וָקֵץ לְכָל צָרוֹתֵנוּ, בְּהִלּוּלָא דְּבַר יוֹחָאי:
סְלַח נָא לַעֲוֹנֵנוּ, בִּזְכוּת אֲדוֹנֵנוּ בַּר יוֹחָאי:
אשרינו

עֵת רָצוֹן הַיּוֹם לָנוּ, בְּהִלּוּלָא דְּבַר יוֹחָאי:
עָזְרֵנוּ אֱלֹקֵי יִשְׁעֵנוּ, בִּזְכוּת אֲדוֹנֵנוּ בַּר יוֹחָאי:
אשרינו

פְּתַח לָנוּ שַׁעֲרֵי רַחֲמִים לִתְפִלָּתֵנוּ, בְּהִלּוּלָא דְּבַר יוֹחָאי
פַּרְנָסָה בְּרֶוַח תְּפַרְנְסֵנוּ, בִּזְכוּת אֲדוֹנֵנוּ בַּר יוֹחָאי:
אשרינו

צְמִיחַת קֶרֶן לְגוֹאֲלֵנוּ, בְּהִלּוּלָא דְּבַר יוֹחָאי:
צְדָקָה וָחֶסֶד עַשֵּׂה עִמָּנוּ, בִּזְכוּת אֲדוֹנֵנוּ בַּר יוֹחָאי:
אשרינו

קְרַע רֹעַ גְּזַר דִּינֵנוּ, בְּהִלּוּלָא דְּבַר יוֹחָאי:
קוֹמֵם קְהַל עֲדָתֵנוּ, בִּזְכוּת אֲדוֹנֵנוּ בַּר יוֹחָאי:
אשרינו

רְצוֹנֵנוּ לִרְאוֹת מַלְכֵּנוּ, בְּהִלּוּלָא דְּבַר יוֹחָאי:
רְפוּאָה שְׁלֵמָה תִּרְפָּאֵנוּ, בִּזְכוּת אֲדוֹנֵנוּ בַּר יוֹחָאי:
אשרינו

שְׂכֹן כְּמֵאָז בְּאָהֳלֵנוּ, בְּהִלּוּלָא דְּבַר יוֹחָאי:
שׁוּבָה ה' אֶת שְׁבוּתֵנוּ, בִּזְכוּת אֲדוֹנֵנוּ בַּר יוֹחָאי:
אשרינו

תַּעֲלֵנוּ בְּשִׂמְחָה לְאַרְצֵנוּ, בְּהִלּוּלָא דְּבַר יוֹחָאי:
תִּבְנֶה לָנוּ מִקְדָּשֵׁנוּ, בִּזְכוּת אֲדוֹנֵנוּ בַּר יוֹחָאי:
אשרינו

✦

אַנְשֵׁי יְרוּשָׁלַיִם, יְרֵאִים וּשְׁלֵמִים, מַה לָּכֶם פֹּה וּמִי לָכֶם פֹּה, כִּי הִתְאַסַּפְתֶּם פֹּה?

לִכְבוֹד הַתַּנָּא הָאֱלֹקִי רַבָּן שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי!

בְּרוּכֵי צְפַת, שְׁמֵחִים כַּדָּת, מַה לָּכֶם פֹּה וּמִי לָכֶם פֹּה?

לִכְבוֹד הַתַּנָּא הָאֱלֹקִי רַבָּן שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי!

דְּגוּלֵי חֶבְרוֹן, קְדוֹשֵׁי עֶלְיוֹן, מַה לָּכֶם פֹּה וּמִי לָכֶם פֹּה?

לִכְבוֹד הַתַּנָּא הָאֱלֹקִי רַבָּן שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי!

הַדּוּרֵי חֵיפָה, עִיר הַיָּפָה, מַה לָּכֶם פֹּה וּמִי לָכֶם פֹּה?

לִכְבוֹד הַתַּנָּא הָאֱלֹקִי רַבָּן שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי!

וְתִיקֵי בְּנֵי בְּרַק, מְאִירִים כַּבָּרָק, מַה לָּכֶם פֹּה וּמִי לָכֶם פֹּה?

לִכְבוֹד הַתַּנָּא הָאֱלֹקִי רַבָּן שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי!

זַכָּאֵי יִשְׂרָאֵל, מַה לָּכֶם פֹּה וּמִי לָכֶם פֹּה?

לִכְבוֹד הַתַּנָּא הָאֱלֹקִי רַבָּן שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי!

חֲסִידֵי יִשְׂרָאֵל, מַה לָּכֶם פֹּה וּמִי לָכֶם פֹּה?

לִכְבוֹד הַתַּנָּא הָאֱלֹקִי רַבָּן שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי!

טְהוֹרֵי יִשְׂרָאֵל, מַה לָּכֶם פֹּה וּמִי לָכֶם פֹּה?

לִכְבוֹד הַתַּנָּא הָאֱלֹקִי רַבָּן שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי!

יוֹשְׁבֵי חוּץ לָאָרֶץ, מַה לָּכֶם פֹּה וּמִי לָכֶם פֹּה?

לִכְבוֹד הַתַּנָּא הָאֱלֹקִי רַבָּן שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי!

✦

אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא:

אַשְׁרֵיכֶם יִשְׂרָאֵל!

לִפְנֵי מִי אַתֶּם מִטַּהֲרִין וּמִי מְטַהֵר אֶתְכֶם? אֲבִיכֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם!

וְאוֹמֵר: מִקְוֵה יִשְׂרָאֵל ה',

מַה מִּקְוֶה מְטַהֵר אֶת הַטְּמֵאִים,

אַף הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְטַהֵר אֶת יִשְׂרָאֵל.

✦ ✦ ✦

תם ולא נשלם

אתר עדכון
אחוזת הרב מתוך הצנחת הלל • רמת גן • הכשרה • טופל • עדכון
• אחוזת-המרכז שדרות בן גוריון 3 | 03-6192000 yeda@adiyaa.org.il •